

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

## STATUUT VOOR EEN EUROPESE VENNOOTSCHAP

door Mr. P.M. STORM, Advocaat te Amsterdam(\*)

### I. Inleiding

Een overzicht van de literatuur, die over het onderwerp « Europese vennootschap » is geschreven, zou een aanzienlijk aantal kolommen van dit Weekblad kunnen vullen (1). Toch is tot voor kort in al die literatuur sedert 1959, toen de idee van een Europese vennootschap voor de E.E.G. vrijwel gelijktijdig maar onafhankelijk in Frankrijk en Nederland werd geoperd (2), niet goed uit de verf gekomen wat men precies met een « Europese n.v. » bedoelde. Het is opvallend hoe weinig men zich een concrete voorstelling heeft gemaakt van de praktische problemen, die de schepping van deze nieuwe rechtsvorm opwerpt (3).

In vele gevallen heeft de abstracte wijze van benaderen van dit onderwerp ernstige misverstanden veroorzaakt en aanleiding gegeven tot controverses over kwesties, die bij een meer praktische aanpak niet blijken te bestaan of van weinig belang zijn. Enkele van deze controverses, zoals die over de « base juridique », de juridische grondslag van het Statuut voor de Europese vennootschap, zijn bovendien gevaarlijk omdat overwegingen van prestige er een rol in zijn gaan spelen.

Daarom verdient de Europese Commissie (toen nog de Commissie der E.E.G.) lof voor het feit, dat zij in november 1965 Prof. Mr. P. Sanders van de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam, een van de *auctores intellectuales* van de idee ener Europese N.V., verzocht een Statuut te ontwerpen, dat als grondslag voor onderhandelingen binnen de E.E.G. zou moeten dienen.

Dit Statuut kan worden beschouwd als een internationale wet op één speciaal soort van vennootschappen : de Europese. Het is de bedoeling het Statuut te doen gelden in de rechtsorde van iedere lid-Staat der E.E.G. Op welke wijze dit zal geschieden is nog een open vraag, die hieronder sub II, 4 wordt besproken.

(\*) De schrijver van dit artikel, dat in een enigszins andere versie verscheen in *Common Market Law Review* van december 1967, heeft Prof. Mr. P. Sanders geassisteerd bij het opstellen van het ontwerp-Statuut en de toelichting, die in dit artikel worden besproken. Hij zegt Prof. Sanders hier gaarne dank voor zijn waardevolle adviezen met betrekking tot dit artikel.

Aanleiding tot het verzoek aan Prof. Sanders was een nota, die de Franse regering op 15 maart 1965 aan de Raad van Ministers der E.E.G. had doen overhandigen en waarin werd voorgesteld een eenvormige wet te ontwerpen, die door iedere lid-Staat zou moeten aangenomen. De Raad verwees de nota naar de Commissie, die Prof. Sanders uitnodigde het Statuut te ontwerpen en een aantal deskundigen uit de andere vijf lid-Staten aanzocht om hem hierbij te assisteren. Deze deskundigen zijn : Mr. Ernest Arendt, advocaat bij het Hof van Beroep te Luxemburg en lector aan de Juridische Faculteit der Universiteit van Nancy, Prof. Ernst von Caemmerer te Freiburg, Prof. Léon Dabin te Luik, Prof. Gabriel Marty te Toulouse en Prof. Gustavo Minervini te Napels.

De Europese Commissie verzocht het ontwerp voor het eind van 1966 in te dienen, zodat na enige oriënterende besprekingen en andere voorbereidingen voor het ontwerpen zelf aanzienlijk minder dan een jaar beschikbaar was. Men zal begrijpen, dat het ontwerp onder deze omstandigheden slechts een voorlopig karakter kon hebben en dat Prof. Sanders de verantwoordelijkheid ervoor geheel alleen op zich heeft genomen.

### II. Enige principiële vragen

Alvorens over te gaan tot eenbespreking van de inhoud van het Statuut lijkt het nuttig enige aandacht te besteden aan enkele principiële vragen betreffende de SE (*Societas Europaea*, zoals de Europese vennootschap in het ontwerp-Statuut wordt genoemd teneinde haar een internationaal aanvaardbare naam en afkorting naast S.A., A.G., S.p.A. en N.V. te geven). Helaas is het in het bestek van dit artikel niet mogelijk aan deze vragen een diepgaande beschouwing te wijden.

#### 1. Wat is de SE ?

Zij is een naamloze vennootschap naar het voorbeeld van de *société anonyme* (S.A.) in Frankrijk en Luxemburg, de *Aktiengesellschaft* (A.G.) in Duitsland, de *società per azioni* (S.p.A.) in Italië en de naamloze

vennootschap (N.V.) in België en Nederland. Zij is een rechtspersoon, die beheerst wordt door hetzelfde vennootschapsrecht, waar zij haar zetel ook binnen de Gemeenschappelijke Markt heeft. In alle lid-Staten geniet zij dezelfde rechten en bevoegdheden als de «eigen» vennootschappen. Zij is, ongeacht haar doel, een handelsvennootschap.

De nieuwe rechtsvorm is niet bestemd om in de plaats te treden van de rechtsvormen volgens het nationale recht. De SE is slechts een nieuw species van het genus «naamloze vennootschap», welk species «à prendre ou à laisser» aan de Europese economie wordt aangeboden. Deze rechtsvorm laat in beginsel het nationale vennootschapsrecht van elk der lid-Staten onberoerd <sup>(4)</sup>, hij zal hoogstens invloed hebben op de praktische toepassing ervan.

De idee van de SE is nauw verbonden met de economische filosofie, die aan de Gemeenschappelijke Markt ten grondslag ligt, en bij de uitwerking van deze idee in het ontwerp-Statuut speelt het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen een essentiële rol.

Daarom heeft men in de eerste plaats het oog op de E.E.G.-landen als partijen bij het verdrag tot instelling van de nieuwe rechtsvorm. Dit betekent evenwel niet, dat onderdanen van andere landen in het geheel niet als oprichters van een SE zouden kunnen optreden.

## 2. Waarom een SE?

De vraag wat nu eigenlijk het nut is van een Europese N.V. ligt ten grondslag aan iedere discussie over dit onderwerp. Velen hebben zich erover uitgelaten, aanvankelijk in meerderheid in negatieve zin, doch tegenwoordig in overgrote meerderheid in positieve zin.

De ten gunste van een Europese N.V. aangevoerde argumenten komen in wezen alle neer op de noodzaak van aanpassing aan de nieuwe behoeften van een integrerende Europese markt. De Gemeenschappelijke Markt leidt enerzijds tot een felle concurrentie tussen de op het gebied van die markt optredende ondernemingen en biedt die ondernemingen anderzijds veel grotere afzetmogelijkheden voor hun producten en diensten. Deze beide economische consequenties van de Gemeenschappelijke Markt noodzaken op hun beurt de ondernemingen zich te concentreren in grotere eenheden, die de gehele Euro-markt in plaats van slechts één lid-Staat kunnen bestrijken.

Er is nog een reden voor de vorming van grotere eenheden: de voortdurend heviger wordende concurrentie van reusachtige ondernemingen van buiten de E.E.G., in het bijzonder uit de Verenigde Staten van Amerika, die dikwijls vestigingen binnen de E.E.G. oprichten en met hun grote financiële reserves de Europese markt kunnen beheersen. Bezorgdheid over deze ontwikkeling schijnt een van de voornaamste aanleidingen voor het Franse initiatief van maart 1965 geweest te zijn.

De concentratie van ondernemingen kan op verschillende manieren tot stand gebracht worden, en wel voornamelijk door juridische fusie, overname van aandelen, oprichting van een holding of een gemeenschappelijke dochtervennootschap, een «joint venture».

Een juridische fusie (waarbij een of meer der fusio-nerende vennootschappen met al haar rechten en verplichtingen opgaat, c.q. opgaan, in een andere fusio-nerende of een nieuw opgerichte vennootschap) lijkt de meest perfecte vorm van concentratie. Zodra hierbij

evenwel vennootschappen uit verschillende staten zijn betrokken, stuit men op onoverkomelijke moeilijkheden. Deze moeilijkheden liggen zowel op het gebied van het vennootschapsrecht als op dat van de belastingen. In geen enkele lid-Staat — behalve, onder zekere voorwaarden, Italië — laat het vennootschapsrecht toe, dat een «eigen» vennootschap zonder voorafgaande liquidatie door een buitenlandse vennootschap wordt geabsorbeerd. Liquidatie betekent niet alleen het einde van het bestaan der vennootschap, maar, erger nog, belasting van haar stille reserves.

Een van de meest voor de hand liggende — en dan ook in het ontwerp-Statuut voorziene — wijzen van oprichting ener SE is juist deze juridische fusie, waarbij twee of meer nationale vennootschappen zonder voorafgaande liquidatie opgaan in een nieuw op te richten SE. Ook voorziet het ontwerp in fusie van een nationale vennootschap met een reeds bestaande SE. Deze bijzondere voorzieningen voor een zeer speciale vorm van internationale fusie zouden een spoedige oplossing van de gesignaleerde moeilijkheden kunnen bieden.

Nu wordt hiertegen wel aangevoerd <sup>(6)</sup>, dat de SE voor de oplossing van deze problemen in het geheel niet nodig is, omdat artikel 220 <sup>(7)</sup> van het E.E.G.-verdrag er reeds in voorziet. Het ziet er echter naar uit, dat de lid-Staten nog geruime tijd nodig zullen hebben om overeenstemming te bereiken over zo een verdrag, dat betrekking zal moeten hebben op alle naamloze vennootschappen der lid-Staten en niet op slechts één nieuw soort vennootschap zoals de SE. Deze indruk wordt nog versterkt indien men bedenkt hoelang het heeft moeten duren voordat men het, einde 1967, over de tekst van het veel minder belangrijke verdrag over de erkenning van vennootschappen en rechtspersonen eens werd. Dit eveneens op art. 220 E.E.G. gebaseerde verdrag is trouwens nog steeds niet ondertekend.

Bovendien zou een fusie-verdrag op grond van art. 220 geen oplossing bieden voor enige andere moeilijkheden, die veeleer van psychologische aard zijn. In het geval van een internationale fusie zouden een of meer vennootschappen hun «nationaliteit» <sup>(8)</sup> moeten opgeven ten gunste van de «nationaliteit» van een andere vennootschap. Dit kan een hinderpaal vormen, vooral in het geval van ondernemingen van nage-voeg dezelfde omvang en nog meer indien zij een zeker gewicht in de schaal der nationale economie leggen. Dit probleem zou een veel geringere rol spelen indien de nieuwe (of, in geval van fusie met een reeds bestaande SE, de overblijvende) vennootschap haar grondslag zou vinden in een vennootschapsrecht, dat in alle lid-Staten gelijk is, en daarom in het geheel geen «nationaliteit» (of, zo men wil, uitsluitend een «Europese nationaliteit») zou hebben.

Men dient zich niet te ontveinzen, dat de kwestie van de «nationaliteit» der vennootschap in dit verband slechts een zeer geringe reële inhoud heeft, daar zij slechts betrekking heeft op het *vennootschapsrecht* (zie noot 8) en niet op al het andere (administratieve, civiele, fiscale, arbeids-, etc.) recht, dat op de vennootschap en haar activiteiten van toepassing is. Dit zal veelal het recht van de zetel der vennootschap (die volgens het ontwerp moet samen- vallen met de plaats waar haar hoofdbestuur is gevestigd) zijn. De betekenis van de op de «nationaliteit» gebaseerde argumenten is dan ook vrijwel uitsluitend van psychologische aard.

Tegen al hetgeen hier met betrekking tot de juridische fusie is gezegd, wordt wel ingebracht, dat deze

vorm van fusie in de praktijk vrijwel ieder belang mist. In de praktijk zou men voldoende hebben aan de diverse vormen van economische fusie (overname van aandelen, oprichting van holdings of gemeenschappelijke dochters, pooling van resultaten etc.).

Men kan zich echter afvragen of de praktijk zich niet «faute de mieux» met de verschillende vormen van economische fusie behelpt. In de Verenigde Staten van Amerika blijkt een sterke voorkeur voor de juridische fusie te bestaan <sup>(9)</sup>. Bovendien wordt deze fusie in de moderne wetgeving van Duitsland, Frankrijk en Nederland ook min of meer uitgebreid geregeld. Bij het opheffen der economische grenzen tussen de lid-Staten zullen de voordelen van fusie in één juridische eenheid wel zwaarder gaan wegen.

Bovendien kan het «nationaliteits»-probleem ook bij economische fusie een hinderlijke rol spelen. Nationale sentimenten en prestige kunnen immers bij de keuze van de «nationaliteit» van een holding of een gemeenschappelijke dochter een factor van belang zijn. Hetzelfde geldt voor de overname van aandelen in het bijzonder «take-over bids». De rechtsvorm van de SE kan in deze gevallen het positieve voordeel bieden, dat hij gelijk is, waar de SE ook haar zetel heeft, zodat ook ten aanzien van de bekendheid met het vennootschapsrecht geen der partners bevoordeeld wordt.

Voorts wijst men als belangrijk voordeel der SE op haar beweeglijkheid. Zij zou haar zetel, al naar gelang de economische omstandigheden zulks wenselijk maken, van de ene lidstaat naar de andere kunnen verplaatsen zonder liquidatie. Op het ogenblik is zetelverplaatsing van de ene naar de andere staat praktisch onmogelijk om dezelfde redenen als die welke de internationale fusie verhinderen. Ook hier draagt art. 220 EEG-verdrag de lid-Staten op in onderhandeling te treden, maar hier gelden dezelfde bezwaren als bij internationale fusie.

In dit verband verdient het de aandacht dat de zetel van de SE volgens het ontwerp-Statuut binnen de EEG op de plaats van vestiging van het hoofdbestuur (*administration centrale*) moet zijn. Dit is een uitwerking van het beginsel van de *siège réel*. Aldus kan de aan de SE inherente beweeglijkheid nauwelijks misbruikt worden om aan dwingende bepalingen van nationaal recht te ontsnappen.

Als werkelijk belangrijk voordeel der SE wordt genoemd, dat zij gemakkelijker in staat zal zijn in alle lid-Staten kapitaal bijeen te brengen. Het vergaren van kapitaal is een zeer belangrijk aspect van de concentratie van ondernemingen. De meeste lid-Staten belemmeren thans nog in ernstige mate de toelating van vennootschappen uit andere lid-Staten tot hun kapitaalmarkt.

Men betoogt nu, dat de SE, waar zij ook haar zetel heeft, in geen der lid-Staten als een «vreemde» vennootschap zal worden beschouwd — artikel I-1 van het ontwerp-Statuut verplicht de lid-Staten iedere SE als «eigen» vennootschap te behandelen — zodat de beleggers niet zullen schromen in haar kapitaal deel te nemen. Hier kan men tegenover stellen dat de beleggers thans reeds weinig afkeer tonen van buitenlandse aandelen, maar men dient te bedenken, dat dit vrijwel uitsluitend aandelen van zeer grote, te goeder naam en faam bekende vennootschappen zijn. De hierin besloten garantie van betrouwbaarheid der vennootschap wordt ook voor de SE in zeer belangrijke mate door het ontwerp-Statuut verzekerd. Het ontwerp voorziet namelijk in een strenge controle bij de oprichting en eventuele statutenwijzigingen, in een grote mate van publiciteit en in andere maatregelen ter bescherming van aandeelhouders en derden.

Men kan stellen dat het EEG-verdrag reeds in de vrijmaking van het kapitaalverkeer (art. 67 e.v.) voorziet, zodat de SE hiervoor niet nodig is. Ook hier geldt echter dat met de liberalisatie, die zich over het gehele kapitaalverkeer uitstrekt, slechts langzaam voortgang wordt gemaakt.

Een waarlijk belangrijk argument vóór de instelling van een Europese vennootschap is naar mijn mening, dat zij ten eerste geschikt is om als katalysator voor de ontwikkeling in Europa van al het op vennootschappen betrekking hebbende recht te dienen. Een vergelijking met de ontwikkeling der Europese integratie (van de Kleine Zes) dringt zich hier op: als eerste stap naar een algemene economische gemeenschap richtte men de EGKS op. Op het beperkte toepassingsgebied der EGKS bleek het mogelijk voor talloze algemene economische en juridische problemen oplossingen te vinden, die later op het veel ruimere terrein van de EEG konden overgenomen. De EGKS was niet alleen een voorloper maar ook een gangmaker van de EEG.

Zo kan het ook zijn met betrekking tot de SE: doordat het SE-Statuut op slechts één soort naamloze vennootschap, die aan bepaalde voorwaarden (zie hieronder sub II,3) zal moeten voldoen, betrekking heeft, zal het voor de lid-Staten gemakkelijker zijn het over de inhoud ervan eens te worden. Dit geldt met name voor de juridische en vooral voor de fiscale problemen verbonden aan internationale fusie en zetelverplaatsing en voor de toelating tot de kapitaalmarkt in alle lid-Staten, doch bijvoorbeeld ook voor het typisch Italiaanse probleem van de toelaatbaarheid van toonderaandelen. Indien men deze problemen voor alle reeds bestaande naamloze vennootschappen tegelijk wil oplossen, stuit men allicht op veel grotere weerstanden dan wanneer men voorzichtig bij één bijzondere vennootschap begint.

Wanneer de SE eenmaal bevredigend blijkt te functioneren zullen de op haar van toepassing zijnde bepalingen als voorbeeld kunnen dienen, zowel voor de verdragen uit hoofde van art. 220 EEG als voor de harmonisatie op grond van de artikelen 54 lid 3 sub g en 100 EEG. Voor zover die bepalingen niet voldoen zal men met de opgedane ervaring betere kunnen maken.

Indien men de bovenstaande argumenten weegt, zullen zij misschien ieder op zichzelf — behalve wellicht het laatstgenoemde — de weegschaal niet ten gunste van de SE doen doorslaan. Gezamenlijk blijken zij dit echter voor velen wel te doen. De idee van een Europese N.V. is de laatste jaren zowel door het bedrijfsleven als door overheidsinstanties en particulieren krachtig ondersteund. <sup>(10)</sup>

### 3. Toelatingsvoorwaarden tot de SE.

Een derde principiële vraag met betrekking tot de SE, welks beantwoording ook voor de beoordeling van het nut der SE van belang zal zijn, betreft de toegankelijkheid tot en het toepassingsgebied van de nieuwe rechtsvorm. Mag iedere onderneming, ongeacht haar afmeting en werkterrein, als SE gaan optreden? Of moet deze rechtsvorm worden voorbehouden aan ondernemingen met zekere «Europese» activiteiten of zekere andere banden met meer dan een lid-Staat?

Deze vraag heeft tot veel onenigheid aanleiding gegeven en doet dat nog steeds. Enerzijds betoogt men, dat de toegang tot de nieuwe rechtsvorm niet moeilijker gemaakt dient te worden dan tot de overeenkomstige nationale rechtsvorm van een naamloze vennootschap. Deze opvatting wordt het meest uitdrukkelijk door de Fransen verdedigd. Zij impliceert dat iedere plaatselijke onderneming zichzelf «Societas Europaea» kan noemen indien zij slechts aan de formaliteiten van het

Statuut der SE heeft voldaan. Deze zeer ruime opvatting lijkt echter aan haar doel voorbij te schieten. De SE is niet bedoeld voor de kleine boekhandel op de hoek van de straat.

Anderzijds nemen de Duitsers <sup>(11)</sup> een houding aan, die is ingegeven door vrees voor concurrentie tussen het SE-Statuut en het nationale recht. Indien de SE zo gemakkelijk toegankelijk ware als de Fransen voorstaan, zouden de ondernemers deze rechtsvorm kiezen uit overwegingen van opportuniteit in plaats van uit louter economische motieven. Daarom moet de SE, naar zij menen, uitsluitend toegankelijk zijn in die gevallen met internationale aspecten, waarin daaraan een economische behoefte bestaat. Zodanige « *internationale Tatbestände* » doen zich volgens de Duitsers voor indien :

- a) een vennootschap in de ene lid-Staat een bijkantoor of dochteronderneming in een andere lid-Staat heeft;
- b) een vennootschap in een lid-Staat deelneemt in een vennootschap in een andere lid-Staat;
- c) een SE of andere vennootschap in een andere lid-Staat deelneemt in het kapitaal van de vennootschap;
- d) de aandelen der vennootschap in tenminste twee lid-Statens aan de beurs staan genoteerd;
- e) gemeenschappelijk speurwerk door ondernemingen in verschillende lid-Statens moet worden verricht.

Teneinde ontduiking te vermijden zouden de sub a) genoemde buitenlandse vestigingen een bedrijfskapitaal van tenminste 1.000.000 rekeneenheden (= U.S. dollars) moeten hebben, de sub b) genoemde deelneming tenminste een vierde en 1.000.000 R.E. van het kapitaal der buitenlandse vennootschap moeten bedragen, etc. Zodra deze voorwaarden gedurende een zekere tijd niet meer vervuld zijn, zou de SE zich in een nationale N.V. moeten transformeren.

Het behoeft geen betoog, dat dit systeem een zeer ingewikkeld apparaat voor de controle van iedere afzonderlijke SE behoeft. Deze controle zou niet alleen van juridische, doch meer in het bijzonder van economische aard moeten zijn. De boeken en bescheiden van iedere SE zouden voortdurend gecontroleerd moeten worden, niet alleen om te zien of zij aan zekere formele vereisten voldoen, maar ook om na te gaan of zij met de werkelijke toestand van de SE in de verschillende lid-Statens overeenstemmen. Zelfs indien zo een controlesysteem kon worden ontworpen, zou het nog zeer de vraag zijn of het ooit voldoende zou zijn om fraude op grote schaal tegen te gaan. Dit is alleen nog maar een praktisch bezwaar.

Een principieel bezwaar tegen de Duitse opvatting ligt besloten in de volgende vraag : vanwaar deze angst voor concurrentie met het nationale recht ? Deze vrees zou gerechtvaardigd zijn indien het SE-Statuut een soort « goedkope vlag », een Europees Delaware was, waartoe een nationale vennootschap haar toevlucht zou kunnen nemen teneinde haar onwelgevallige bepalingen van dwingend recht te ontgaan, zoals die betreffende de *Mitbestimmung* (medezeggenschap van werknemers in het bestuur der vennootschap), publiciteit van jaarstukken en controle over de vennootschap. De Duitse wetgeving op deze punten is stringenter dan die in de meeste andere lid-Statens.

Niets is echter minder waar : het SE-Statuut is op het punt van publiciteit en controle zo mogelijk nog stringenter dan de Duitse wetgeving. Het Statuut kan dit ook zijn omdat ondernemingen geheel vrij zijn zich er al dan niet aan te onderwerpen. Het Statuut is dan ook alleen bestemd voor bona fide ondernemingen, gelijk uit de hierna volgende analyse ervan zal blijken.

Het zij toegegeven, dat het ontwerp-Statuut niet alle

beperkende bepalingen van de zes vennootschapswetgevingen cumuleert. Als dat zo was, zou de SE een onhanteerbaar monstrum zijn. Op bepaalde punten is het ontwerp minder stringent dan de wet van een zekere lid-Staat. Maar dit wil nog niet zeggen, dat alle vennootschappen van dat land de rechtsvorm van de SE zouden aannemen. Als zij slechts uit zouden zijn op de meest « gemakkelijke » rechtsvorm, zouden zij ongetwijfeld zoveel andere bepalingen aantreffen, die hen tegenvallen, dat zij wel zouden verkiezen te blijven waar ze zijn.

Voor wat betreft de *Mitbestimmung* : de in hoofdstuk V van het ontwerp-Statuut voorgestelde oplossingen tonen aan, dat dit probleem zodanig opgelost kan worden, dat er geen reden zal zijn om een vlucht van de AG in de SE te vrezen.

Het ziet er dan ook naar uit, dat de vrees voor concurrentie tussen SE-Statuut en nationaal recht ongegrond is zolang het huidige ontwerp niet te zeer wordt afgewerkt. Men kan in de komende onderhandelingen eerder het tegendeel verwachten. Indien men de zaak van deze kant beziet, lijkt de zeer beperkte opvatting van de toegankelijkheid tot de SE bezwaarlijk te rechtvaardigen.

Dit betekent echter nog niet, dat er niet enige relatie tussen de toegankelijkheid tot de SE en de economische behoefte eraan dient te bestaan. In het ontwerp-Statuut is deze relatie op drie verschillende manieren tot uitdrukking gebracht :

In de eerste plaats door als oprichters van een SE uitsluitend andere SE's en naamloze vennootschappen toe te laten, die tenminste drie jaar bestaan en ook zolang een daadwerkelijke bedrijvigheid hebben uitgeoefend (art. 1-2). Tijdens latere onderhandelingen in Brussel bleek men in meerderheid ook natuurlijke personen als oprichters van een SE te willen toelaten. Het is nog niet duidelijk of, en zo ja op welke wijze, artikel 1-2 aan deze wens zal worden aangepast.

De tweede toelatingsvoorwaarde is vervat in artikel 1-3, dat bepaalt, dat een SE alleen in een van de volgende gevallen kan worden opgericht :

- a) fusie van twee of meer vennootschappen uit een of meer lid-Statens;
- b) oprichting van een holding door twee of meer vennootschappen uit een of meer lid-Statens;
- c) de oprichting van een gezamenlijke dochtervennootschap;
- d) transformatie van een vennootschap uit een der lid-Statens in een SE;
- e) oprichting van een dochter door slechts één vennootschap.

In verband met juridische moeilijkheden kunnen vennootschappen van buiten de E.E.G. alleen in de gevallen c) en e) als oprichter van een SE worden toegelaten. Het is duidelijk, dat deze criteria zeer ruim zijn, omdat immers geen « *internationale Tatbestände* » vereist zijn. Zij houden in feite geen enkele beperking in.

De enige beperking van wezenlijke betekenis wordt gevormd door het vereiste van een geheel volgestort minimumkapitaal van 1.000.000 R.E. in de gevallen a) en b), 500.000 in geval d) en 250.000 in de gevallen c) en e). Het vereiste van een minimum-kapitaal is in bijna alle nationale wetgevingen bekend en gemakkelijk toe te passen. De hoogte van de minima is uiteraard vrij willekeurig vastgesteld, maar zelfs het laagste minimum is nog veel hoger dan het hoogste minimum in de lid-Statens. <sup>(12)</sup>

Naar de mening van schrijver dezes is het vereiste van een vrij hoog minimum-kapitaal de enige noodzakelijke en in de praktijk toe te passen voorwaarde

voor toelating tot de SE. Hierdoor worden beunhazen buitengesloten, voorzover zij dit door de stringente bepalingen van het SE-statuut niet toch al worden. De nakoming van deze voorwaarde is gemakkelijk te controleren, zowel ten tijde van de oprichting van de SE als gedurende haar bestaan.

#### 4. De juridische grondslag van het SE-Statuut.

Er is reeds zeer veel gesproken en geschreven over de vraag welke juridische grondslag men aan het SE-Statuut dient te geven. Tot voor kort werden de discussies over deze vraag gekenmerkt door een grote mate van verwarring en misverstand. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit, dat niemand ooit, voordat het ontwerp-Statuut werd opgesteld systematisch alle praktische consequenties van de verschillende mogelijkheden had onderzocht.

De Franse regering opende de discussie door in haar nota van 15 maart 1965 een *eenvormige wet (loi uniforme)* voor te stellen, die in het nationale recht van iedere lid-Staat zou moeten worden geïncorporeerd. De Europese Commissie bepleitte in haar memorandum van 22 april 1966 over de instelling van een Europese vennootschap het sluiten van een «*Europees-rechtelijk*» verdrag zonder duidelijk te maken wat hieronder dient te worden verstaan.

In de inleiding tot het ontwerp-Statuut is het probleem van de juridische basis van het SE-Statuut vanuit een praktisch oogpunt geanalyseerd, dit in tegenstelling tot de meer theoretische benadering, die men tot dan toe had toegepast. Hier werd een derde mogelijkheid onder het oog gezien: een verdrag met bepalingen (d.w.z. alle bepalingen, die tezamen het Statuut vormen) die geschikt zijn om rechtstreeks in de lid-Staten toegepast te worden, zoals de verschillende verdragen betreffende internationaal vervoer (luchtvervoer, Warschau 1929; spoorwegvervoer, CIM en CIV van 1924 en latere jaren; wegvervoer, CMR van 1956).

In een later stadium werd nog een andere «Europese» oplossing voorgesteld, nl. een «passende maatregel» als bedoeld in art. 235 E.E.G., dat de Raad van Ministers machtigt zodanige maatregelen te nemen indien een optreden van de Gemeenschap noodzakelijk blijkt om een van haar doelstellingen te verwezenlijken zonder dat het E.E.G.-Verdrag in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet.

«Passende maatregelen» zouden kunnen bestaan in het uitvaardigen van een richtlijn of een verordening. Een richtlijn zou in dit geval zeker niet aan zijn doel beantwoorden omdat hij per definitie (art. 189 E.E.G.) de lid-Staten de bevoegdheid moet laten vorm en middelen te kiezen, hetgeen in het geval van de SE juist tot iedere prijs vermeden moet worden.

Een verordening zou de ideale rechtsgrondslag voor het SE-Statuut zijn, daar zij alle problemen betreffende rechtstreekse toepasselijkheid in de lid-Staten en voorrang boven het nationale recht uit de weg zou ruimen. (13) Het is echter op zijn minst zeer twijfelachtig of art. 235 E.E.G. wel geschreven is voor gevallen als de invoering van een geheel nieuwe vennootschapsvorm. Dit denkbeeld wordt hier dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

Het belangrijkste probleem met betrekking tot de rechtsgrondslag van het SE-Statuut is hoe men het best de uniforme uitlegging en toepassing ervan kan verzekeren. Dit probleem blijft precies hetzelfde, onverschillig of de rechtsgrondslag nu een eenvormige wet of uitsluitend een verdrag is. De oplossing ervan is noodzakelijkerwijze in beide gevallen dezelfde: de

enige effectieve methode om divergenties in de uitlegging en toepassing van het Statuut te vermijden in de uitlegging en toepassing van het Statuut te vermijden is de inschakeling van een internationale rechterlijke instantie. Het ligt voor de hand, dat men hiervoor denkt aan het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen (14). Weliswaar zou het Hof in het geval van een eenvormige wet nationaal recht toepassen, doch dit zou een uniform recht van internationale oorsprong zijn. Het behoort tot het wezen van een eenvormige wet, dat zij overal dezelfde is. De idee van een internationale rechterlijke instantie ter verzekering van de eenheid van uitlegging en toepassing is dan ook geheel in overeenstemming met het begrip eenvormige wet.

Dit begrip dient niet langer vereenzelvigd te worden met de oude verdragen van Genève tot invoering van eenvormige wetten op wisselbrieven en orderbriefjes en op cheques. Deze verdragen bevatten geen enkele garantie voor de eenheid van uitlegging en toepassing, noch enige verwijzing naar een uniform aanvullend recht. Het gevolg is dan ook, dat er ernstige divergenties in hun toepassing zijn ontstaan.

In dit verband dient er op gewezen te worden, dat niet alle bepalingen betreffende de SE in een eenvormige wet van nationaal recht kunnen worden neergelegd. Er zijn heel wat bepalingen van internationaal-rechtelijke aard, die hoe dan ook in een verdrag moeten worden opgenomen, zoals bijvoorbeeld die betreffende de toekenning van rechtsmacht aan het Hof van Justitie, de instelling van een Europees Handelsregister, de erkenning en non-discriminatie van een SE in een andere lid-Staat, zekere bepalingen van concern-recht, etc. . .

Een andere vraag is welke rechtsgrondslag de beste garantie inhoudt, dat de lid-Staten niet door een latere wet van het Statuut zullen afwijken. Een eenvormige wet heeft geen hogere rang dan iedere andere nationale wet. Bijgevolg zal een latere wet, die aan de eenvormige wet derogert, in de betrokken staat rechtskracht hebben ondanks het feit, dat die staat zijn uit het aan de eenvormige wet ten grondslag liggende verdrag voortvloeiende verplichtingen jegens de andere lid-Staten zou schenden.

Een wet, die aan eenieder verbindende bepalingen van een verdrag derogert, zou echter in drie lid-Staten (Frankrijk, Luxemburg en Nederland) nooit en in één lid-Staat (België) meestal geen toepassing vinden. In Duitsland en Italië echter staat een verdrag er niet beter voor dan een eenvormige wet, omdat het constitutionele recht van deze landen de transformatie van verdragen in nationaal recht verlangt door middel van een wet waaraan iedere latere wet kan derogeren. Dit probleem is niet, gelijk *Jean de Prêcigout* in zijn in noot 1 aangehaald rapport voorstelt, op te lossen door in het verdrag uitdrukkelijk te bepalen, dat er bij nationale wet niet van kan worden afgeweken. Dit is namelijk een probleem van nationaal constitutioneel recht, waarop een verdragtekst geen invloed vermag uit te oefenen.

Hier zou de idee van een «Europees rechtelijk» verdrag van belang kunnen zijn. Het ziet er namelijk naar uit, dat doctrine en jurisprudentie in Duitsland en Italië zich langzamerhand ontwikkelen in de richting van de voorrang van het internationale boven het nationale recht. Deze ontwikkeling nu heeft, zoals men zich indachtig aan het arrest van het Hof van Justitie inzake *Costa/ENEL* (15) zal kunnen voorstellen, in het bijzonder betrekking op het E.E.G.-verdrag. Het is echter nog zeer de vraag of een verdrag over de SE ooit op dezelfde wijze als het E.E.G.-verdrag als

«Europeesrechtelijk» gekwalificeerd zou kunnen worden en dan te zijner tijd zou kunnen profiteren van de genoemde ontwikkeling, die zeer langzaam en aarzelend schijnt plaats te vinden. De werkelijke keuze is dan ook tussen een eenvormige wet en een verdrag met bepalingen, die zich voor rechtstreekse toepassing in de nationale rechtsordes lenen.

Het zij toegegeven, dat in vier lid-Statens een latere wet wel rechtsgeldig aan een eenvormige wet, maar niet aan een verdrag kan derogeren. Men dient het gevaar van derogatie aan het Statuut echter niet te overschatten. Het is nogal onwaarschijnlijk, dat enige lid-Staat een wet zou afkondigen, die openlijk in strijd zou zijn met het Statuut. Wel kan men zich voorstellen, dat een wet indirect van het Statuut zou afwijken. In dit geval zou het voormelde gevaar kunnen worden verminderd door de wijze waarop het Hof van Justitie het Statuut uitlegt en toepast.

Helaas laat het bestek van dit artikel een uitvoerige argumentatie niet toe. Hievoor moge naar de inleiding van het ontwerp-Statuut, waarmede ik mij geheel verenig, verwezen worden. Mijn conclusie is echter, dat er met betrekking tot de mogelijkheid van derogatie aan het Statuut in de praktijk zeer weinig verschil tussen een eenvormige wet en een verdrag zou bestaan. Hetzelfde geldt, zoals hieronder sub II, 5, zal worden aangetoond, voor de kwestie van het aanvullende recht. Ook op alle andere tot nog toe in de literatuur genoemde praktische punten, waarbij het verschil tussen eenvormige wet en verdrag op het eerste gezicht van belang zou kunnen zijn, blijkt dit bij nader inzien niet te bestaan.

In het rapport van *Jean de Préçigout* voor de Franse Sociaal-Economische Raad wordt nog als mogelijk voordeel van een verdrag genoemd dat het voor sommige staten wellicht gemakkelijker aanvaardbaar is bepaalde afwijkingen van hun eigen recht in een verdrag dan in een als nationale wet in de eigen rechtsorde in te voeren eenvormige wet te doen opnemen. De *Préçigout* denkt hier met name aan de toelating van aandelen aan toonder in Italië. Het is zeker niet ondenkbaar, dat dit argument van psychologische aard een zekere waarde zal blijken te bezitten.

Aan dit argument zouden nog enige andere kunnen worden toegevoegd. In het hierna besproken hoofdstuk VII van het ontwerp-Statuut (concernrecht) worden de «vrije aandeelhouders» van een beheerste SE beschermd doordat hun het recht van omwisseling van hun aandelen tegen aandelen van de beheersende vennootschap wordt toegekend. De omwisselingskoers dient door twee door het Hof van Justitie benoemde accountants bepaald te worden. Deze accountants zullen hiertoe dikwijls een onderzoek naar de vermogenspositie van een vennootschap buiten het land van vestiging der SE moeten verrichten.

Indien het Statuut nu is vervat in zes afzonderlijke nationale eenvormige wetten, zullen de op grond van de wet van het ene land benoemde accountants niet zonder meer bevoegd zijn in het andere land op te treden. Hetzelfde geldt trouwens voor alle op het Statuut berustende bevoegdheden van het Hof van Justitie, bijv. tot het instellen van een bijzondere controle indien zekere feiten op wanbeheer over de SE duiden (hoofdstuk VI, afdeling 7).

Ook zou aan de in een bepaald geval toepasselijke eenvormige wet van de ene lid-Staat in de andere niet in cassatie getoetst kunnen worden omdat zij in die andere lid-Staat als buitenlands recht beschouwd zou worden.

Natuurlijk zijn deze bezwaren te ondervangen door speciale bepalingen in het aan de eenvormige wet ten

grondslag liggende verdrag op te nemen, bijv. dat de rechtsmacht van het krachtens de eenvormige wet van één lid-Staat beslissende Hof van Justitie in alle lid-Statens erkend moet worden en dat het Statuut altijd als intern recht beschouwd moet worden, ook indien het wordt toegepast uit hoofde van een wijzigingsregel, die buitenlands recht aanwijst.

Dergelijke bepalingen compliceren het Statuut, c.q. het eraan ten grondslag liggende verdrag, echter in vrij ernstige mate en de kans bestaat, dat men bij het opstellen van die bepalingen niet alle mogelijke problemen voorziet. Een zekere voorkeur voor incorporatie van het Statuut in een verdrag, dat men al dan niet als «Europeesrechtelijk» zou kunnen kwalificeren, lijkt derhalve wellicht gerechtvaardigd.

##### 5. Het aanvullende recht.

Geen vraag betreffende de SE heeft aanleiding gegeven tot meer verwarring dan die welk recht als aanvullend recht van het SE-Statuut moet dienen. Helaas heeft de verwarring omtrent deze vraag de neiging zich als een olievlek uit te spreiden over het gebied van andere onderwerpen, zoals de toegankeelijkheid tot de SE (zie onder II,3) en de juridische grondslag (II,4).

Het fundamentele misverstand betreft de omvang van het begrip «aanvullend recht». Men kan er niet genoeg de nadruk op leggen, dat met betrekking tot de SE drie verschillende rechtsgebieden onderscheiden moeten worden:

- a) het Statuut zelf,
- b) het aanvullende recht om de lacunes in de door het Statuut geregelde onderwerpen op te vullen en
- c) al het andere recht, dat niet valt onder de door het Statuut geregelde onderwerpen.

In vele discussies en artikelen over de SE worden de categorieën b) en c) door elkaar gehaald<sup>(15)</sup>. Zo wordt zeer dikwijls betoogd, dat het aanvullende recht noodzakelijkerwijze nationaal recht moet zijn. Indien men het begrip aanvullend recht zijn juiste betekenis toekent (zie sub b)) is deze bewering geenszins juist, gelijk hieronder zal worden aangetoond.

Vrijwel<sup>(16)</sup> allen, die beweren dat het aanvullende recht altijd nationaal recht moet zijn, verstaan onder aanvullend recht uitsluitend of mede die gebieden van het nationale recht, waarmede het Statuut zich in het geheel niet inlaat. In die opvatting is de genoemde bewering een waarheid als een koe.

Het spreekt vanzelf, dat de SE aan het nationale recht onderworpen zal zijn, evengoed als iedere andere natuurlijke of rechtspersoon binnen de nationale rechtsfeer. Waar de SE ook optreedt (niet alleen door daar haar zetel te hebben, doch ook door er een bedrijf te voeren of door er slechts eenvoudig handel te drijven), zal zij zich moeten houden aan de nationale bepalingen van administratief recht, kartelrecht, arbeidsrecht, overeenkomstenrecht, ja het gehele burgerlijke en handelsrecht, etc. (al dit recht valt onder categorie c)).

In het bijzonder bij discussies over de juridische grondslag van het SE-Statuut heeft men de neiging uit het oog te verliezen, dat het werkelijke juridische (en nog meer het economische en sociale) substraat van de SE in de nationale rechtssfeer ligt. In zoverre lijkt men de betekenis van het SE-Statuut te overschatten. Het kan zich niet bezig houden met meer dan het vennootschapsrecht en enkele van de het nauwst hiermede verbonden onderwerpen (zoals de medezeggenschap). Het SE-Statuut is als de top van een ijsberg, die voor het overgrote deel verzonken is in een

oceaan van nationaal recht en nationale sociale en economische werkelijkheden.

Om die reden is het betoog, dat de SE nooit een «nationaliteit» mag hebben (en dat derhalve de juridische grondslag geen eenvormige wet moet zijn<sup>(17)</sup>) niet overtuigend. De SE zal altijd in de grond van een of zelfs meer landen wortelen en indien het begrip «nationaliteit» uitsluitend slaat op de bepalingen van het Statuut, heeft dat begrip maar heel weinig reële betekenis, daar het Statuut immers overal gelijk zal zijn.

Wat nu het echte aanvullende recht betreft, bij de toepassing van het Statuut zullen er uiteraard vragen rijzen waarop de tekst van het Statuut geen duidelijk of zelfs in het geheel geen antwoord verschaft. Deze kwesties van interpretatie en lacunes zullen moeten worden opgelost door de nationale gerechten, die het Statuut toepassen, en in laatste instantie door het Hof van Jusitie.

Arikel 1-7 van het ontwerp-Statuut geeft aan op welke wijze deze vragen aangepakt kunnen worden. Dit artikel is geïnspireerd door, en gedeeltelijk identiek aan, artikel 17 van de Eenvormige wet op de internationale koop van roerende goederen<sup>(18)</sup>. Artikel 1-7 luidt, voor zover hier van belang<sup>(19)</sup>:

«Les questions concernant des matières régies par le présent Statut et qui ne sont pas expressément tranchées par celui-ci seront réglées: a) selon les principes généraux dont ce Statut s'inspire; b) dans le cas où ces principes généraux n'offrent pas de solution, selon les règles communes ou les principes généraux prépondérants dans les ordres juridiques des Etats contractants.»

De auteur van het Statuut achtte de enkele verwijzing naar de algemene beginselen waarop het Statuut berust niet voldoende. Hij heeft daarom het sub b) gestelde toegevoegd. Dit is overgenomen van de statuten van de gezamenlijk Frans-Duitse vennootschap «Saarlör» en van art. 215 E.E.G. betreffende de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschap. De sub b) genoemde gemeenschappelijke bepalingen en algemene beginselen omvatten onder meer de bepalingen en beginselen van het E.E.G.-verdrag (zoals bijv. het verbod van discriminatie naar nationaliteit).

Artikel 1-7 bevat evenwel geen verwijzing naar nationaal recht, zelfs niet als laatste alternatief ingeval de andere rechtsbronnen geen oplossing bieden. Een zodanige verwijzing moet ook tot iedere prijs vermeden worden, en wel om verscheidene redenen. In de eerste plaats zou zij tot divergenties in de uitlegging en toepassing van het Statuut leiden. De nationale rechter zou al te gauw in de verleiding geraken zich de moeite van het zoeken naar algemene beginselen etc. te besparen en maar liever op zijn nationale recht of dat van bijvoorbeeld de staat van de zetel der SE terugvallen. Bovendien zou een verwijzing naar het nationale recht van de zetelstaat netelige problemen veroorzaken ingeval de SE haar zetel zou verplaatsen (het aanvullende recht zou dan op de een of andere wijze moeten veranderen) en zou iedere verwijzing naar enig nationaal recht moeilijkheden opleveren, zodra een rechter het nationale recht van een andere lid-Staat zou moeten toepassen. Dit laatste is op zichzelf al een zeer moeilijke opgave, maar wordt zeer bezwaarlijk indien men bedenkt dat de hoogste rechter een beslissing van een lagere niet kan casseren op grond van strijd met het buitenlandse recht.

Om dezelfde redenen moet ook het voorstel van de *Précigout*<sup>(20)</sup> om de oprichters van de SE de vrije keuze van het aanvullende recht te laten (en slechts

bij gebreke van zodanige keuze het recht van de zetelstaat aan te wijzen), van de hand gewezen worden.

Het feit dat er geen verwijzing is naar het nationale recht, is geheel en al in overeenstemming met de idee van de eenvormige wet, evengoed als de inschakeling van een internationale rechterlijke instantie (zie sub II, 4). Het beste bewijs hiervan wordt wel geleverd door het voorbeeld waarop artikel 1-7 is gebaseerd, namelijk artikel 17 van de *Eenvormige wet* op de internationale koop van roerende goederen.

### III. Het ontwerp-Statuut.

De inhoudsopgave is als volgt:

- Hoofdstuk I. — Algemene bepalingen.
- Hoofdstuk II. — Oprichting.
- Hoofdstuk III. — Kapitaal — aandelen en rechten van aandeelhouders — obligaties.
- Hoofdstuk IV. — Organen (directie, raad van commissarissen en algemene vergadering).
- Hoofdstuk V. — Vertegenwoordiging van werknemers in de organen der SE.
- Hoofdstuk VI. — Jaarstukken.
- Hoofdstuk VII. — Concernrecht.
- Hoofdstuk VIII. — Statutenwijziging.
- Hoofdstuk IX. — Ontbinding — afwikkeling — faillissement en aanverwante procedures.
- Hoofdstuk X. — Transformatie in nationale vennootschap.
- Hoofdstuk XI. — Fusie.
- Hoofdstuk XII. — Belastingrecht.
- Hoofdstuk XIII. — Strafrecht.

Het ontwerp bestaat uit ongeveer 195 artikelen, die men moet beschouwen als een systematisch gerangschikt minimum aan noodzakelijke bepalingen. Enkele hoofdstukken zijn helemaal niet uitgewerkt (XII en XIII, waarvan de uitwerking is overgelaten aan fiscale en strafrechts-deskundigen) of slechts ten dele (de vaststelling van wat de jaarstukken precies moeten inhouden is in hoofdstuk VI aan experts overgelaten). Hoofdstuk V biedt drie alternatieve oplossingen. Aan het ontwerp-Statuut is een vrij uitgebreid toelichtend commentaar met vele rechtsvergelijkende gegevens toegevoegd.

Ter vermindering van misverstand zij er hier dadelijk op gewezen, dat het geenszins de bedoeling van de auteur is dat het Statuut in werking zou treden zonder dat de nog niet uitgewerkte hoofdstukken voltooid zijn. *Jean van Ryn* schuift de auteur deze bedoeling in zijn in noot 1 aangehaalde artikel geheel ongemotiveerd in de schoenen. Het spreekt vanzelf dat het Statuut als één geheel in werking zal moeten treden, juist vanwege het door *Van Ryn* gesignaleerde gevaar, dat men anders via de SE het nationale recht zou gaan ontduiken.

Op de hiernavolgende bladzijden wordt een overzicht gegeven van de inhoud van ieder hoofdstuk. Hierbij zullen enkele controversiële onderwerpen, zoals de medezeggenschap en de netelige vraag of de SE alleen aandelen op naam of ook toonder-aandelen mag hebben, nader worden besproken.

#### Hoofdstuk I — Algemene bepalingen.

Behalve een definitie van de SE, bepalingen betreffende de toegankelijkheid tot de rechtsvorm der SE, haar zetel en het aanvullende recht, die alle reeds zijn besproken, bevat dit hoofdstuk nog enige principiële bepalingen.

In de eerste plaats beoogt art. 6 de eenheid van uitlegging en toepassing van het Statuut te waarborgen. Zoals onder het hoofd «De juridische grondslag van het SE-Statuut» (21) reeds is opgemerkt, is het van essentieel belang, dat de SE wordt beheerst door hetzelfde vennootschapsrecht, waar haar zetel zich ook moge bevinden en waar dat recht ook moge worden toegepast. Daarbij is tevens betoogd, dat inschakeling van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen de beste manier is om dit doel te bereiken.

Met betrekking tot de SE zou men aan het Hof van Justitie als laatste *beroepsinstantie* kunnen denken. In deze veronderstelling zou men zich alleen tot het Hof kunnen wenden, nadat men alle nationale rechtsmiddelen heeft uitgeput. Dit zou erop neerkomen, dat de weg naar het Hof in de praktijk vrijwel geblokkeerd zou worden. Zulk een systeem zou nog een groot aantal andere problemen van praktische en juridische aard inhouden. Bovendien zou het tot de in psychologisch opzicht — vooralsnog — ongewenste consequentie leiden, dat men een geïnstitutionaliseerde cassatie op internationaal niveau van uitspraken van nationale rechters, in het bijzonder van de hoogste gerechten, in het leven roept. Het ontwerp-Statuut stelt daarom een systeem voor van prejudiciële beslissingen, die reeds bekend zijn in art. 177 EEG-verdrag en het gelijkkluidende art. 150 Euratom-verdrag.

Artikel 1-6 bepaalt dat een nationale rechterlijke instantie (22) vragen betreffende de toepasselijkheid en de uitlegging van het Statuut (met inbegrip van het aanvullende recht) en betreffende de uitlegging der statuten van een SE op het verzoek van een der partijen moet en ambtshalve kan voorleggen aan het Hof van Justitie.

Hoewel de gedachte, die aan dit artikel ten grondslag ligt, dezelfde is als die van art. 177 EEG-verdrag, zijn er enkele aanzienlijke verschillen. Volgens art. 177 zijn alleen de gerechten, waarvan de beslissingen niet vatbaar zijn voor een hogere voorziening verplicht een prejudiciële vraag aan het Hof voor te leggen, de overige gerechten zijn hiertoe slechts bevoegd. Het ontwerp-Statuut maakt dit onderscheid niet. Iedere partij kan ieder gerecht verplichten een bepaalde vraag betreffende een van de bovengenoemde onderwerpen aan het Hof van Justitie voor te leggen.

Deze afwijking van het systeem van art. 177 wordt gerechtvaardigd door de andere aard van het SE-Statuut dat, evenals iedere vennootschapswet, in de eerste plaats bestemd is om de handelsrechtelijke betrekkingen tussen vennootschappen en hun aandeelhouders en derden te regelen. Het beoogt niet, zoals het EEG-verdrag, een macro-economische regeling te geven. Daarom kent het ontwerp-Statuut meer gewicht toe aan het belang van de procespartij, die reeds in eerste instantie een uitspraak wenst, die berust op het oordeel van het Hof van Justitie omtrent het Statuut of de statuten ener SE. Aldus wordt de rechtszekerheid bevorderd.

Tegen dit systeem wordt wel als bezwaar aangevoerd, dat SE's er misbruik van zullen maken door steeds in eerste instantie hun tegenpartijen tot de kostbare procedure voor het Hof in Luxemburg te dwingen. Dit bezwaar gaat er kennelijk vanuit dat de SE rijk en haar tegenpartij in den regel arm zal zijn. De juistheid van dit uitgangspunt is echter nog allerminst bewezen.

Doch zelfs indien deze stelling wel juist ware, zou men hier met de zeer gebruikelijke verhouding tussen een economisch sterkere en zwakkere partij te maken hebben. Leert de ervaring in de lid-Staten, dat de sterkere partij werkelijk dikwijls misbruik van

haar macht maakt door bijvoorbeeld koste wat het kost tot in hoogste instantie door te procederen? Ik zou deze vraag niet bevestigend kunnen beantwoorden. Men dient in dit verband te bedenken, dat juist de grote vennootschappen heel weinig voelen voor de averechtse publiciteit van à outrance doorgevoerde procedures. Tenslotte: de werkelijk kwaadwillige procespartij zal zich in het voorgestelde systeem, voor zover het prejudiciële vragen betreft — en daarom gaat het hier — juist in het algemeen de pas naar één of twee nationale instanties, die ook duur kunnen zijn (met name de hoogste), kunnen zien afgesneden.

Omdat het systeem van artikel I-6 de kortste weg naar het Hof van Justitie beter openstelt, verschaft het een betere waarborg voor de eenheid van uitlegging en toepassing van het Statuut. Deze eenheid is, gelijk hier vóór is betoogd, van wezenlijk belang voor het Statuut.

Toch houdt het voorgestelde systeem nog het risico in, dat geen van beide partijen de nationale rechter verzoekt een prejudiciële beslissing aan het Hof voor te leggen en dat die rechter dat ook niet ambtshalve doet. De sluitsteen van het systeem is daarom de bepaling, dat de Advocaat-Generaal bij het Hof van Justitie een in kracht van gewijsde gegane uitspraak van een nationaal gerecht aan het Hof kan voorleggen met het verzoek zich uit te spreken over de vraag of die uitspraak het Statuut of de statuten ener SE schendt. De uitspraak van het Hof brengt geen nadeel toe aan de rechten door partijen verkregen. Dit is de in verschillende lid-Staten bekende «cassatie in het belang der wet». (23)

Artikel I-8 betreft het bij het Hof van Justitie in te stellen Europese Handelsregister, dat in iedere lid-Staat een *dépendance* zal hebben. Dit Handelsregister speelt een belangrijke rol in de verhouding van de SE tot derden. Dit doet ook artikel I-9, dat bepaalt dat alle officiële gegevens betreffende een SE openbaar gemaakt moeten worden in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen, in het officiële publicatieblad, waarin gewoonlijk gegevens betreffende vennootschappen worden opgenomen, van de lid-Staat waarin de SE haar zetel heeft en in een in die staat uitgegeven dagblad. Deze drie bladen worden tezamen de «vennootschapsbladen» genoemd.

## Hoofdstuk II — Oprichting

De bij de oprichting ener SE te volgen procedure verschilt naar gelang van de verschillende gevallen, waarin een SE volgens artikel I-3 kan worden opgericht (fusie, holding, gemeenschappelijke dochter, transformatie en dochter van slechts één vennootschap). In al deze gevallen kunnen in beginsel twee stadia worden onderscheiden: de procedure op nationaal niveau en die op Europees niveau.

De procedure op nationaal niveau vindt plaats binnen de bevoegde organen van de oprichtende vennootschappen. (24) Het SE-Statuut poogt zo min mogelijk te treden in de op de oprichtende vennootschappen toepasselijke regels betreffende het nemen van besluiten. Het bemoeit zich in beginsel alleen met de bescherming van aandeelhouders en crediteuren van vennootschappen, die in een SE opgaan, als zodanig voortbestaan of zich aan een SE-Holding onderwerpen.

Op het Europese niveau wordt de procedure gekenmerkt door een strenge controle van het Hof van Justitie, welks rol voor wat betreft de SE in zekere zin te vergelijken is met die van de *Commission bancaire* in België. De oprichters moeten het Hof verzoeken om inschrijving der SE in het Europese Handelsregister. Daarbij moeten zij een aantal documenten overleggen, zoals een ontwerp-acte van oprichting, statuten,

openingsbalans met toelichting en accountantsrapport. Dit laatste moet een goedkeuring van de openingsbalans en de waardering van de in natura ingebrachte activa bevatten alsmede een bevestiging, dat de volstorting van het gehele kapitaal verzekerd is.

Het Hof weigert de inschrijving der SE indien aan de vereisten en formaliteiten van de oprichting niet is voldaan. Teneinde te onderzoeken of aan deze voorwaarde is voldaan kan het Hof zich op kosten der oprichters door accountants doen bijstaan.

Deze procedure in twee etappes kan vrij veel tijd kosten, naar schatting twee tot drie maanden. Dit lijkt echter onvermijdelijk indien men ernst wil maken met de bescherming van aandeelhouders en crediteuren der oprichtende vennootschappen en op afdoende wijze wil controleren of aan alle voorwaarden (zowel van juridische als van economische aard) voor de oprichting der SE is voldaan. Oprichting van een SE als — al dan niet gemeenschappelijke — dochter of als holding, zou sneller kunnen gaan omdat hier de bescherming van aandeelhouders en derden geen rol speelt. Indien men het Duitse systeem van «*internationale Tatbestände*» (zie sub II,3) zou aanvaarden, zou de oprichting echter nog wel twee maal zo lang kunnen duren. In ieder geval zal men erop moeten rekenen, dat oprichting van een SE niet zo gemakkelijk en snel zal gaan als oprichting van een naamloze vennootschap in sommige lid-Staten.

Het voordeel van de in het ontwerp voorgestelde procedure is, dat wanneer een SE eenmaal bestaat (vanaf de dag waarop de inschrijving in het Europese Handelsregister in het Publikatieblad der Europese Gemeenschappen is bekend gemaakt) zij niet meer nietig verklaard kan worden, daar de naleving van alle oprichtingsvoorwaarden is gecontroleerd. (25) Dit is een niet te onderschatten voordeel, hetgeen moge blijken uit het feit dat het onderwerp nietigheid van vennootschappen deel uitmaakt van het ontwerp voor een eerste richtlijn uit hoofde van art. 54, lid 3 (g) EEG-verdrag.

### Hoofdstuk III — Kapitaal - aandelen en rechten van aandeelhouders - obligaties.

1. Het eerste deel van dit hoofdstuk handelt over kapitaalsverhoging en kapitaalsvermindering. Artikel III-1-7 verbiedt de SE direct of indirect aandelen in haar eigen kapitaal te verwerven en artikel III-1-8 verbiedt wederkerige deelnemingen in meer dan 10 t.h. van het kapitaal van elk der deelnemende vennootschappen.

2. Het tweede deel van hoofdstuk III gaat over aandelen en rechten van aandeelhouders. De SE kan aandelen met bijzondere rechten betreffende dividenden en liquidatie-uitkeringen uitgeven. Zij mag ook, onder zekere voorwaarden, aandelen zonder stemrecht uitgeven.

Het ontwerp-Statuut laat zowel aandelen op naam als aan toonder toe. Dit is in overeenstemming met het recht van vijf van de zes lid-Staten. Alleen in Italië mogen vennootschappen geen toonderaandelen uitgeven. Toonderaandelen aan een buitenlandse vennootschap, die eigendom zijn van een inwoner van Italië, moeten gedeponeerd worden bij de *Banca d'Italia* of een andere aangewezen bank. Betaling van dividenden moet over deze banken geschieden en de banken moeten de fiscus op de hoogte stellen. Dit verschil tussen Italië en de andere lid-Staten ligt ten grondslag aan wat op dit moment een van de moeilijkste problemen betreffende de SE lijkt.

De Italiaanse beperking werd in 1941 ter wille van

fiscale controle ingevoerd. Thans wordt door Italië ook betoogd, dat deze maatregel het enige werkzame middel biedt voor het controleren van betrekkingen tussen vennootschappen, wederzijdse deelnemingen, enz.

De Italiaanse regering vreest, dat indien SE's met toonderaandelen hun zetel in Italië konden hebben, de Italiaanse vennootschappen ten opzichte van de SE in het nadeel zouden zijn en er ernstige verstoringen van de kapitaalmarkt zouden optreden.

De Italianen zeggen geen oplossing te zien in oplegging van hun beperking aan SE's met zetel in Italië. In dat geval zou, zo betogen zijn, afgezien van problemen bij internationale fusies, bij oprichting van dochters in het buitenland etc, geen enkele SE haar zetel in Italië willen vestigen en zou bijgevolg Italiaans kapitaal naar de vijf andere lid-Staten uitwijken.

De Italiaanse regering betoogt, dat zij ofwel deze ernstige nadelen zou moeten aanvaarden ofwel haar wetgeving zou moeten wijzigen, hetgeen zij niet wil omdat zij de hieraan verbonden fiscale voordelen niet wenst op te geven. Zij betoogt daarentegen, dat de vijf andere lid-Staten moeten aanvaarden dat de SE uitsluitend aandelen op naam kan uitgeven. Dit zou volgens haar de nationale vennootschappen in deze staten geenszins benadelen.

Naar de mening van schrijver dezes is deze redenering niet overtuigend. Het zij toegegeven, dat beperking van uit te geven aandelen tot aandelen op naam zekere fiscale voordelen biedt. Het lijkt echter moeilijk vol te houden dat om deze reden alleen toonderaandelen niet toegelaten dienen te worden. De andere vijf lid-Staten blijken het zonder tenaamstelling van aandelen te kunnen stellen.

Het argument, dat gedwongen tenaamstelling van aandelen het enige werkzame middel tot controle van betrekkingen tussen vennootschappen biedt, kan naar de mening van schrijver dezes geen stand houden. De Duitse wetgeving is er het bewijs van, dat er andere afdoende middelen zijn. Dit geldt ook voor hoofdstuk VII van het ontwerp-Statuut.

Het zij toegegeven, dat het naast elkaar bestaan in Italië van SE's met beide soorten aandelen en nationale vennootschappen met uitsluitend aandelen op naam in zeker opzicht moeilijkheden kan opleveren. Deze moeilijkheden zouden echter waarschijnlijk vermeden kunnen worden door Italië toe te staan haar systeem aan SE's met zetel in Italië op te leggen.

Indien deze suggestie zou worden opgevolgd, zou het zeer de vraag zijn of zich een kapitaalvlucht uit Italië zou voordoen tengevolge van het achterwege blijven van vestiging van SE's in Italië. Per slot van rekening zou de voorgestelde situatie weinig verschillen van die welke thans reeds bestaat. Het gaat bij de keuze van de plaats van vestiging ener onderneming — en bij het in het ontwerp voorgestelde stelsel van de *siège réel* valt die plaats vrijwel steeds samen met de zetel der SE — immers in de eerste plaats om algemene economische, sociale, fiscale, geografische en andere omstandigheden. De vraag of toonderaandelen al dan niet toegelaten zijn lijkt slechts van zeer ondergeschikt belang te zijn. Deze vraag lijkt alleen een rol te spelen in die gevallen, waarin de voormelde factoren in verschillende landen een zeker evenwicht vertonen. Dit zou met name bij de oprichting van holdings en soms bij internationale fusies het geval kunnen zijn. Voor deze gevallen zou Italië wellicht bij wijze van uitzondering toonderaandelen voor een in Italië gevestigde SE kunnen toelaten.

Voorts dringt zich de vraag op of Italië op dit moment te kampen heeft met een kapitaalvlucht we-

gens haar verbod van toonderaandelen. Zo ja, dan zou zij wel eens tot het besef kunnen geraken, dat het voordeliger is toonderaandelen toe te laten dan haar toch niet zo grote fiscale voordelen te handhaven.

De andere vijf lid-Staten betogen, dat gedwongen te naamstelling van aandelen een aanzienlijk nadeel voor de SE zou betekenen, in het bijzonder voor haar financiering en de verhandelbaarheid van haar aandelen. De overgrote meerderheid van de in die staten aan de beurs genoteerde aandelen bestaat uit toonderaandelen. Men mag daarom wel aannemen dat de beurzen en de investeerders in die vijf landen minder ingesteld zijn op de handel in aandelen op naam, zodat deze minder gemakkelijk verhandelbaar zullen zijn.

Men kan hiertegen aanvoeren, dat de beurzen in Engeland en de Verenigde Staten geen moeite met de handel in aandelen op naam blijken te hebben. Hier staat echter weer tegenover, dat in deze landen aandelen op naam de grote meerderheid uitmaken, zodat bij beurs en publiek ervaring bestaat in de handel in deze aandelen.

Op het eerste gezicht lijken de Italiaanse argumenten overtuigende kracht te missen, terwijl die van de vijf andere staten wel enige reële waarde lijken te hebben. Het voorgestelde compromis volgens hetwelk Italië haar systeem op de op haar grondgebied gevestigde SE's mag opleggen, lijkt «haalbaar». Een kritisch onderzoek van de praktische betekenis der aan beide zijden aangevoerde argumenten zou van groot nut kunnen blijken.

3. Het derde deel van hoofdstuk III handelt over obligaties en de bescherming van de SE en de houders van haar obligaties in hun onderlinge verhouding. De obligatiehouders vormen een afzonderlijke groep («*masse des obligataires*») met zekere bevoegdheden en hebben een onafhankelijke vertegenwoordiger. De groep kan besluiten nemen, die alle obligatiehouders binden.

4. In het vierde deel van dit hoofdstuk wordt de SE verboden enig ander stuk, dat recht geeft op een aandeel in de winst of het liquidatiesaldo, uit te geven. Hiermede is vooral beoogd het Statuut zo eenvoudig mogelijk te houden.

#### Hoofdstuk IV. — Organen.

In overeenstemming met het recht van alle lid-Staten (sedert april 1967 kunnen Franse *sociétés anonymes* kiezen tussen de oude *conseil d'administration* en de nieuwe *directoire* onder toezicht van de *conseil de surveillance*) heeft de SE drie organen: het bestuur (*directoire*), de raad van commissarissen (*conseil de surveillance*) en de algemene vergadering van aandeelhouders.

Het belangrijkste orgaan is het bestuur en niet de algemene vergadering. Dit stemt overeen met de moderne ontwikkeling van het vennootschapsrecht. De oude opvatting van de «sovereiniteit» van de algemene vergadering, die niet meer strookt met de werkelijkheid, is verlaten. De werkelijke macht ligt in handen van het bestuur, terwijl de bevoegdheden van de algemene vergadering limitatief zijn opgesomd.

Dit betekent evenwel niet dat deze bevoegdheden onbelangrijk zijn. De sterke positie van het bestuur maakt een systeem van «checks and balances» nodig. Dit bestaat in de eerste plaats in de verplichte aanwezigheid van een raad van commissarissen en voorts niet minder in het verlenen aan de aandeelhouders

van meer bevoegdheden dan zij doorgaans onder nationaal vennootschapsrecht hebben en, in het algemeen, in het opleggen aan de SE van verregaande verplichtingen op het gebied van de publiciteit.

De leden van het bestuur worden benoemd en ontslagen door de raad van commissarissen, die geacht wordt beter in staat te zijn tot het samenstellen van een goed team van bestuurders dan de algemene vergadering. De leden van de raad van commissarissen worden echter wél door de algemene vergadering benoemd. De leden van beide organen moeten natuurlijke personen zijn.

Voor wat betreft de geldigheid van rechtshandelingen van het bestuur der SE sluit het ontwerp nauw aan bij het nieuwste ontwerp voor een eerste richtlijn op grond van artikel 54, lid 3 (g) EEG.

De raad van commissarissen heeft in beginsel geen andere taken dan het bestuur te controleren en te adviseren. Hij mag niet rechtstreeks in het dagelijkse bestuur der SE ingrijpen. De statuten van een SE kunnen echter bepalen, dat het bestuur zekere handelingen niet mag verrichten dan met voorafgaande toestemming van de raad (art. IV-15). De raad van commissarissen speelt ook een belangrijke rol met betrekking tot de jaarstukken (zie hoofdstuk VI). Het ontwerp-Statuut bevat een vrij gedetailleerde regeling van het samenspel tussen bestuur en raad, daar gebleken is dat men met name in Frankrijk en Italië nog zeer onwennig staat tegenover dit samenspel, zoals het in Duitsland en dikwijls in Nederland functioneert.

Deel 3 van hoofdstuk IV beoogt een regeling te geven voor een zo effectief mogelijke uitoefening van de rechten der aandeelhouders. Het absentisme van aandeelhouders ter algemene vergadering is een alom bekend verschijnsel. Zij kunnen op ieder door hen gewenst moment aandelen in de SE kopen en verkopen en zijn gewoonlijk minder geïnteresseerd in het beheer over de vennootschap dan in de resultaten en de uitgekeerde dividenden.

Dit betekent nog allerminst, dat de bevoegdheden die ze gewoonlijk niet believen uit te oefenen, hen ontnomen zouden moeten worden. Integendeel, zij moeten aangemoedigd worden een actieve rol in de vennootschap te spelen, vooral wanneer de zaak mis dreigt te lopen. Te dien einde geeft het ontwerp-Statuut hen het recht tijdens de algemene vergadering ingelicht te worden over alle zaken betreffende de SE en haar betrekkingen tot met haar verbonden vennootschappen, voor zover zulks nodig is om zich met kennis van zaken over de punten op de agenda uit te spreken.

Bepaalde minderheden van aandeelhouders kunnen niet alleen een algemene vergadering bijeen doen roepen en punten voor de agenda voorstellen, maar ook een klacht bij het Hof van Justitie indienen als de jaarstukken niet aan de voorschriften van het Statuut voldoen (hoofdstuk VI, deel 4); ingeval van vermoeden van wanbeheer het Hof verzoeken een onderzoek te gelasten (hoofdstuk VI, deel 7); een eis tot schadevergoeding tegen de leden van het bestuur en/of de raad van commissarissen instellen (hoofdstuk IV, delen 1 en 2) en belangrijke rechten uitoefenen indien de SE tot een concern behoort (hoofdstuk VII).

#### Hoofdstuk V. — Vertegenwoordiging van werknemers in de organen der SE.

De medezeggenschap wordt beschouwd als een van de moeilijkste problemen in verband met de SE.

In de eerste plaats dient te worden uiteengezet wat

onder medezeggenschap (in het Duits *Mitbestimmung* en in het Frans (een nieuw woord) *cogestion*) verstaan wordt. Het is de deelneming van werknemers in de organen van de vennootschap, dat wil dus zeggen in de juridische structuur der vennootschap. De organisatie van de onderneming in bedrijfsraden (*conseils d'entreprise*) wordt hieronder niet verstaan. Zij valt, voor zover het de SE betreft, geheel binnen het bereik van het nationale recht.

De medezeggenschap is voornamelijk een typisch Duits verschijnsel. Weliswaar moeten in Frankrijk twee leden van het *comité d'entreprise* zitting hebben in de *conseil d'administration* of de *conseil de surveillance*, maar zij hebben slechts adviserende stem.

De echte medezeggenschap is alleen in Duitsland te vinden. Volgens het *Betriebsverfassungsgesetz* van 1952 moet de *Aufsichtsrat* van iedere *Aktiengesellschaft* (behalve van familievennootschappen met minder dan 500 werknemers) voor tenminste één derde bestaan uit vertegenwoordigers der werknemers.

Voor de Duitse vennootschappen in de kolen- en staalsector geldt zelfs de gekwalificeerde medezeggenschap (*Mitbestimmungsgesetz* 1951) volgens welke de helft van de *Aufsichtsrat*, afgezien van een « neutrale » voorzitter, uit werknemers-vertegenwoordigers moet bestaan. Bovendien wordt daar één « *Arbeitsdirektor* » van werknemerszijde in de directie benoemd. Het *Mitbestimmungs-Ergänzungsgesetz* van 1956 maakte een eind aan het in de praktijk gevonden middel om het *Mitbestimmungsgesetz* te ontduiken door het bestuur aan een holding op te dragen.

In de overige vier lid-Statens bestaat geen medezeggenschap, al wordt er wel met meer of minder enthousiasme voor de invoering ervan geijverd.

Het ligt in de aard der SE dat zij ondernemingen in verschillende lid-Statens kan hebben, bijvoorbeeld in Duitsland en in België. Hier rijst nu het probleem moet er medezeggenschap in de SE heersen of niet? Zo ja, dan zou medezeggenschap worden ingevoerd in landen waar zij (nog) niet bestaat en zelfs fel wordt bestreden. Zo neen, dan zouden Duitse vennootschappen aan hun nationale bepalingen betreffende *Mitbestimmung* kunnen ontsnappen door een SE op te richten.

Aldus wordt het probleem in het algemeen gesteld en het lijkt zo schier onoplosbaar. Doch zou hier niet, gelijk zo dikwijls het geval is, het schijnbaar onoplosbare probleem slechts een verkeerd gesteld probleem kunnen zijn? Dit lijkt ten dele waar te zijn.

Evenals bij het Italiaanse probleem van het verbod van toonderaandelen kan men hier de vraag stellen: bestaat er werkelijk een vlucht van Duitse ondernemingen naar het buitenland of wordt Duitsland door het internationale bedrijfsleven gemeden vanwege de *Mitbestimmung*? Schrijver dezes zijn hieromtrent geen cijfers bekend, doch belangrijke voorbeelden van zulke gevallen schijnen uiterst schaars te zijn.

Ook hier geldt, dat de keuze van de plaats van vestiging van een onderneming bepaald wordt door een groot aantal factoren, die zwaarder wegen dan de medezeggenschap. En ook hier verdient de bepaling van het ontwerp-Statuut, dat de zetel der SE moet samenvallen met de plaats van haar hoofdadministratie, bijzondere aandacht. Op het ogenblik lijkt het voor een Duitse onderneming mogelijk zich ter ontduiking van de *Mitbestimmung* in het kled van een Belgische, Luxemburgse, Nederlandse of Zwitserse rechtspersoon te steken. Wordt deze sluipweg nu zo dikwijls betreden? Een vrij effectief middel hiertegen zou zijn de weigering zodanige rechtspersonen te erkennen op

grond van het stelsel van de *siège réel*. Wordt dit middel in Duitsland ooit te baat genomen? Duitse literatuur over de erkenning van vennootschappen geeft aanleiding tot een ontkennend antwoord op deze vraag (26).

Waarom wordt de kwestie van de *Mitbestimmung*, die evenzeer bij internationale fusies en zetelverplaatsingen van belang is, bij de SE met zoveel klem aan de orde gesteld? Vrees voor ontduiking van de Duitse bepalingen kan hier het enige antwoord zijn. Welnu, uit het vorenstaande moge blijken, dat deze vrees in vele gevallen, waarin de keuze tussen een onderneming in Duitsland of een daarbuiten gemaakt moet worden, nauwelijks gerechtvaardigd is. De keuze van de plaats der onderneming zal immers veelal door andere factoren worden bepaald en de medezeggenschap is in de eerste plaats met de onderneming en slechts via deze met de vennootschappelijke vorm verbonden.

De vrees voor ontduiking is wel gerechtvaardigd wanneer de keuze voor de plaats der onderneming reeds op Duitsland is gevallen. Het spreekt vanzelf, dat het een Duitse *Aktiengesellschaft* met een in Duitsland gevestigde onderneming niet zonder meer vrij dient te staan zich door transformatie in een SE aan de *Mitbestimmung* te onttrekken. Het is vooral voor dit soort gevallen, dat een oplossing moet worden gevonden.

In beginsel kan men de oplossing in tweeërlei richting zoeken:

- a) een eigen regeling van de medezeggenschap in het SE-Statuut, waardoor deze op iedere SE van toepassing zou zijn;
- b) een regeling, die zoveel mogelijk aansluit bij de bestaande toestand en die niet noodzakelijkerwijze op iedere SE van toepassing zou zijn.

De sub a) aangeduide weg loopt dood omdat hij uitkomt op een compromis, dat voor Duitse vennootschappen altijd aantrekkelijker zal zijn dan hun eigen regeling en dat in de andere lid-Statens als een gevaarlijk precedent beschouwd zal worden dat de SE volkomen onaantrekkelijk voor ondernemers in België, Italië, Luxemburg, Nederland en waarschijnlijk ook Frankrijk zou maken.

Daarom komt alleen de sub b) genoemde richting in aanmerking. Men zou hier van een oplossing van non-proliferatie kunnen spreken. Zij is erop gericht de medezeggenschap daar te laten waar zij is. Dit kan betekenen dat het Statuut aangepast zal moeten worden indien de wetgeving in een der lid-Statens op dit punt een wijziging ondergaat.

Om te beginnen moet het toepassingsgebied van deze oplossing worden ingeperkt. Het kan natuurlijk heel goed voorkomen, dat een SE uitsluitend ondernemingen in Nederland en België heeft, of dat 90 % van haar personeel in Italië werkt en slechts een klein gedeelte in Duitsland. In deze gevallen is er geen reden waarom enige regel van medezeggenschap van toepassing zou zijn. Anderzijds is er geen reden waarom de Duitse c.q. Franse bepalingen niet van toepassing zouden zijn in plaats van die van het Statuut, indien het personeel van een SE uitsluitend of vrijwel uitsluitend in Duitsland c.q. Frankrijk werkzaam is.

Het ontwerp-Statuut bepaalt dan ook, dat zijn bepalingen betreffende medezeggenschap alleen toepassing vinden indien tenminste 25 % en niet meer dan 90 % van het personeel der SE in Duitsland of Frankrijk werkt. Deze percentages zijn uiteraard willekeurig en dienen slechts als basis voor politieke onderhandelingen.

Indien meer dan 90 % van het personeel in Duits-

land c.q. Frankrijk werkt, is de regeling van het betrokken land van toepassing.

De regeling van het ontwerp voor SE's met tenminste 25 % en ten hoogste 90 % van het personeel in Frankrijk stemt eenvoudig overeen met de Franse regeling.

Op de basis van dit eerste compromis geeft het ontwerp drie alternatieve wegen aan waarlangs een oplossing voor Duitsland gevonden zou kunnen worden. De eerste is dat de helft of een derde (27) van de leden van de raad van commissarissen (afgezien van de voorzitter) bestaat uit vertegenwoordigers van de werknemers, die door speciale verkiezingsorganen in ieder land waar de SE personeel heeft, worden verkozen. Indien de helft van de raad uit werknemers-vertegenwoordigers bestaat, wordt bovendien een «Arbeitsdirektor» benoemd.

Zelfs indien de raad van commissarissen een groot aantal leden zou tellen (bijv. 15 of zelfs 21) zou het zeer moeilijk kunnen zijn een enigszins evenredige vertegenwoordiging van alle arbeiders en beambten te verzekeren indien zij over verschillende landen verspreid zijn.

Om deze reden en ook met het doel de SE in staat te stellen een «normaal» aantal commissarissen te benoemen, afgezien van de kwestie van de medezeggenschap, behelst het tweede alternatief een speciaal «orgaan voor medezeggenschap» met in beginsel dezelfde bevoegdheden als die van de raad van commissarissen behalve voor wat betreft de benoeming van de «normale» leden van het bestuur. De vergaderingen van dit orgaan zouden afzonderlijk of in gemeenschap met de raad van commissarissen gehouden kunnen worden.

Het derde alternatief laat de SE's de vrije hand bij het opstellen van een medezeggenschapsregeling, doch onderwerpt deze aan de voorafgaande goedkeuring van de staat of de staten waar tenminste een vijfde van het personeel werkt.

De voorgestelde alternatieven zijn uiteraard alleen maar wegwijzers in de richting van mogelijke oplossingen. Nadat zekere politieke beslissingen zullen zijn genomen zullen deskundigen de uiteindelijke oplossing moeten formuleren. Het ontwerp wil alleen maar aantonen, dat het probleem van de medezeggenschap oplosbaar is.

#### Hoofdstuk VI — Jaarverslaggeving.

Dit hoofdstuk handelt voornamelijk over de procedure tot vaststelling en goedkeuring van de jaarstukken en over enkele bijzondere procedures. Het ontwerp-Statuut bevat geen gedetailleerde bepalingen over de indeling en de inhoud van de balans, de winst- en verliesrekening en de exploitatierekening. De opstelling hiervan is overgelaten aan deskundigen.

De auteur van het ontwerp heeft echter duidelijk als zijn opvatting te kennen gegeven, dat deze bepalingen moeten voorzien in een zeer hoge mate van publiciteit. Dit is geheel in overeenstemming met de moderne ontwikkelingen, zoals deze zijn neergelegd in de nieuwe Duitse, Franse, Nederlandse en Engelse wetgeving. De rol van de algemene vergadering der SE is daarentegen met betrekking tot de jaarstukken aanzienlijk geringer dan bij nationale vennootschappen.

In grote trekken is de procedure aldus, dat het bestuur onderwerpen opstelt van de balans, de winst- en verliesrekening, de exploitatierekening en het jaarverslag, dat deze onderwerpen vergezeld van een verslag van een accountant aan de raad van commissarissen worden voorgelegd en dat ze worden vastgesteld in

gemeenschappelijk overleg tussen bestuur en raad, die twee derden van de nettowinst mogen reserveren. De algemene vergadering kan slechts over één derde van de winst beschikken en de jaarstukken alleen bij gebreke van overeenstemming tussen bestuur en raad vaststellen. De algemene vergadering beslist over de decharge van de leden van bestuur en raad.

#### Hoofdstuk VII — Concernrecht.

Van een concern in de zin van het ontwerp-Statuut is sprake, indien een of meer vennootschappen (28) rechtstreeks of via een of meer andere vennootschappen worden beheerd door een vennootschap, die deze vennootschappen onder een éénhoofdige leiding groepeerd, zodat zij te zamen één economische eenheid vormen. Het spreekt vanzelf, dat het SE-Statuut alleen van toepassing is voor zover een of meer SE's tot het concern behoren, ofwel als afhankelijke ofwel als beheersende vennootschap.

Tot nu toe is het Duitse *Aktiengesetz* van 1965 de enige Europese wetgeving, waarin het concernrecht op een systematische manier is aangepakt.

Toch zijn concerns van het grootste belang, niet alleen in het algemeen voor de economie van de lid-Staten, doch ook voor de vennootschappen zelf. Het achterwege blijven van wetgeving op dit gebied doet de kloof tussen de werkelijkheid en het vennootschapsrecht steeds wijder worden. Er bestaat een welhaast natuurlijk verband tussen de idee ener SE en die van concerns. Het ontwerp-Statuut bevat dan ook een beknopte regeling betreffende dit onderwerp.

De algemene bepalingen en de definities staan in deel 1 van hoofdstuk VII. In deel 2 is voorgeschreven dat een SE, zodra zij afhankelijke of beheersende vennootschap in een concern wordt of ophoudt dit te zijn, hiervan mededeling in de «vennootschapsbladen» moet doen. Deel 2 voorziet ook in bekendmaking in het jaarverslag en in geconsolideerde jaarstukken.

Deel 3 handelt over de bescherming van de «vrije aandeelhouders» van een afhankelijke SE (de aandeelhouders die niet tot de beheersende vennootschap behoren) en van crediteuren van een afhankelijke vennootschap (die ofwel een SE ofwel een vennootschap naar nationaal recht binnen de E.E.G. kan zijn).

De «vrije aandeelhouders» van een afhankelijke SE worden beschermd doordat hun het recht wordt gegeven hun aandelen om te ruilen tegen aandelen van de beheersende vennootschap of een vergoeding in contanten te verlangen indien de beheersende vennootschap buiten de EEG zetelt. De omwisselingskoers of het bedrag der vergoeding wordt vastgesteld door het Hof van Justitie benoemde accountants. De «vrije aandeelhouders» die geen omruiling of vergoeding verlangen hebben recht op een redelijk dividend, zo nodig op hun verzoek door het Hof van Justitie vast te stellen. Het Statuut bemoeit zich niet met de bescherming van «vrije aandeelhouders» van afhankelijke vennootschappen, die geen SE zijn. Dit is aan de zorg van de nationale wetgevers overgelaten.

De belangen van crediteuren ener afhankelijke vennootschap worden beschermd door de bepaling dat de beheersende vennootschap hoofdelijk aansprakelijk is voor alle schulden van de afhankelijke (behalve indien deze laatste haar zetel buiten de EEG heeft).

Tenslotte is in deel 4 bepaald, dat door de beheersende vennootschap gegeven opdrachten in beginsel de afhankelijke vennootschap binden, doch dat eerstgenoemde voor deze opdrachten aansprakelijk is.

De bepalingen van hoofdstuk VII strekken zich ook tot vennootschappen in niet-lid-Staten uit. Dit vloeit niet

alleen noodzakelijkerwijze voort uit het begrip concern dat van nature niet aan nationale grenzen gebonden is, maar het is ook nodig ten einde ontdruiking van de concernbepalingen van het Statuut te vermijden. Indien het toepassingsgebied van dit hoofdstuk bij de grenzen van de EEG zou eindigen, zouden de bepalingen ervan gemakkelijk ontdoken kunnen worden door oprichting van een holding buiten die grenzen.

In dit verband rijst het probleem hoe deze bepalingen buiten de EEG af te dwingen. De voornaamste bepalingen, die tenuitvoerlegging buiten de EEG zouden kunnen behoeven, betreffen de bescherming van de «vrije aandeelhouders» en de crediteuren.

Het ontwerp-Statuut gaat ervan uit, dat een vennootschap (met zetel buiten de EEG), die een SE direct of indirect onder haar leiding neemt, zich door deze daad zelve aan de bepalingen van het Statuut onderwerpt, voor zover het haar verhouding tot die SE betreft. Zij doet dit evengoed als iedere aandeelhouder, wiens verhouding tot «zijn» vennootschap ook door het op die vennootschap toepasselijk recht wordt beheerst.

De bescherming van crediteuren, bestaande in hoofdelijke aansprakelijkheid van de beheersende (in casu buiten de EEG gevestigde) vennootschap, levert in beginsel geen probleem op, behalve wellicht voor wat betreft de tenuitvoerlegging van binnen de EEG gegeven rechterlijke beslissingen.

De voor de bescherming van de «vrije aandeelhouders» van een SE voorziene ruil van aandelen in de SE in aandelen van de beheersende vennootschap vereist een onderzoek van de boekhouding van beide vennootschappen ter vaststelling van de omwisselingskoers. Zodanig onderzoek kan buiten de SE niet worden afgedwongen, zodat de waarde van de aandelen der beheersende vennootschap niet altijd vastgesteld zal kunnen worden. Aangezien nu de betrokken accountants wel altijd in staat zullen zijn de waarde van de aandelen in de SE te taxeren, voorziet het ontwerp-Statuut voor het geval van een beheersende vennootschap met zetel buiten de EEG een vergoeding in contanten voor de aandelen der «vrije aandeelhouders».

#### *Hoofdstuk VIII — Statutenwijziging.*

Ten aanzien van statutenwijzigingen speelt het Hof van Justitie dezelfde belangrijke rol als bij de oprichting der SE.

In dit verband wordt nog eens gewezen op het belang van het Europese Handelsregister, waarbij alle belangrijke gegevens over de SE, zoals de namen der leden van bestuur en raad van commissarissen, de jaarstukken de notulen van de algemene vergaderingen en natuurlijk ook statutenwijzigingen worden gedeponeerd.

#### *Hoofdstuk IX — Ontbinding - Afwikkeling - Faillissement en aanverwante procedures.*

In de volgende gevallen wordt de SE ontbonden:

- a) door besluit van de algemene vergadering;
- b) door verstrijken van de duur, waarvoor zij was opgericht (deze duur kan echter onbepaald zijn);
- c) door verloop van een periode van twee jaar na afloop van de algemene vergadering waarin aan de hand van de jaarstukken is vastgesteld, dat het vermogen beneden het voorgeschreven minimum-kapitaal is gedaald;
- d) bij faillissement der SE.

Ontbinding brengt doorgaans afwikkeling der SE met zich mede. De afwikkeling wordt in beginsel door het bestuur uitgevoerd.

Het laatste deel van hoofdstuk IX bevat enige beginselen van internationaal faillissementsrecht, die op de SE van toepassing verklaard zouden kunnen worden. Deze beginselen zijn niet verder uitgewerkt, zulks mede met het oog op het in voorbereiding zijnde EEG-faillissementsverdrag. De voorbereiding hiervan blijkt echter op grote moeilijkheden te stuiten. Wellicht zou een regeling voor alleen de SE ook op dit punt als katalysator kunnen werken. Een aparte regeling voor de SE is echter niet strikt noodzakelijk, omdat het faillissement van een SE geen wezenlijk andere problemen oproept dan dat van een andere grote vennootschap, wier vermogensbestanddelen al dan niet over verschillende landen verspreid zijn. Wel is zodanige regeling uiteraard zeer wenselijk, niet zozeer omdat men spoedig een faillissement van de met zoveel waarborgen omgeven SE kan verwachten, maar wel met het oog op de enorme complicaties, die zich zouden voordoen, indien een SE met vermogen in verscheidene landen toch failliet zou gaan.

Tot de neergelegde beginselen behoren:

- het gerecht binnen welks rechtsgebied de SE haar zetel heeft is bevoegd het faillissement uit te spreken;
- het recht van de zetelstaat is in beginsel op het faillissement van toepassing;
- het faillissement heeft werking in alle lid-Staten en de bevoegdheden van de curator strekken zich tot al die Staten uit;
- de normale publiciteit betreffende het faillissement strekt zich ook uit tot het Europese Handelsregister en de «vennootschapsbladen».
- de voorgenomen beginselen zijn van analogische toepassing op procedures als de surséance van betaling in Nederland, uitstel van betaling en gerechtelijk akkoord in België, règlement judiciaire in Frankrijk, etc.

#### *Hoofdstuk X — Transformatie in een vennootschap naar nationaal recht.*

Het leek gewenst in het Statuut ook een regeling op te nemen voor SE's die de nationale rechtsvorm (weer) willen aannemen. Men kan hier niet altijd van een terugkeer spreken, aangezien de SE slechts in geval van oprichting door fusie of transformatie uit een of meer nationale vennootschappen voortkomt. Men heeft bij deze regeling in het bijzonder gedacht aan gevallen, waarin de bestuurders van zulke SE's tot het besef komen te hoog te hebben gegrepen.

De «terugkeer» tot het nationale recht mag echter niet zo gemakkelijk gaan, dat men door transformatie en retransformatie bepaalde voorschriften van nationaal recht kan ontduiken. Om die reden bevat het ontwerp op dit punt enige beperkingen.

#### *Hoofdstuk XI — Fusie.*

Hoofdstuk II handelt onder meer over oprichting van een SE door fusie van twee of meer nationale vennootschappen. In dat geval vangt de fusie op nationaal niveau aan om op Europees niveau te eindigen.

Hoofdstuk XI, daarentegen, gaat over fusies die geheel of gedeeltelijk op het Europees niveau beginnen en eindigen, dat wil zeggen fusies van twee of meer reeds bestaande SE's onderling of van een of meer SE's met een of meer nationale vennootschappen.

Dit soort fusies geschiedt ofwel door oprichting van een nieuwe SE ofwel doordat een bestaande SE de andere vennootschap(pen) opslokt. In beide gevallen gaat het gehele vermogen van de verdwijnende vennootschap(pen) onder algemene titel op de nieuwe of

de voortbestaande SE over in ruil voor aandelen dezer SE.

Voor wat betreft de wijze waarop de fusie geschiedt verwijst hoofdstuk XI naar een aantal bepalingen van hoofdstuk II, waardoor de belangen van aandeelhouders en crediteuren zijn gewaarborgd.

#### Hoofdstuk XII — Belastingrecht.

Het ontwerp-Statuut bevat geen bepalingen van belastingrecht. De auteur achtte zichzelf niet voldoende competent op dit gebied. Toch is de fiscale kant der SE ongetwijfeld een van haar meest belangrijke. Het spreekt vanzelf dat een SE-Statuut zonder een regeling van zekere fiscale problemen geen enkele zin heeft.

De aan de idee der SE verbonden fiscale problemen zullen moeten worden opgelost door een groep van deskundigen, die daarbij de vennootschapsrechtelijke bepalingen van het ontwerp-Statuut als leidraad kan nemen. Ook hier dient men er weer voor te waken de SE noch ongerechtvaardigde privileges toe te kennen noch onredelijke lasten op te leggen.

Hoewel het ontwerp-Statuut zelf dus geen fiscale bepalingen bevat, geeft het toelichtende commentaar toch wel enkele algemene ideeën van de auteur op dit punt weer. De fiscale problemen kunnen in drie categorieën verdeeld worden:

1) de kwesties verbonden met de oprichting ener SE op nationaal niveau:

a) bij oprichting van een SE-dochter of holding is registratierecht over het gestorte c.q. geplaatste kapitaal verschuldigd. Er bestaat reeds een ontwerp EEG-richtlijn, waarin wordt voorgesteld dit recht in alle lid-Staten op 1 % vast te stellen;

b) bij transformatie van een nationale vennootschap in een SE met behoud van de zetel in hetzelfde land kunnen de strenge voorschriften van het Statuut betreffende de openingsbalans leiden tot blootlegging van stille reserves.

Teneinde plotselinge belasting hiervan te vermijden zouden in het nationale recht bijzondere bepalingen kunnen worden ingevoerd of, voor zover soortgelijke bepalingen reeds bestaan, op de SE van toepassing verklaard.

2) de kwesties verbonden aan de internationale aspecten der SE, in het bijzonder de internationale fusie en zetelverplaatsing. Het probleem schuilt hier in de mogelijkheid, dat stille reserves de lid-Staat waar ze zijn opgebouwd zouden ontsnappen. Dit is een algemeen probleem, dat ook de makers van de verdragen ex art. 220 EEG-verdrag over internationale fusie en zetelverplaatsing kwelt. Wellicht zou ook hier een voorlopige oplossing voor SE's in afwachting van een algemene voor alle vennootschappen geldende oplossing gevonden kunnen worden.

3) de kwestie betreffende belasting van de winst van SE's. Hier bestaat in beginsel geen verschil tussen SE's en nationale vennootschappen. In alle lid-Staten bestaat het beginsel, dat de winst daar belast wordt waar zij door middel van een vaste inrichting gemaakt is. Voor de SE met vaste inrichtingen in meer dan één lid-Staat zou men een bijzondere regeling in overweging kunnen nemen, volgens welke de SE alleen door de staat van haar zetel wordt belast en de opbrengst verdeeld wordt over de staten waar zich vaste inrichtingen bevinden. Een zodanige regeling is echter niet noodzakelijk.

Zolang de aanzienlijke verschillen in de fiscale bepalingen der lid-Staten blijven bestaan (niet alleen op het punt der rechtstreeks op de vennootschap drukende belastingen maar ook bijv. op dat van de inkom-

stenbelasting en de sociale lasten, die op haar bestuurders drukken), zullen fiscale motieven een overwegende invloed op de plaats van vestiging ener vennootschap hebben. Dit geldt reeds voor nationale vennootschappen, maar zou a fortiori gelden voor SE's, die hun zetel gemakkelijker kunnen verplaatsen.

Uit de in de toelichting weergegeven algemene ideeën blijkt, dat de SE als zodanig geen volkomen nieuwe fiscale problemen opwerpt en dat de bestaande problemen zouden kunnen worden opgelost door aanpassing van het nationale belastingrecht (al dan niet ingevolge richtlijnen op grond van art. 100 EEG) of door het sluiten van verdragen, die toch al in voorbereiding zijn. Wellicht zou voor de SE een voorlopige oplossing kunnen worden uitgewerkt, waarbij in het algemeen naar het nationale belastingrecht wordt verwezen en enkele punten speciaal geregeld worden. De uiteindelijke oplossing van de meeste kwesties zal echter gezocht moeten worden in algemene regelingen, die zowel nationale vennootschappen als SE's omvatten.

#### Hoofdstuk XIII — Strafbepalingen.

In beginsel zijn de SE en haar bestuurders onderworpen aan het nationale strafrecht, dat behoort tot de niet door het Statuut geregelde onderwerpen (zie II, 5).

In alle lid-Staten bestaan echter *bijzondere* strafbepalingen betreffende overtreding van normen op het gebied van het vennootschapsrecht. De nieuwe Franse *loi sur les sociétés commerciales* behelst maar liefst 58 artikelen op dit punt. De auteur van het ontwerp-Statuut beschouwt strafbepalingen in het vennootschapsrecht als «*ultimum remedium*», waartoe men slechts zijn toevlucht behoort te nemen indien civielrechtelijke sancties te kort schieten.

Waarschijnlijk zullen de voornoemde bijzondere strafbepalingen van het nationale recht veelal niet op SE's en hun bestuurders toegepast kunnen worden ten gevolge van het algemene strafrechtelijke beginsel, dat analogische toepassing verbiedt. Het zou daarom wenselijk kunnen blijken enkele bijzondere bepalingen in het SE-Statuut op te nemen. Deze zouden echter tot op grote hoogte naar nationaal recht moeten verwijzen, in het bijzonder voor wat betreft algemene leerstukken als poging, deelneming, samenloop, schuld, etc. Juist vanwege deze leerstukken is een uitgebreide regeling in het Statuut behalve ongewenst ook onuitvoerbaar.

Ook hier zal een groep van deskundigen de in het Statuut op te nemen bepalingen moeten uitwerken.

#### IV. Vooruitzichten.

Terwijl het ontwerpen van het Statuut nog in volle gang was besloten de Permanente Vertegenwoordigers bij de Raad van Ministers der EEG in oktober 1966 een werkgroep in te stellen om te onderzoeken of de schepping van een Europese vennootschap eigenlijk wel nut heeft en, zo ja, welke problemen zodanige schepping met zich zou brengen. De werkgroep van deskundigen uit de zes lid-Staten en van de EEG-Commissie zou door bemiddeling van de Permanente Vertegenwoordigers aan de Raad verslag moeten uitbrengen.

Op zijn eerste vergadering koos de werkgroep als voorzitter Prof. Sanders, lid van de Nederlandse delegatie. Dit was een gelukkig besluit, want aldus werd de noodzakelijke coördinatie tussen het werk van de Commissie en dat van de Raad gewaarborgd. Nog voordat het ontwerp-Statuut was voltooid kon de voorzitter een aantal nota's gebaseerd op de inhoud van het ontwerp aan de werkgroep voorleggen.

Het verslag van de werkgroep werd eind april 1967 aan de Permanente Vertegenwoordigers aangeboden. De conclusie van het verslag is, dat schepping van de nieuwe rechtsvorm nuttig en volgens verscheidene delegaties zelfs dringend gewenst is (de Italiaanse delegatie maakte enige voorbehouden), doch dat er enkele problemen niet door deskundigen alleen kunnen worden opgelost zonder een door de Raad van Ministers gegeven richtsnoer. Deze problemen zijn:

- de toegankelijkheid tot de SE;
- de medezeggenschap;
- de «nominativité» van aandelen in de SE;
- de fiscale problemen.

De volgende officiële stap zal hoogstwaarschijnlijk de aanbieding van het verslag van de werkgroep door de Permanente Vertegenwoordigers aan de Raad van Ministers zijn. Dit verslag zal dan vergezeld gaan van een rapport van de Permanente Vertegenwoordigers. Na in ontvangstneming van deze stukken zal de Raad (wellicht vergaderend in de vorm van de «Ministers bijeen in het kader van de Raad van Ministers der Europese Gemeenschappen») kunnen beslissen over het al dan niet beginnen van officiële onderhandelingen op regeeringsniveau. In de huidige politieke omstandigheden lijkt het evenwel niet uitgesloten, dat een beslissing van de Raad nog op zich zal laten wachten.

Ten tijde van het schrijven van dit artikel is het verslag echter nog niet aan de Raad aangeboden omdat de Permanente Vertegenwoordigers nog met een aantal van de zojuist genoemde problemen worstelen. Zij moeten immers deze problemen «panklaar» aan de Raad voorzetten, zodat dit lichaam niet zelf in een diepgaand onderzoek ervan behoeft te treden. Met het oog hierop hebben de Permanente Vertegenwoordigers zich opnieuw tot de werkgroep gewend, eerst met het verzoek de kwestie van de toegankelijkheid nader te onderzoeken en vervolgens voor een nadere behandeling van het Italiaanse probleem van de al dan niet gedwongen «nominativité» der aandelen. Over dit laatste onderwerp moet nog nader verslag worden uitgebracht.

Schrijver dezes is ervan overtuigd, dat waar een politieke wil is er een juridische weg is voor de fascinerende idee ener *Societas Europaea*.

(1) Zie bijv. de uitgebreide overzichten in het boek van Dr. Mario Wang, «Die Europäische Aktiengesellschaft in der EWG» (Universitätsverlag, Freiburg, Zwitserland, 1964), in *Rivista delle Società* 1965, p. 961 e.v., en in *De Naamloze Vennootschap* van juli 1966, maart 1967 en december 1967.

Enige recente literatuur over dit onderwerp is: het rapport van M. Jean de Précigout voor de Franse Conseil économique et social, *Journal Officiel* van 30 mei 1967, p. 479 e.v.; de lezing van Prof. Dr. E. Gessler, gepubliceerd in *Betriebsberater* 1967, n. 10, p. 381 e.v., en in het Frans in *Le Droit et les Affaires* n. 108 (29 mei 1967), doc. XXVI/1967; het artikel van Mr. Y. Scholten in *5 Common Market Law Review* van juni 1967, p. 344 e.v., een brochure van Prof. Alain Hirsch, *Le projet d'une société européenne et le droit suisse* (uitgave van de Centre d'Etudes juridiques européennes, Cour des Bastions 5, Genève, 47 blz., sept. 1967) en het nummer van februari 1968 van *De Naamloze Vennootschap*, dat in zijn geheel gewijd is aan een aantal bijdragen over het ontwerp van Prof. Sanders.

(2) C. Thibierge, «Le statut des sociétés étrangères», in *Le statut de l'étranger et le Marché commun*, 57e congres der Franse notarissen, gehouden te Tours in 1959, uitgegeven te Parijs in 1959, p. 270 e.v., 352 en 380 e.v., en P. Sanders, «Naar

een Europese N.V.», inaugurale rede voor de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam op 22 oktober 1959, uitgegeven door Tjeenk Willink te Zwolle, voorts in *Aussenwirtschaftsdienst des Betriebsberaters* 1960, p. 1 e.v., in *Rivista delle società* 1959, p. 1163 e.v., en in *Le droit européen* 1960, p. 9 e.v. Reeds vóór 1959 was in de Raad van Europa het idee van een Europese vennootschap gerezen, maar toen dacht men in het bijzonder aan (semi-)publiekrechtelijke lichamen voor de organisatie van zekere ondernemingen waarbij verscheidene staten zijn betrokken.

(3) Een uitzondering dient te worden gemaakt voor het in 1962 onder de auspiciën van het Patronat Français (het Franse verbond van werkgevers) opgestelde ontwerp. Dit uit 194 artikelen bestaande statuut is echter nimmer officieel gepubliceerd.

(4) Zie hieronder sub II, 5.

(5) Verg. hieronder sub II, 4 en sub III, hoofdstuk I.

(6) Met name door Jean van Ryn in zijn in noot 1 aangehaalde artikel in *Journal des Tribunaux*.

(7) Artikel 220 draagt de lid-Staten op, voor zover nodig, met elkaar in onderhandeling te treden ter verzekering voor hun onderdanen van (onder meer) de onderlinge erkenning van vennootschappen, de handhaving van de rechtspersoonlijkheid in geval van zetelverplaatsing van het ene land naar het andere en de mogelijkheid tot fusie van vennootschappen die onder verschillende nationale wetgevingen ressorteren. Het EEG-verdrag voorziet niet in de oprichting van Europese vennootschappen.

(8) Wat ook de overigens mijns inziens onjuiste term «nationaliteit van een vennootschap» moge betekenen, in dit verband bedoel ik er in het kort mee tot uitdrukking te brengen: het beheerst worden door het *vennootschapsrecht* van een bepaalde staat. Zie sub II, 5.

(9) Zie het artikel van P. Leleux in *5 Common Market Law Review* van oktober 1967.

(10) Zie de in noot 1 genoemde recente literatuur, waarbij het artikel van Jean van Ryn een uitzondering vormt, en voorts de in oktober 1967 afgegeven verklaringen van de Internationale Kamer van Koophandel (I.K.K.Doc. 225-1/11 van 23 oktober 1967) en van de UNICE.

(11) Zie de in noot 1 aangehaalde lezing van Prof. Gessler, die Ministeriaaldirektor bij het Duitse Ministerie van Justitie en hoofd van de Duitse delegatie voor de onderhandelingen over de SE is.

(12) In Frankrijk: 500.000 frs. = \$ 100.000. In de andere lid-Staten is het gewoonlijk veel lager. In het ontwerp voor een tweede richtlijn op grond van art. 54, lid 3 sub g E.E.G. wordt een minimum van 20.000 R.E. voor alle naamloze vennootschappen voorgesteld.

(13) Volgens art. 189 E.E.G. is een verordening verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in elke lid-Staat.

(14) Zie bijv. ook het in noot 1 genoemde rapport van Jean de Précigout voor de Franse Conseil économique et social, p. 492.

(15) Zaak n. 6/64, arrest van 15 juli 1964, Rec. p. 1199 e.v.

(16) Het in noot 1 aangehaalde artikel van Mr. Scholten is een duidelijk voorbeeld van de verwarring op dit punt.

(17) Een uitzondering vormt de Précigout in zijn in noot 1 aangehaalde rapport.

(18) Zie de lezing van Prof. Gessler, genoemd in noot 1.

(19) «Les questions concernant des matières régies par la présente loi et qui ne sont pas expressément tranchées par elle, seront réglées selon les principes généraux dont elle s'inspire.»

(20) De Nederlandse tekst is op het moment van schrijven van dit artikel nog niet ter beschikking.

(21) Zie p. 489 van zijn in noot 1 genoemde rapport.

(22) Verg. sub II, 4.

(23) Van een der lid-Staten; het Statuut kan zich uiteraard niet mengen in de procesgang in niet-lid-Staten.

(24) Eenzelfde procedure wordt voorgesteld in het rapport van Jean de Précigout (zie noot 1) met dit verschil echter, dat deze in plaats van de Advocaat-Generaal bij het Hof, de Ministers van Justitie van de lid-Staten en de Europese Commissie noemt. Het lijkt mij beter deze bij uitstek juridische taak van het instellen van cassatie in het belang der wet niet aan politieke instanties, doch aan een hoge juridische functionaris op te dragen.

(25) Er zij aan herinnerd, dat het ontwerp er vanuit gaat, dat uitsluitend naamloze vennootschappen als oprichters ener SE kunnen optreden (zie sub II, 3).

(26) Dit is uitdrukkelijk bepaald in artikel II-1-7.

(27) Zie bijv. Dr. U. Drobniig in *Zeitschrift für das Gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht* 129 (1966) p. 99, en Prof. E. Gessler in *Der Betrieb* 1967, p. 325.

(28) Al naar gelang het *Mitbestimmungsgesetz* of het *Betriebsverfassungsgesetz* toepasselijk zou zijn indien de onderneming in de vorm van een Duitse vennootschap werd gedreven.

(29) Bij nadere uitwerking van het ontwerp zal men er beter aan doen niet alleen van vennootschappen, doch evenals het *Aktiengesetz* van ondernemingen te spreken, aangezien het bij het concernrecht niet om de rechtsvorm, maar om feitelijke en juridische betrekkingen tussen ondernemingen gaat.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

# RECHTSPRAAK

## HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 15 december 1967.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. de Vreese.

Prokureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. Van Ryn en Simont.

**Onrechtmatige daad. — Ontstaan van brand in het ruim van een schip door kortsluiting van een zgn. cargolamp, gehanteerd door personeel van de stuwadoor. — Art. 1384, lid 1 B.W. — Bewaring van de zaak.**

*Het bestreden arrest heeft uit een aantal feiten afgeleid dat met betrekking tot de zgn. cargolampen van een schip het toezicht, de leiding en de controle ervan bij de rederij berust en daaraan geen afbreuk wordt gedaan door de omstandigheid dat de stuwadoors-werklieden het «genot» van de lampen hebben voor de duur van hun werkzaamheden met de mogelijkheid of de toelating ze te verplaatsen of te behandelen.*

*De bewaarder van de zaak in de zin van art. 1384, lid 1 B.W. is degene, die er voor eigen rekening gebruik van maakt, ofwel ze geniet of bewaart met recht van toezicht, leiding en controle.*

*De rechter heeft een juiste toepassing gemaakt van voormelde wetsbepaling door uit de vaststelling dat het toezicht, de leiding en de controle over de lampen in feite alleen bij de rederij berustte, af te leiden dat de bewaring van de lampen ook alleen bij de rederij berustte.*

Ruby General Insurance t./ N.V. Thomsen's Havenbedrijf  
Rederi det Ostasiatiska Kompagni.

Gelet op het bestreden arrest, op 3 juni 1966 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artt. 1384, lid 1, van het B.W. en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben, enerzijds, dat de «cargolamp» eigendom van de rederij was, dat ze door de elektrische stroom van het schip werd gevoed, dat ze aangewend werd om de ruimten te verlichten ten einde de stuwadoorsarbeid mogelijk te maken, dat de derde officier lampen had doen klaar maken bij de luiken waaruit gelost moest worden en dat de «dekwachtman» dit bevel had uitgevoerd na de lampen nagezien en in goede staat te hebben bevonden en, anderzijds, dat, volgens de gebruikelijke praktijk, de stouwers de te hunner beschikking gestelde lampen zelf mogen plaatsen of verplaatsen, en zonder zich uit te spreken over het gebrek waardoor de lamp, die de brand veroorzaakte, aangetast was, de rechtsvordering van eiseres, gesteund op art. 1384, lid 1, van het B.W., de plano verwerpt om de enige reden dat «uit die feitelijke gegevens af te leiden valt dat de rederij het bestuur, het toezicht en de controle over de verlichting van de ruimten en bijgevolg over de daartoe aangewende lampen had behouden» en dat «derhalve de omstandigheid dat de stuwadoorswerklieden het genot ervan hadden voor de duur en ten behoeve van de werkzaamheden waarmee ze aan boord door de rederij gelast werden, zelfs met de mogelijkheid of de toelating de lampen tot die doeleinden te verplaatsen en te behandelen, geenszins tot gevolg kan hebben dat de bewaring van de lampen, en namelijk van deze die de brand veroorzaakte, bij Thom-

sen's Havenbedrijf zou berust hebben op het ogenblik van het ongeval».

terwijl, eerste onderdeel, de door het arrest ingeroepen omstandigheden geenszins aantonen dat het de rederij alleen was die de bewaring en de controle van de gebruikte lampen had, vermits het leden van het personeel van de eerste verweerster waren die zelf de lampen plaatsen of verplaatsen, zonder dat uit de vaststellingen van het arrest volgt dat zij deze operaties verrichtten onder de bewaring en de controle van de rederij, waarvan zij geenszins de aangestelden waren, zodat de vaststellingen van het arrest het dispositief ervan niet rechtvaardigen, vermits zij geenszins aantonen dat de eerste verweerster niet zelf de bewaring van de lampen had, samen met de rederij, zoals eiseres het in haar conclusie staande hield (schending van art. 1384, lid 1, van het B.W.),

tweede onderdeel, het arrest op zijn minst niet regelmatig gemotiveerd is vermits het de conclusie van eiseres verwerpt, die het hof van beroep uitnodigde de rederij en de eerste verweerster solidair of in solidum te veroordelen en tot staving van deze eis liet gelden dat ten deze de bewaring van de bedoelde lamp gelijktijdig uitgeoefend werd door deze twee partijen, zonder dat het arrest de reden van die verwerping doet kennen en zonder dat het mogelijk is uit te maken of de rechter die eis aanziet als ongegrond in rechte of onverantwoord in feite, vermits de omstandigheden die hij in feite vaststelt geenszins de mogelijkheid uitsluiten dat de bewaring ook door de eerste verweerster kon uitgeoefend zijn, zelfs indien zij, anderzijds, door de rederij werd uitgeoefend (schending van art. 97 van de Grondwet):

Overwegende dat eiseres in haar conclusie stelde dat de eerste verweerster, samen met de rederij (de tweede verweerster), medebewaarder was van de gebrekkige cargolamp die de brand veroorzaakte en te dien einde aanvoerde dat de eerste verweerster, onder eigen leiding en toezicht, voor eigen rekening, het gebruik had van die lamp die haar kosteloos door de rederij ter beschikking werd gesteld, en dat haar aangestelden die lamp nodig hadden om tot het lossen van de goederen te kunnen overgaan;

Overwegende dat het arrest vaststelt, enerzijds, dat de bedoelde lamp, eigendom van de rederij, tot de uitrusting behoorde van het schip en door de elektrische stroom van het schip werd gevoed, dat zij aangewend werd om tijdens de ladings- en lossingsverrichtingen de ruimten te verlichten ten einde de stuwadoorsarbeid mogelijk te maken en het trouwens gebruikelijk is dat de daartoe nodige verlichting door het schip wordt bezorgd, dat de derde officier bevolen had de cargolampen klaar te maken voor het gebruik naast de luiken waaruit gelost moest worden en de dewachtman van het schip dit bevel had uitgevoerd na, volgens eigen verklaring, de lampen nagezien en in goede staat te hebben bevonden, en, anderzijds, dat, zo het personeel van het schip de lampen moet plaatsen en doen branden, algemeen aangenomen wordt dat de stouwers de te hunner beschikking gestelde lampen zelf mogen plaatsen of verplaatsen;

Overwegende dat het arrest uit deze feitelijke gegevens afleidt dat de rederij het toezicht, de leiding en de controle over de lampen had behouden, en ten slotte overweegt dat de omstandigheid dat de stuwadoorswerklieden, voor de duur en ten behoeve van de werkzaamheden aan boord waarmede zij door de rederij belast werden, het «genot» van de lampen hadden, zelfs met de mogelijkheid of de toelating ze te verplaatsen en te

behandelen, niet tot gevolg kon hebben dat de bewaring van de lampen op het ogenblik van het ongeval bij eerste verweerster zou berusten;

Overwegende dat uit voormelde vaststellingen en overwegingen volgt dat, naar het oordeel van de rechter, de omstandigheid dat de werklieden van de eerste verweerster het gebruik van de cargolampen hadden, met de mogelijkheid of de toelating ze te verplaatsen en te behandelen, niet met zich brengt dat de eerste verweerster het toezicht, de leiding en de controle over die lampen uitoefende;

Overwegende dat eruit blijkt dat de rechter de vordering ingesteld tegen de eerste verweerster afwijst omdat hij van oordeel is dat, in de gegeven omstandigheden, in feite het toezicht, de leiding en de controle over de bedoelde lamp, en dienvolgens in rechte de bewaring ervan, alleen bij de rederij en niet bij de eerste verweerster berustte;

Overwegende, enerzijds, dat het arrest zodoende de conclusie van eiseres, luidens welke de bewaring van de bedoelde lamp ook bij de eerste verweerster berustte, passend en ondubbelzinnig beantwoordt;

Overwegende, anderzijds, dat de bewaarder van de zaak, in de zin van art. 1384, lid 1, van het B.W., degene is die er voor eigen rekening gebruik van maakt, ofwel ze geniet of bewaart met recht van toezicht, leiding en controle;

Dat de rechter, door uit de vaststelling dat het toezicht, de leiding en de controle over de lampen in feite alleen bij de rederij berustte, af te leiden dat de bewaring van de lampen alleen bij de rederij berustte, een juiste toepassing heeft gemaakt van de voormelde wetsbepaling;

Overwegende dat het middel niet kan worden aangenomen;

*Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT : Het bestreden arrest van het Hof te Brussel d.d. 3 juni 1966 is verschenen in J.P.A. 1966, 335.

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 3 maart 1967.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Neven.

Eerste Advocaat-generaal : Mr. Ganshof van der Meersch.

Advocaten : Mrs. Fally en Bayart.

Comité voor veiligheid. —

1. Afdanking van een afgevaardigde. — Wederopneming. — Termijn voor de aanvraag. — Berekening. — jaarlijkse vakantie.

2. Vonnis dat de afdanking niet gerechtvaardigd verklaart. — Wederopneming. — Aanvraag. — Termijn.

1. Art. 1 § 1, e, 3° van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers bepaalt dat elke afdanking van de zijde van het hoofd van de onderneming met schending van de bij deze paragraaf ingestelde wettelijke bescherming aan de werknemer het recht geeft opnieuw in de onderneming te worden opgenomen..., voor zover hij dit bij ter post aangekend schrijven heeft aangevraagd « binnen dertig dagen na de datum van de afdanking ». Deze laatste woorden moeten genomen worden in de zin : « binnen dertig

dagen na de dag waarop de werkgever zijn wil te kennen heeft gegeven de werknemer te ontslaan ». Bij ontstaan van elke andere wetsbepaling op dat stuk is die dag, bij art. 14 van de wet op het bediendencontract, bepaald op de derde werkdag na de datum van verzending van de aangetekende brief. De bestreden sententie heeft ten onrechte beslist dat voor de toepassing van bedoeld artikel 14 niet als werkdagen kunnen beschouwd worden de dagen die vallen in de periode bij akkoord tussen werkgever en werknemers vastgesteld voor het nemen van vakantie.

2. Bij afdanking op staande voet, al geschiedt zij zonder zware tekortkoming, gaat de termijn waarin de aanvraag tot wederopneming in de onderneming moet geschieden op de datum van het vonnis waarbij verklaard wordt dat de afdanking niet gerechtvaardigd was. Nu ten deze die verklaring uit de sententie zelf blijkt, was het voor de rechter voorbarig de vergoeding te verlenen zonder, als gevolg op de sententie, een nieuwe aanvraag tot wederopneming van de werknemer af te wachten en zonder de werkgever de gelegenheid te geven over die aanvraag stelling te nemen.

Faillissement van de Scheepswerven van Vlaanderen t. Pintelon.

Gelet op de bestreden sententie, op 3 december 1965 gewezen door de Werkrechtensraad van beroep te Brugge, kamer voor bedienden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 1, inzonderheid paragraaf 4, littera e, 3°, van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen, bedoeld artikel aangevuld bij artikel 3 van de wet van 17 juli 1957, en van artikel 14, inzonderheid laatste lid, van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955,

doordat, vaststaande dat verweerder, die kandidaat was geweest voor de verkiezingen van 2 maart 1959 voor het Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen dat was opgericht in de vennootschap « Scheepswerven van Vlaanderen », zijn werkgeefster, uit zijn betrekking afgedankt was bij een aangetekende brief van 22 juli 1960, met een opzegtermijn van zes maanden die inging op 1 augustus 1960, op welke dag hem de toegang tot het werk definitief ontzegd werd, en dat verweerder zijn wederopneming in het bedrijf aangevraagd heeft bij een aangetekende brief van 29 augustus 1960, de bestreden sententie beslist dat deze aanvraag werd gedaan binnen dertig dagen na de datum van de afdanking en dat verweerder recht heeft op een vergoeding gelijk aan het bedrag van twee jaar loon, op de gronden « dat... de opzegging naar appellant (thans verweerder) werd gestuurd, aangetekend per post op 22 juli 1960, hetzij... in de loop van de collectieve sluiting van het bedrijf wegens betaald verlof tot en met 31 juli 1960; dat in dit geval de datum waarop de werknemer « op de hoogte is gebracht » door zijn werkgever van diens bedoeling hem te ontslaan, niet kan zijn deze van de opstelling, de verzending of de afgifte ter post van het afdankingsgeschrift, doch slechts deze van de ontvangst ervan; dat ongetwijfeld, op straffe ervan in gelijkaardige omstandigheden de vrije teugel te laten aan arglist, naar de bedoeling van de wetgever in artikel 1, paragraaf 4, e, 3°, van de wet van 10 juni 1952 moet worden vermoed dat, bij gebrek aan tegenbewijs door de werkgever, de werknemer eerst « op de hoogte werd gebracht » na het beëindigen van zijn verlof; ... dat voor zover, bij gebrek aan tegenstrijdige bepalingen in de wet van 10 juni 1952, zou moeten worden aanvaard dat de « afdanking » bedoeld in artikel 1, paragraaf 4,

e, 3°, is onderworpen aan de voorschriften van artikel 14, laatste lid, van de wetten betreffende het bediendencontract, zoals deze werden gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955, de aangetekende opzeggingsbrief uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van zijn verzending; dat echter niet als « werkdagen » zouden kunnen worden beschouwd, die dagen die vallen in de periode bij akkoord tussen werkgever en werknemers gefixeerd voor het nemen van verlof, met sluiting van het bedrijf ».

terwijl de dag van afdanking, in de zin van artikel 1, paragraaf 4, littera e, 3°, van de wet van 10 juni 1952, de dag is waarop de werkgever zijn wil te kennen heeft gegeven de werknemer door te zenden; deze bepaling niet toelaat te vermoeden dat de afdanking pas tot stand komt, ingeval zij wordt betekend bij een aangetekende brief in de verlofperiode, na het beëindigen van het verlof; bovendien, volgens artikel 14 van de wetten betreffende het bediendencontract, de betekening van de opzegging bij ter post aangetekende brief uitwerking heeft op de derde werkdag na de datum van verzending, zelfs zo de opzegging wordt betekend in de periode van het jaarlijks verlof, en dergelijke betekening, die van de werkgever uitgaat, noodzakelijk zijn wil om de werknemer af te danken te kennen geeft;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat verweerder als bediende in dienst stond van de thans gefailleerde vennootschap, dat hij voorgedragen was als kandidaat voor de verkiezing op 2 maart 1959 van de leden van het Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, dat de vennootschap bij ter post aangetekend schrijven van 22 juli 1960 eiser liet weten dat zij hem de overeengekomen opzegging van zes maanden betekende om op 1 augustus 1960 te beginnen lopen tot 31 januari 1961, dat de onderneming op 22 juli 1960 wegens betaald verlof tot op 31 juli volledig gesloten was, dat op 1 augustus 1960 verweerder de toegang tot het werk definitief ontzegd werd en dat hij, bij ter post aangetekend schrijven van 29 augustus 1960, zijn wederopzegging aan de vennootschap vroeg;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 14, lid 5, van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, de betekening van de opzegging bij ter post aangetekende brief uitwerking heeft op de derde werkdag na de datum van verzending; dat die bepaling de uitwerking van de opzegging onafhankelijk heeft gemaakt van de datum waarop de geadresseerde daarvan kennis genomen heeft;

Overwegende dat de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen in artikel 1, paragraaf 4, letter e, 3°, zich ertoe beperkt sancties te stellen op elke afdanking door het hoofd van de onderneming gedaan met schending van de bij paragraaf 4 ingestelde wettelijke bescherming ten gunste van de afgevaardigden van het personeel in het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en van de werknemers die aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden voldoen en op een kandidatenlijst voorkomen met het oog op de verkiezing van de leden van bedoeld comité;

Overwegende dat die bepaling niet belet dat, wat betreft de betekening van de opzegging, toepassing zou gemaakt worden van artikel 14 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, hetwelk een algemene draagwijdte heeft;

Overwegende dat wanneer artikel 1, paragraaf 4, letter e, 3°, van de wet van 10 juni 1952 bepaalt dat elke afdanking van de zijde van het hoofd van de onderneming met schending van de bij deze paragraaf ingestelde wettelijke bescherming aan de werknemer het recht geeft op-

nieuw in de onderneming te worden opgenomen... voor zover hij dit bij ter post aangetekend schrijven heeft aangevraagd « binnen dertig dagen na de datum van de afdanking »... deze laatste woorden moeten genomen worden in de zin: « binnen dertig dagen na de dag waarop de werkgever zijn wil te kennen heeft gegeven de werknemer door te zeden »;

Overwegende dat, ten deze, bij ontstentenis van elke andere wetsbepaling op dat stuk, die dag, bij artikel 14 van de voormelde gecoördineerde wetten, op de derde werkdag na de datum van verzending van de aangetekende brief bepaald is;

Overwegende dat de sententie, door te beslissen dat voor de toepassing van bedoeld artikel 14 niet als werkdagen kunnen worden beschouwd de dagen die vallen in de periode bij akkoord tussen werkgever en werknemers vastgesteld voor het nemen van verlof, terwijl in de wetten betreffende het jaarlijks verlof van de loonarbeiders, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 9 maart 1951, geen bepaling voorkomt welke de toepassing van de algemene regel van artikel 14 zou verhinderen, dit artikel schendt

Dat het middel gegrond is

Over het tweede middel. afgeleid uit de schending van artikel 1, inzonderheid paragraaf 4, littera e, 3°, van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen, bedoeld artikel aangevuld bij artikel 3 van de wet van 17 juli 1957, en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat de bestreden sententie, om te beslissen dat verweerder op litigieuze vergoeding recht heeft, erop wijst dat, in artikel 1, paragraaf 4 littera e, 3°, de woorden « het vonnis waarbij verklaard wordt dat de afdanking niet gerechtigd was » niet alleen doelen op de afdanking om gewichtige redenen, « dat niet wordt geloofend dat aan appellant (thans verweerder) vanaf 1 augustus 1960 de toegang tot het werk werd ontzegd, zonder dat de opzeggingsvergoeding, bij het afdankingsschrijven toegekend, werd uitbetaald; dat derhalve moet worden vastgesteld dat deze wegzending zonder vergoeding in de loop van de opzeggingstermijn onrechtmatig geschiedde en als eenzijdige contractverbreking geldt zodat de vordering uit dien hoofde ontvankelijk is, vermits zij werd ingesteld binnen de termijn bepaald bij artikel 34 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract en bovendien, wegens de voorafgaande motieven, tevens gegrond is; dat dan ook de termijn van dertig dagen bepaald voor het indienen van de vraag tot reïntegratie loopt vanaf de datum waarop de tegenwoordige sententie kracht van gewijsde zal hebben bekomen », en doordat de sententie bovendien in haar dispositief verklaart « dat beroepene qualitate qua of minstens de gefailleerde het met appellant afgesloten bediendencontract eenzijdig heeft verbroken, zodat de afdanking, waarvan sprake in artikel 1, paragraaf 4, littera e, 3°, van de wet van 10 juni 1952 niet gerechtvaardigd was ».

terwijl, eerste onderdeel, wanneer, zoals ten deze, de verbreking van de dienstverbintenis plaats heeft nadat de werknemer reeds is afgedankt, in de zin van voormeld artikel 1, paragraaf 4, littera e, 3°, en terwijl hij in de opzeggingstermijn is, het recht op wederopneming, dat onherroepelijk ontstaan is vanaf de afdanking met opzeggingstermijn, moet worden uitgeoefend binnen dertig dagen vanaf de datum van de afdanking, op straffe van verlies, voor de werknemer, van het voordeel van de forfaitaire vergoeding (schending van artikel 1, paragraaf 4, littera e, 3° van de wet van 10 juni 1952;

tweede onderdeel, wanneer de rechter beslist dat voormeld artikel 1, paragraaf 4, littera e, 3°, ter zake toepas-

selijk was, in zover het betrekking heeft op de niet gerechtvaardigd verklaarde afdanking, hij niet, zonder zich tegen te spreken of die bepaling te miskennen, aan verweerder het recht op litigieuze vergoeding kan toekennen, vermits de werkgever eerst na het vonnis dat de afdanking niet gerechtvaardigd verklaart stelling moet nemen, indien de werknemer om zijn wederopneming verzoekt, hetzij door hem weder op te nemen, hetzij door de afdanking in stand te houden, met last de forfaitaire vergoeding te betalen (schending van de artikelen 1, paragraaf 4, littera e, 3°, van de wet van 10 juni 1952, en 97 van de Grondwet);

Overwegende dat overeenkomstig artikel 1, paragraaf 4, letter e, 3°, van de wet van 10 juni 1952, het enkel bij gebreke van wederopneming is, dat de werknemer deze regelmatig heeft aangevraagd, dat het hoofd van de onderneming gehouden in aan de afgedankte werknemer een vergoeding te betalen, gelijk aan het bedrag van twee jaar loon;

Overwegende dat in zover die vergoeding zou aangevraagd zijn op grond hiervan dat de vennootschap de bij ter post aangetekend schrijven van 29 augustus 1960 gevraagde wederopneming niet zou hebben ingewilligd, het uit het antwoord op het eerste middel blijkt dat die wederopneming aangevraagd werd meer dan dertig dagen na de datum waarop de betekening van de opzegging bij ter post aangetekende brief van 22 juli 1960 uitwerking had, dit is op de derde werkdag na de datum van verzending;

Overwegende, echter, dat de sententie verweerder een vergoeding van 184.500 fr. toekent op grond hiervan dat de vennootschap het met verweerder gesloten bediendencontract eenzijdig heeft verbroken door hem op 1 augustus 1960 zonder vergoeding weg te zenden en verklaart dat de afdanking niet gerechtigd was;

Overwegende dat bij afdanking op staande voet, al geschiedt zij zonder zware tekortkoming, de termijn waarin de aanvraag tot wederopneming in de onderneming moet geschieden ingaat op de datum van het vonnis waarbij verklaard wordt dat de afdanking niet gerechtigd was;

Overwegende dat, ten deze, die verklaring uit de sententie zelf blijkt, zodat het voor de rechter voorbarig was de vergoeding te verlenen zonder, als gevolg op de sententie, een nieuwe aanvraag tot wederopneming vanwege de verweerder of te wachten en zonder de werkgever de gelegenheid te geven over die aanvraag stelling te nemen;

Overwegende dat beide onderdelen van het middel grond zijn;

Om deze redenen,

Vernietigt de bestreden sententie;

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Werkrechtssraad van beroep te Gent, kamer voor bedienden.

## RAAD VAN STATE.

4e Kamer. — 4 juli 1967.

Voorzitter: M. Mast.

Substituut-auditeur-generaal: M. Grommen.

Advocaten: Mrs. Custers, De Bock en Mertens de

Raadsheren: M.M. Mees en Adriaens.

Wilmars.

**Administratieve contracten. — Onderhandse overeenkomst. — Raad van State. — Bevoegdheid. — Rechtspleging. — Belang.**

*De verlenging van de termijn waarvoor een overeenkomst na een aanbesteding werd gesloten, kan niet gelijkgesteld worden met een gewone bepaling of voorwaarde van het bestek of van de aanbesteding. In casu gaat het in werkelijkheid om de hernieuwing, zonder openbare aanbesteding, van de voorheen afgesloten overeenkomst.*

*De unilaterale beslissing van het bestuur om de toewijzing van de baggerwerken, zonder nieuwe aanbesteding, aan dezelfde aannemer voor een termijn van negen jaar toe te vertrouwen is vooraf gegaan aan de wijziging en aanvulling van de vroeger gesloten overeenkomst en valt daarmee niet samen; zij heeft het karakter van een afscheidbare aktie die voor de Raad van State kan worden bestreden op grond van artikel 9 van de wet van 23 december 1946.*

*Een concurrerende vennootschap heeft enkel belang om dergelijke beslissing aan te vechten voor de periode die werkelijk een verlenging uitmaakt van de oorspronkelijke overeenkomst, doch niet voor de periode die door de oorspronkelijke overeenkomst is vastgelegd.*

*Wanneer artikel 44 van het K.B. van 5 oktober 1955 en de administratieve contractuele bepalingen die bij dit besluit waren gevoegd, binnen de door haar gestelde perken, een afwijking van de bestekken en aanbestedingsvoorwaarden mogelijk maakten, hebben zij evenwel het bestuur niet rechtsgeldig ontheven of kunnen ontheffen van de verplichting welke artikel 21 van de wet van 15 mei 1846 haar oplegde de overeenkomst met mededinging, publiciteit en tegen een vaste prijs aan te gaan.*

N.V. Ondernemingen Jean De Nul t./ de Belgische Staat  
(Minister van Openbare werken).

Arrest nr. 12.511.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van 9 augustus 1963 betreffende de uitvoering van onderhoudsbaggerwerken in de Zeeschelde, stroomafwaarts Antwerpen, bij openbare aanbesteding van 30 juni 1960 voor een termijn van vijf jaar toegewezen aan de n.v. Société Générale de dragage te Brussel;

Overwegende dat de onderhoudsbaggerwerken in de Zeeschelde stroomafwaarts Antwerpen, die sedert 1930 door de n.v. Société Générale de dragage werden uitgevoerd, op 30 juni 1960 voor een nieuwe termijn van 5 jaar aan dezelfde vennootschap, die de laagste offerte had ingediend, werden toegewezen; dat de termijn van de aanneming door de bestreden rechtshandeling met negen jaar werd verlengd; dat de Minister van Openbare Werken de genomen beslissing als volgt in het Bulletin van vragen en antwoorden van de Senaat d.d. 12 oktober 1965, nr. 38, antwoordde: « Deze verlenging werd bedongen doordat, ingevolge de toeneming van de tonnemaat der zeeschepen sedert het begin der aanneming, de hoeveelheid baggerwerk van 6.700.000 m<sup>3</sup> naar 8.500.000 m<sup>3</sup> per jaar

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

werd opgevoerd, en dat deze hoeveelheid niet op enkele drempels zoals voorheen, maar op alle drempels quasi terzelfdertijd moet gebaggerd worden. Om die redenen moesten twee emmerbaggermolens, een drijvende hopperzuiger en een slijkbakkenzuiger meer dan voorzien in het kontrakt ingezet worden. Gezien anderzijds de drukke zeescheepvaart werd het de aannemer verboden baggermateriaal in de rivier te meren, zodat hij een vluchthaven moest aanleggen. Ten aanzien van deze financiële last werd de pacht met negen jaar verlengd om de gedane investeringen gedeeltelijk te kunnen delgen. De aannemer blijft dezelfde. De prijzen blijven dezelfde. De bijkomende kubiek wordt betaald aan dezelfde voorwaarden als de oorspronkelijke hoeveelheden »;

Overwegende dat de verzoekende partij vraagt dat de te laat ingediende memorie van antwoord uit de debatten zou worden geweerd;

Overwegende dat een afschrift van het verzoekschrift op 19 november 1965 aan de tegenpartij werd toegezonden; dat de termijn voor het indienen van de memorie van antwoord bij bevel van 8 december 1965 op zestig dagen werd gebracht; dat die termijn ingevolge een nieuwe aanvraag bij bevel van 19 januari 1966 op negentig dagen werd vastgesteld; dat toen op 24 februari 1966 andermaal een aanvraag tot termijnverlenging door de raadsman van de tegenpartij werd ingediend, bij bevel van 8 maart 1966 werd vastgesteld dat de tegenpartij reeds over 90 dagen had beschikt om haar memorie van antwoord in te dienen en dat deze termijn op 21 februari 1966 was verstreken zodat haar nieuwe aanvraag laattijdig was en dat er geen grond bestond tot verlenging van de termijn; dat de memorie van antwoord zonder verantwoording van de vertraging waarmede zij werd toegezonden, eerst op 18 mei 1966 werd ingediend; dat terzake aan de eisen van het contradictoir debat is voldaan door het verzoekschrift tot tussenkomst en de uitvoerige memoires van de tussenkomende partij; dat het onder die omstandigheden past de memorie van antwoord die met miskenning van de procedureregeling werd ingediend uit de debatten te weren;

Overwegende dat de tussenkomende partij doet gelden dat het beroep niet ontvankelijk is omdat de rechtshandeling door de verzoekende partij gekend was meer dan 60 dagen eer zij het beroep instelde; dat de tussenkomende partij echter in een laatste memorie dit middel verzaakt; dat niet blijkt dat de verzoekende partij van de bestreden beslissing kennis had meer dan zestig dagen eer zij het beroep instelde;

Overwegende dat de tussenkomende partij aanvoert dat het beroep niet ontvankelijk is daar de bestreden beslissing een aanvulling en een wijziging is van de overeenkomst in 1960 gesloten tussen de staat en de tussenkomende partij, met betrekking tot de baggerwerken in de Zeeschelde; dat zij betoogt dat de Raad van State zich onbevoegd dient te verklaren om een overeenkomst te vernietigen; dat zij voorts doet gelden dat het ontvankelijk verklaren van het beroep « neerkomt op de erkenning van het zogenaamde carentieberoep »... dit is het beroep gericht tegen het stilzitten van de administratieve overheid en de kennisgeving van een zodanig beroep niet behoort tot de bevoegdheid van de Raad van State;

Overwegende dat de unilaterale beslissing van het bestuur om de toewijzing van de baggerwerken, zonder nieuwe aanbesteding, aan dezelfde aannemer voor een termijn van negen jaar toe te vertrouwen is vooraf gegaan aan de wijziging en aanvulling van de vroeger gesloten overeenkomst en derhalve daarmede niet samenvalt en het karakter heeft van een afscheidbare akte die voor de Raad van State kan worden bestreden op grond van artikel 9 van de wet van 23 december 1946; dat het in-

gesteld beroep anderzijds geen « carentieberoep » is wijl het uitdrukkelijk strekt tot vernietiging van de eerder gekwalificeerde beslissing van 9 augustus 1963; dat de exceptie niet gegrond is;

Overwegende dat de tussenkomende partij als laatste exceptie van niet-ontvankelijkheid doet gelden dat de verzoekende partij niet van het vereiste belang doet blijken om het beroep in te stellen daar zij « op verre na niet is uitgerust op een wijze die haar zou hebben toegelaten aan de openbare aanbesteding der werken deel te nemen »; dat zij betoogt dat « de firma De Nul nooit of nimmer enige ervaring heeft opgedaan van baggerwerken », zodat zij niet voldoet aan de vereisten van artikel 1 van het bestek (vergelijking der offerten) volgens hetwelk « voor het vergelijken der inschrijvingen ook rekening wordt gehouden met de door de aannemer verschafte inlichtingen betreffende het te gebruiken materieel en met het resultaat van eventueel opgelegde proefbaggerwerken, alsook met de ondervinding door de inschrijver opgedaan bij de uitvoering van gelijkaardige baggerwerken »;

Overwegende dat de firma De Nul erkend is als aannemer voor baggerwerken in klasse 8, categorie A, wat haar toelaat mede te dingen bij openbare aanbestedingen voor de toewijzing van werken zoals deze welke het voorwerp zijn van de bestreden beslissing; dat de tussenkomende partij zich niet dienstig op eerdervermeld artikel 1 van het bijzonder bestek van 1960 kan beroepen daar de verzoekende partij niet de vernietiging vraagt van de toewijzing gedaan op 30 juni 1960, waarvoor het bijzonder bestek van 1960 alleen gold, maar wel van de eenzijdige rechtshandeling van 9 augustus 1963 houdende verlenging van de toewijzing der werken aan de tussenkomende partij; dat deze exceptie van niet-ontvankelijkheid ook niet opgaat;

Overwegende dat de verzoekende partij aanvoert dat de tegenpartij, door de bestreden rechtshandeling te vernietigen, een overeenkomst voor rekening van de Staat heeft gesloten op een andere wijze dan die bepaald in artikelen 5 tot en met 10 van de wet van 4 maart 1963; dat zij betoogt dat de overeenkomst niet uit de hand kon worden gesloten, daar de tegenpartij zich niet kan beroepen op artikel 12 van die wet die de gevallen opsomt waarin onderhands kan worden gecontracteerd;

Overwegende dat de tussenkomende partij hiertegen inbrengt dat de bestreden rechtshandeling van 9 augustus 1963 dagtekent en de wet van 4 maart 1963 eerst op 1 januari 1965 van kracht is geworden; dat zij subsidiair betoogt dat de bestreden rechtshandeling wettig is daar zij verricht werd met nakoming van de artikelen 20, 21 en 22 van de wet van 15 mei 1846, van artikel 44 van het koninklijk besluit van 5 oktober 1955 en van artikel 42 van de contractuele administratieve bepalingen die bij dit koninklijk besluit zijn gevoegd;

Overwegende dat de bestreden rechtshandeling moet worden geïnterpreteerd als een beslissing de baggerwerken met ingang van de datum waarop zij is genomen voor een termijn van negen jaar aan de tussenkomende partij onderhands toe te wijzen; dat de verlenging van de termijn immer niet met een gewone bepaling of voorwaarde van het bestek of de aanbesteding kan worden gelijkgesteld; dat de zogenaamde verlenging van de termijn, die in casu geen respijtermijn of geen termijn van uitstel is, maar de termijn waarvoor de onderneming werd toegewezen, in werkelijkheid een hernieuwing is van het op 30 juni 1960 afgesloten contract;

Overwegende dat ambtshalve dient te worden vastgesteld dat de verzoekende partij van het bij de wet vereiste belang niet laat blijken om de vernietiging van de rechtshandeling houdende verlenging van de duur van de toe-

wijzing der werken aan de tussenkomende partij na te streven inzonder deze verlenging tot 30 juni 1965 uitwerking heeft kunnen hebben; dat mocht het beroep immers gegrond bevonden worden de werken ingevolge de openbare aanbesteding van 30 juni 1960 tot 30 juni 1965 aan de tussenkomende partij zouden zijn toegewezen gebleven;

Overwegende dat luidens artikel 12, § 2, 4°, van de wet van 4 maart 1963 betreffende het sluiten van overeenkomsten voor rekening van de Staat, onderhands kan worden gehandeld voor de werken, leveringen en diensten waarvan de uitvoering of fabricage uit hoofde van... voorafgaande belangrijke investeringen slechts kan worden toevertrouwd aan een bepaald aannemer; dat artikel 52 van het koninklijk besluit van 14 oktober 1964, artikel dat in de plaats is getreden van het artikel 44 van het koninklijk besluit van 15 maart 1955 waarop de tussenkomende partij zich beroept, bepaalt: «Na het sluiten van de overeenkomst kan nog slechts van de toepassing der voornaamste bepalingen en voorwaarden worden afgeweken dan door een met redenen omklede beslissing van de Minister»;

Overwegende dat echter ter zake niet dient te worden nagegaan of de tegenpartij op grond van eerdervermelde artikelen 12, § 2, 4° en 52 de bestreden beslissing kon nemen; dat immers de wet van 4 maart 1963, ingevolge artikel 16 en artikel 56, eerste lid, van het koninklijk besluit van 14 oktober 1964, eerst op 1 januari 1965 in werking is getreden; dat de door de verzoekende partij begane vergissing evenwel niet determinerend is wijl zij in werkelijkheid de schending aanklaagt van de rechtsregel die volgens haar de tegenpartij verplichtte de baggerwerken bij openbare aanbesteding toe te wijzen; dat dient te worden nagegaan of ingevolge de voor de inwerking-treding van de wet van 4 maart 1963 geldende rechtsregelen op de Belgische Staat een zodanige verplichting berustte;

Overwegende dat niet wordt beweerd en dat ook niet blijkt dat de tegenpartij en de tussenkomende partij zich bevonden in een van die gevallen bedoeld bij artikel 22 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit, gevallen waarin onderhands kon worden gecontracteerd;

Overwegende dat artikel 44 van het organiek koninklijk besluit van 5 oktober 1955 bepaalde: «Na de goedkeuring van de aanbesteding of van de onderhandse overeenkomst, bij toepassing van de artikelen 38, 42 en 43, kan niet worden afgeweken van de bepalingen en voorwaarden van de bestekken en aanbestedingsvoorwaarden, noch om de aard van de aanneming of van de werken te wijzigen, noch om verandering of verhoging te brengen in de prijs, noch om de aannemers vrij te stellen van de gevallen van aansprakelijkheid en van geldboeten, dan bij een gemotiveerde beslissing van de Minister en met instemming van de aannemer, en dit alleen in gevallen van overmacht of van buitengewone omstandigheden. De beslissing wordt ter kennis gebracht van het Rekenhof», dat zo die reglementaire bepaling en de administratieve contractuele bepalingen die bij het koninklijk besluit van 5 oktober 1955 waren gevoegd, binnen de door haar gestelde perken, een afwijking van de bestekken en aanbestedingsvoorwaarden mogelijk maakten, zij niet rechtsgeldig de tegenpartij hebben ontheven of hebben kunnen ontheffen van de verplichting welke artikel 21 van de wet van 15 mei 1846 haar oplegde de overeenkomst met mededinging, publiciteit en tegen een vaste prijs aan te gaan; dat hieruit volgt dat de bestreden rechtshandeling met machtoverschrijding is genomen,

*Besluit:*

*Artikel 1.* — De beslissing van 9 augustus 1963, waarbij

de uitvoering van de onderhoudsbaggerwerken in de Zeeschelde stroomafwaarts Antwerpen aan de n.v. Société générale de dragage opnieuw voor een termijn van negen jaar wordt toegewezen, is vernietigd inzonder die beslissing na 30 juni 1965 uitwerking heeft.

## EUROPEES RECHT

### ARREST VAN HET HOF VAN JUSTITIE betreffende overeenkomsten inhoudende de verplichting om uitsluitend bij een leverancier te kopen.

*Zaak 23/67 (Verzoek om uitlegging gedaan door de Rechtbank van Koophandel te Luik inzake artikel 85 van het EEG-Verdrag: Brasserie de Haecht tegen Wilkin-Janssen).*

Het Hof van Justitie heeft op 12 december 1967 arrest gewezen in een zaak betreffende overeenkomsten inhoudende de verplichting voor een der partijen om uitsluitend van de andere partij goederen te betrekken. Het betreft hier een verzoek om een prejudiciële beslissing gedaan door de Rechtbank van Koophandel te Luik inzake de uitlegging van artikel 85, lid 1, van het EEG-verdrag.

De nationale rechter vroeg zich in het onderhavige geval af of hij een brouwerijcontract, waarvan de geldigheid in de bij hem aanhangige procedure werd bestreden, op grond van artikel 85 van het Verdrag, afzonderlijk moest onderzoeken dan wel in zijn beschouwing mede alle overige brouwerijcontracten gesloten tussen caféhouders en Belgische bierbrouwers moest betrekken.

Uit het arrest valt op te maken dat het interpretatieprobleem voor het Hof in casu niet noodzakelijkerwijs bestaat in een keuze uit twee oplossingen; het Hof heeft op genuanceerde wijze uitspraak doende gezegd dat overeenkomsten waarbij een onderneming zich verbindt haar aankopen slechts te doen bij één onderneming met uitsluiting van iedere andere uit hun aard alleen nog niet alle elementen bevatten die bepalend zijn voor de onverenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt, bedoeld in artikel 85, lid 1, van het Verdrag. Dit kan echter wel het geval zijn wanneer deze overeenkomsten, hetzij op zichzelf, hetzij gelijktijdig met andere, in de economische en juridische situatie waarin zij zijn gesloten en op grond van een geheel van objectieve juridische en feitelijke elementen, de handel tussen de lid-staten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tengevolge hebben dat de mededinging wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

## BALIELEVEN

### BALIE VAN ANTWERPEN

#### De Balie van Antwerpen en het Verbond van Belgische Advocaten

*Tot nog toe was de Balie van Antwerpen, zoals de meeste Belgische Balies, in globo aangesloten bij het Verbond van Belgische Advokaten.*

*Naar aanleiding van de verhoging der bijdragen met het oog op de werking van het Centrum voor Rechtsdocumentatie CREDOC heeft de Raad der Orde van Antwerpen beslist, gezien de meningsverschillen die bestaan in de schoot der Balie aangaande de toekomstmogelijkheden van Credoc, een einde te stellen aan de globale aansluiting van de Antwerpse Balie aan het Verbond. Elk lid der Antwerpse Balie zal dus individueel over zijn aansluiting dienen te beslissen.*

#### Bestlissing

##### De Raad van Orde

Gehoord het verslag van de Stafhouder, uitgebracht in de zitting van 29-1-68, naar aanleiding van het verzoek uitgaande van het Verbond der Belgische Advocaten en strekkende tot verhoging en aanpassing van de bijdrage door de Balie te betalen ingevolge haar aansluiting in globo;

Gehoord tevens zijn verslag betreffende de besprekingen die aan dit probleem gewijd werden in de vergaderingen van de Stafhouders van het land, inzonderheid die van 20-1-68;

Gelet op de door het Verbond uitgedrukte wens van iedere Balie die in globo is aangesloten, een bijdrage te ontvangen, berekend op basis van een forfaitair bedrag van 200 fr. per ingeschreven advocaat;

stelt vast dat er een blijvend meningsverschil bestaat tussen de Balie te Antwerpen en het Verbond der Belgische Advocaten in verband met de oprichting van de vereniging zonder winst oogmerken «Centrum voor Rechtsdocumentatie - Credoc» en vooral in verband met de financiering van de uitrustings- en werkingskosten van bewust door het Verbond der Belgische Advocaten in het leven geroepen en gepatroneerd organisme;

stipt aan dat ook op het stuk van de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage, door de Balie te Antwerpen uit hoofde van haar aansluiting in globo aan het Verbond der Belgische Advocaten te betalen, de standpunten van de Balie en die van het Verbond volkomen tegenstrijdig blijven;

herinnert aan de standpunten door hem ingenomen in zijn beslissing dd. 20-2-67 in verband met de oprichting van bewust «Centrum voor Rechtsdocumentatie» en aan de omstandig met redenen omklede twijfels die daarin worden geformuleerd, zowel in verband met het praktisch nut voor de Balie van de oprichting van een dergelijk met elektronische apparatuur uitgerust centrum, als voor wat aangaat de praktische realisatiemogelijkheden zo op financieel als op technisch gebied;

wijst er in dit verband op dat sedertdien zijn scepticisme in verband met de mogelijkheden in de huidige stand van zaken tot het verstrekken van juridische documentatie door elektronische middelen in het algemeen en met de technische en financiële uitvoeringsmogelijkheden van het Credoc-project in het bijzonder gedeeld en bevestigd werd door ter zake bevoegde deskundigen en gezaghebbende wetenschapsmensen;

blijft dan ook ten zeerste beducht voor de zware financiële gevolgen die aldus voor de leden van de Orde recht-

streeks of onrechtstreeks zullen of zouden voortvloeien uit het bestendigen van de aansluiting in globo der Balie te Antwerpen bij het Verbond der Belgische Advocaten;

beklemtoont dat de eertijds genomen beslissing de Balie in globo bij het Verbond der Belgische Advocaten aan te sluiten, genomen werd in omstandigheden die fundamenteel verschillen van die waarvoor de Raad zich thans geplaatst ziet en met de verstrekkende gevolgen waarvan hij thans gehouden is ernstig rekening te houden;

oordeelt het in die omstandigheden een gebiedende noodzaak de kwestie van de aansluiting in globo bij het Verbond der Belgische Advocaten te herzien in het licht van de thans door het Verbond nieuw geschapen toestand en de daaruit voor de leden van de Orde eventueel voortspruitende gevolgen;

acht het niet langer verantwoord de zware financiële lasten die voortvloeien of in een nabije toekomst zullen voortspruiten uit de door het Verbond der Belgische Advocaten genomen, gesteunde of te steunen initiatieven, aan de leden van de Orde te blijven opleggen;

is tevens overtuigd dat het niet mogelijk is de ernstige financiële risico's die voor de toekomst aan dit alles verbonden zijn, verder op de Orde en/of op een deel van haar leden te laten drukken, des te meer daar waar er van de zijde van de inrichters en van het Verbond der Belgische Advocaten geen stevige en betrouwbare waarborgen voorhanden zijn, noch zelfs enige geruststelling omtrent de praktische uitvoerbaarheid van het Credoc-project en het reële nut voor de Balie van het ontworpen systeem van elektronische rechtsdocumentatie, een en ander gezien in functie van de zware financiële offers die voor de uitwerking daarvan moeten gebracht worden;

meent dan ook dat ieder lid van de Orde voor zich zelf moet uitmaken of hij de lasten en risico's waarvan sprake, op zich wil nemen en er de gevolgen wenst van te dragen en dat dan ook, door een einde te stellen aan de aansluiting in globo van de Balie te Antwerpen bij het Verbond der Belgische Advocaten, aan eenieder individueel de gelegenheid dient gegeven te worden zulks te doen;

De Raad,  
beslist,

een einde te stellen aan de aansluiting in globo van de Balie te Antwerpen bij het Verbond der Belgische Advocaten;

de Stafhouder te verzoeken en hem op te dragen namens de Balie te Antwerpen haar ontslag als lid van het Verbond der Belgische Advocaten in zoverre ze in globo bij het Verbond was aangesloten, aan het bevoegde orgaan van het Verbond mede te delen;

de leden van de Orde er aan te herinneren dat het hun vrij staat individueel en ieder voor zichzelf om hun aansluiting bij het Verbond der Belgische Advocaten te verzoeken

en gaat over tot de dagorde.

Antwerpen, 29 januari 1968.

De Secretaris,  
A. Debergh

De Stafhouder,  
E. Van den Berghe

#### VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

##### Bezoek van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen aan Brussel.

Van de ondervoorzitter van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen, Mr. Felix Maes, ging de idee uit een bezoek te brengen aan de montagefabriek van Volkswagen te Vorst, de N.V. Anciens Etablissements d'Ieteren Frères.

Dit gelukkig initiatief werd werkelijkheid op donder-

dagnamiddag 22 februari 1968. «Met Volkswagen geen problemen» bleek ook toepasselijk te zijn op de zeer gulle ontvangst die de Confraters te beurt viel.

Na een lunch, aangeboden door de Directie, volgde een grondig en leerzaam bezoek, dat een logische bekroning vond in een sympathieke «drink», waarbij de deelnemers nog overladen werden met geschenken.

De Voorzitter van de Vlaamse Conferentie, Mr. J. Van den Heuvel, had echter gemeend nog een bijkomend initiatief te moeten nemen, namelijk een verbroedering (of een verzustering?) met het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel, onder de leuze dat Antwerpen Brussel niet mocht loslaten.

Individueel kunnen dergelijke contacten, ongetwijfeld vruchten opleveren, maar in groepsverband ligt het probleem blijkbaar anders.

Het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel had nochtans een bijzondere inspanning gedaan.

Een flinke vertegenwoordiging nam deel aan het bezoek van de montagefabriek van Volkswagen.

's Avonds was er een gezamenlijk avondmaal voorzien in «Trattoria», waar het Vlaams Pleitgenootschap Mr. Eddy Van Vliet, van de Antwerpse Balie, als spreker had uitgenodigd.

Hem wachtte echter de ondankbare taak een mooie en zinvolle tekst over «Literatuur in de Gerechtszaal» voor te dragen op de tonen van dansmuziek in de belendende zaal.

Een ongelijke strijd, vooral vóór een gezelschap dat reeds last heeft van de vermoeienissen van de dag en van een min of meer goede spijsvertering.

Die tegenvaller plaatste blijkbaar een domper op de stemming, die nochtans zeer vlug ten top was gestegen, toen, na de terugkeer uit Vorst, en in afwachting van het avondmaal, de Confraters zich rond pot en pint konden scharen.

De Antwerpsenaars hebben Brussel die nacht ongebruikelijk vroeg terug losgelaten.

J. Van den Heuvel.

### Voordrachten over het Gerechtelijk Wetboek.

Op 9 en 16 februari 1968 richtte de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen twee avonden in, die gewijd waren aan de bespreking van het nieuw Gerechtelijk Wetboek.

De mooie conferentiezaal van het Antwerps Centrum voor Beroepsopleiding en Beroepsvervolmaking, die plaats biedt aan 120 personen, liep telkens boordevol. Niet alleen waren zeer vele confraters aanwezig, maar ook de magistraten, de notarissen en de deurwaarders kwamen in groten getale op.

Voor de uiteenzettingen over de nieuwe wettekst was beroep gedaan op 9 februari 1968 op Mr. P. Heurterre, van de Antwerpse Balie, assistent aan de Vrije Universiteit te Brussel, en, op 16 februari op Mr. Marcel Storme van de Gentse Balie, professor aan de Gentse Universiteit voor de cursus van burgerlijke rechtspleging.

Bovendien maakten de heren senatoren, Mr. Carlos De Boeck en Mr. Louis Rombout, die deel hadden genomen aan de parlementaire werkzaamheden, deel uit van het vast paneel, daar het ook de bedoeling was dat er bijkomende vragen en bespreking zouden volgen na de inleidende lezingen.

De eerste avond werd gehandeld over «De rechterlijke inrichting en de bevoegdheid» en de tweede avond over «De rechtspleging».

Het dankbaar publiek stelde pertinente vragen, alhoewel er ook een overbodige vraag voorkwam. Het geheel werd een zodanig succes, dat de vraag kan gesteld of dit initiatief niet zou dienen hernomen te worden door aangepaste conferenties, naargelang het Gerechtelijk Wetboek in werking treedt.

J. Van den Heuvel

## MEDEDELINGEN

### Vrije Universiteit te Brussel.

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van de volgende colleges en oefeningen:

#### I. — Aan de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid:

— «Burgerlijk recht (art. 516 tot 717)», in het Nederlands (15 u.) (2de doctoriaat in de rechten, 1ste licentie in het notariaat).

— «Burgerlijk recht (art. 516 tot 717)» (praktische oefeningen), in het Nederlands (15 u.) (2de doctoraat in de rechten, 1ste licentie in het notariaat).

#### II. — Aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte:

— «Verklaring van filosofische termen uit het Grieks en het Latijn», in het Nederlands (30 u.) (2de kandidatuur in de moraal).

— «Nieuw Grieks», in het Nederlands (30 u.) (keuzevak voor de licentie in de klassieke filologie, wettelijk keuzevak).

#### III. — Aan het Instituut voor Europese Studiën:

— «De grote stromingen van het hedendaags Europees politiek denken», in het Nederlands (30 u.) (1ste proef politieke afdeling).

— «Vraagstukken van Europese aardrijkskunde», in het Nederlands (45 u.) (1ste proef politieke afdeling).

— «Algemene geschiedenis van Europa sinds 1919 (fundamentele stromingen)», in het Nederlands (60 u.) (2de proef politieke afdeling).

— «Methodes van politieke Integratie», in het Nederlands (20) (2de proef politieke afdeling).

— «Methodes van economische Integratie», in het Nederlands (30 u.) (2de proef politieke afdeling).

— «Europese economische vraagstukken» (werkcollege), in het Nederlands (30 u.) (2de proef politieke afdeling).

— «Europese politieke vraagstukken» (werkcollege), in het Nederlands (30 u.) (2de proef politieke afdeling).

De kandidaten die wensen in aanmerking te komen om de bovenvermelde colleges te doceren worden verzocht een volledig curriculum vitae, vóór 28 maart 1968, aan de Heer Rector van de Universiteit, 50, F.D. Rooseveltlaan te Brussel 5, te laten geworden.

## ERRATUM

NOOT: — In het tweede gedeelte van de studie van Jean Verstraete over De Raadkamer — Bevoegdheid en Rechtspleging, dat in het nummer 26 van 25 februari 1968 verscheen, zijn in de kolom 1264 twee regels weggefallen. Alinea 129, eerste paragraaf, tweede zin dient als volgt gelezen te worden: «Deze betekening die de beroepstermijn doet lopen, wordt bovendien vereist omdat het bevel in zekere gevallen uitzonderlijk de hechtenistitel uitmaakt (zie hierboven inl. nr. 128) en in andere gevallen een nieuwe bevestiging van het aanhoudingsmandaat uitmaakt (zie verder inl. nr. 131)»

In betreffende gedeelte, in kolom 1272, alinea 149, dient tweemaal gelezen te worden (op de 8e en 12e lijnen): «sub 148» in plaats van «sub 15».

## TIJDSCHRIFTEN

**Arresten en Adviezen van de Raad van State:** Tabel 1966:

Inhoudstafel.

**Tijdschrift van de Vrederechters:** jg. 1967 - nr. 12: Kronijk van de Vrederechters. — Inhoudstafel 1967.

**De Gemeente:** jg. 1968 - nr. 1:

Stine L., De wet van 23 december 1963 op de ziekenhuizen en het beheer van deze instellingen. — Smet F., Beschouwingen omtrent het tuchtrechterlijk statuut van de gemeentepolitie. — Verhasselt J., Verzorg uw taal! — Familie en gezin.

**Nr. 2:**

Rothuizen J., De ruimtelijke ordening in Nederland onder de nieuwe wetgeving. — Claus P., Jeugdtehuizen. — Van Mechelen Fr., De sociaal vooruitstrevende gemeente. — Verhasselt J., Verzorg uw taal!

**Intercommunale:** jg. 1968 - nr. 2:

Peters F., Interest. — Prognoses inzake verbruik van aardgas. — Delourne A., Zin en werking van het Controlecomité.

**Nederlands Juristenblad:** jg. 1968 - nr. 9:

Kisch I., Notities betreffende het principe of Utility. — Werners S.E., Complicaties bij een grensgeschied. — Van den Heuvel H., Lek Huurrecht. — Middag J.M. «Huurliberalisatie en overgangsrecht». — Bockginkel A., Art. 1639 u B.W. vindt geen toepassing ten aanzien van de dienst aan boord. — Pastoor C.H., Eiswijziging bij meer gedaagden.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie:** jg. 1968 - nr. 4985:

Hommes H.J., Qui bene distinguit, bene docet.

**Ars Aequi:** jg. 1968 - nr. 2:

Knoop R., De novelle Gousmit inzake verkiezingen in Groot-Groningen. — Knoop T., De positie van Picus ten

opzichte van Sio. — Engwirda M.B., Het begrip Federatie: een Oostafrikaanse benadering.

**Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen:** jg. 1968 - nr. 2:

Smeets M.J.H., Fiscale beschouwingen over de Claim (I). — Krens F., Economische aspecten van de claim. — De Boer H., Medezeggenschap in West-Duitsland. Het uur der waarheid?

**Arbitrale Rechtspraak:** jg. 1968 - nr. 562:

Nolen W., Perikelen bij disciplinaire rechtspraak.

**Journal des Tribunaux:** jg. 1968 - nr. 4607:

Ryckmans X. et Meert-Van de Put R., Les récents arrêts en matière d'art de guérir (1er partie).

**Revue Pratique du Notariat Belge:** jg. 1968 - nr. 2539:

Van der Beek G.L. et Vanhakewyn C., Copropriété. — La clause compromissoire.

**Revue Internationale des Sciences Administratives:** jg. 1967 - nr. 3:

Maestre J.C., Aspects originaux de la fonction publique malgache. — Henderson K.M., L'élément local en matière d'administration du développement. — Hopkins J.W., Données sociologiques sur la fonction publique au Pérou. — Crespo Montes L.F., Le registre du personnel dans l'administration espagnole: organisation et résultats. — Ahmed L.N., Le Secrétaire général des Nations Unies et l'assistance internationale en matière de développement.

**Cahiers de Droit Européen:** jg. 1968 - nr. 1:

Modinos P., Du droit conventionnel général au droit conventionnel européen. Quelques problèmes d'élaboration et d'application des conventions du Conseil de l'Europe. — Mailänder K.P., Le règlement d'exemption de catégories d'accords d'exclusivité. — Ries A. et Guida R.M., L'application des règles de concurrence du traité CEE à l'agriculture.

**Recueil Dalloz Sirey (Parijs):** jg. 1967 - nr. 8:

Contin R., L'arrêt Fruehauf et l'évolution du droit des sociétés.

4968 nr. 9:

Contin R., L'arrêt Fruehauf et l'évolution du droit des sociétés (fin).

**Archiv des öffentlichen Rechts:** jg. 1967 - nr. 4:

Starck C., Autonomie und Grundrechte. — Ossenbühl F., Die Bindung der Verwaltung an die höchstgerichtliche Rechtsprechung.

**Der Staat:** jg. 1968 - nr. 1:

Freund J., Der Grundgedanke der politischen Philosophie von J.J. Rousseau. — Weber-Schäfer P., «Sozial» und «Rational». Anmerkungen zur Demokratiediskussion. — Rüfner W., Ueberschneidungen und gegenseitige Ergänzungen der Grundrechte.

# GERECHTELIJK WETBOEK

(Wet van 10 oktober 1967)

## Lijst van Trefwoorden

*Het in werking treden van het Nieuw Gerechtelijk Wetboek zal niet enkel van buitengewoon belang zijn voor de hernieuwing en de verjonging van onze burgerlijke rechtspleging, het zal ook een aanzienlijke betekenis hebben in verband met het gebruik ener juiste Nederlandse rechtsterminologie.*

*De termen die in het gerechtelijk wetboek gebruikt worden, werden gekozen na een grondig wetenschappelijke studie en, van de beginne af, zal er dan ook moeten voor gezorgd worden dat al de Vlaamse juristen in de praktijk uitsluitend gebruik maken van de terminologie die in het Nieuw Wetboek voorkomt. Dit is het zekerste middel om eenheid te bekomen in de taal van onze rechtspleging.*

*De heer Dierickx, Griffier-diensthooft bij de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, heeft zich de moeite getroost, een volledige lijst op te stellen van al de trefwoorden, die in het gerechtelijk wetboek gebruikt worden. Wij menen er onze lezers een dienst mee te bewijzen hun deze lijst mede te delen als toevoegsel aan het Rechtskundig Weekblad.*

\* \* \*

|                                                                                                                                          | Art.          |                                                                                                                            | Art.          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Aanbod van betaling en consignatie                                                                                                       | 1352 tot 1357 | Advokaten — Nationale Orde van advokaten — algemene bepalingen                                                             | 488 en 489    |
| Aanhangigheid en samenhang — algemene beginselen                                                                                         | 29 tot 30     | Advokaten — rechten en plichten van de advokaten                                                                           | 439 tot 446   |
| Aanhangigheid — regels inzake tegenvorderingen en vorderingen tot tussenkomst inzake aanhangigheid en samenhang                          | 563 tot 566   | Advokaten — Tucht                                                                                                          | 456 tot 471   |
| Aanleg — bevoegdheid                                                                                                                     | 616 tot 621   | Advokaten — Tuchtraden van beroep                                                                                          | 472 tot 477   |
| Aanneming van borg                                                                                                                       | 1346 tot 1351 | Afschrift — middelen om uitgifte of afschrift van een akte te verkrijgen                                                   | 1372 tot 1382 |
| Aanvaarden — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een internationale, supranationale of buitenlandse instelling | 308 en 309    | Afstand van geding                                                                                                         | 820 tot 827   |
| Aanverwantschap en bloedverwantschap - onverenigbaarheid                                                                                 | 301 tot 304   | Afstand van gemeenschap en verwerping van nalatenschap                                                                     | 1185          |
| Aanwijzing — machtiging om in rechte op te treden en aanwijzing van wettelijke vertegenwoordigers om in rechte op te treden              | 567           | Afwezigen — inbezitstelling van goederen van afwezige                                                                      | 1226 tot 1227 |
| Adviezen van de familieraad                                                                                                              | 1232 tot 1237 | Afwezigheid en verlof                                                                                                      | 331 tot 333   |
| Advokaten — Algemene raad                                                                                                                | 490 tot 504   | Akte — middelen om uitgifte of afschrift van een akte te verkrijgen                                                        | 1372 tot 1382 |
| Advokaten — balie hoven van beroep en rechtbanken                                                                                        | 428 tot 438   | Akte — verbetering van akten van de burgerlijke stand                                                                      | 1383 tot 1385 |
| Advokaten bij het Hof van Cassatie                                                                                                       | 478 tot 487   | Algemene beginselen van het gerechtelijk wetboek                                                                           | 1 tot 57      |
| Advokaten ingeschreven bij de balie bij de hoven van beroep en de rechtbanken                                                            | 428 tot 477   | Algemene bepalingen — Arrondissementsrechtbank, Rechtbank van eerste aanleg, Arbeidsrechtbank, Rechtbanken van Koophandel  | 73            |
| Advokaten — Nationale Orde van advokaten                                                                                                 | 488 tot 508   | Algemene bepalingen — benoemingsvoorwaarden                                                                                | 286 tot 287   |
|                                                                                                                                          |               | Algemene bepalingen — benoemingsvoorwaarden — Leden van het Hof van beroep, van het arbeidshof en magistraten van het O.M. | 207 tot 216   |

|                                                                                                                                      | Art.                       |                                                                                                                                            | Art.          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Algemene bepalingen — bevoegdheid der rechtbanken                                                                                    | 568 tot 583                | Attachés — bepalingen geldende voor het personeel van de griffies en parketten en attachés — uitoefening gerechtelijke ambten              | 354           |
| Algemene bepalingen — bewarend beslag                                                                                                | 1413 tot 1421              | Attachés — bepalingen geldende voor het personeel van de griffies en parketten en attachés — wedden                                        | 380           |
| Algemene bepalingen — gedwongen tenuitvoerlegging                                                                                    | 1494 tot 1498              | Attachés in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — benoemingsvoorwaarden                    | 285           |
| Algemene bepalingen — Hof van Assisen                                                                                                | 114 tot 118                | Balie                                                                                                                                      | 428 tot 508   |
| Algemene bepalingen — Hof van Cassatie                                                                                               | 128 tot 131                | Balie — advocaten ingeschreven bij de balie bij de hoven van beroep en de rechtbanken                                                      | 428 tot 477   |
| Algemene bepalingen — Hoger beroep                                                                                                   | 1050 tot 1072              | Beginnelsen — algemene beginselen van het Gerechtelijk Wetboek                                                                             | 1 tot 57      |
| Algemene bepalingen — Nationale Orde van de advocaten                                                                                | 488 en 489                 | Behandeling en berechting van de vordering                                                                                                 | 731 tot 806   |
| Algemene bepalingen — rechtsmiddelen (Voies de recours)                                                                              | 1042 tot 1046              | Behandeling en berechting bij verstek                                                                                                      | 802 tot 806   |
| Algemene bepalingen — regeling van geschillen van bevoegdheid                                                                        | 639 tot 663 en 660 tot 663 | Behandeling en berechting op tegenspraak                                                                                                   | 735 tot 801   |
| Algemene bepalingen — tenuitvoerlegging                                                                                              | 1386 tot 1394              | Behandeling — inleiding en behandeling van de vordering in het kortgeding                                                                  | 1035 tot 1041 |
| Algemene bepalingen — Vrederechters en Politierechtbank                                                                              | 59 tot 65                  | Behandeling — inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift                                                        | 1025 tot 1034 |
| Algemene bevoegdheid van hoven en rechtbanken                                                                                        | 556                        | Behandeling ter inleidende zitting                                                                                                         | 735           |
| Algemene raad — nationale orde van de advocaten                                                                                      | 490 tot 504                | Behandeling — schriftelijke behandeling                                                                                                    | 755 tot 756   |
| Algemene vergaderingen                                                                                                               | 340 tot 352                | Benoeming — titel, benoeming, eed en standplaats der gerechtsdeurwaarders                                                                  | 509 tot 515   |
| Ambten — cumulatie van ambten                                                                                                        | 292 tot 300                | Benoemingen — gelijktijdige benoemingen in verscheidene gerechten                                                                          | 100           |
| Ambten — gerechtelijke ambten                                                                                                        | 288 tot 427                | Benoemingsvoorwaarden — algemene bepalingen                                                                                                | 286 en 287    |
| Ambten — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een internationale, supranationale of buitenlandse instelling | 308 tot 309                | Benoemingsvoorwaarden — Arbeidshof                                                                                                         | 215 en 216    |
| Ambten — uitoefening van gerechtelijke ambten                                                                                        | 310 tot 354                | Benoemingsvoorwaarden — attachés                                                                                                           | 285           |
| Ambten — voorwaarden voor het uitoefenen van gerechtelijke ambten                                                                    | 288 tot 309                | Benoemingsvoorwaarden — griffiepersoneel                                                                                                   | 270 tot 272   |
| Ambtskledij                                                                                                                          | 353                        | Benoemingsvoorwaarden — griffiers                                                                                                          | 260 tot 269   |
| Arbeidshof                                                                                                                           | 103 en 104                 | Benoemingsvoorwaarden — Hof van Cassatie                                                                                                   | 254 tot 259   |
| Arbeidshof — benoemingsvoorwaarden                                                                                                   | 215 en 216                 | Benoemingsvoorwaarden — Leden van het Hof van beroep, van het Arbeidshof en Magistraten van het O.M. — algemene bepalingen                 | 207 tot 209   |
| Arbeidshof — leden van het Hof van beroep, van het arbeidshof en magistraten van het O.M.                                            | 207 tot 216                | Benoemingsvoorwaarden — Leden van de Rechtbank van eerste aanleg, van de arbeidsrechtbank, van de rechtbank van Koophandel en van het O.M. | 189 tot 206   |
| Arbeidshof en Hof van beroep — bevoegdheid                                                                                           | 602 tot 607                | Benoemingsvoorwaarden — Rechters en magistraten van het O.M.                                                                               | 189 tot 194   |
| Arbeidsrechtbank — organisatie                                                                                                       | 81 tot 83                  | Benoemingsvoorwaarden — Personeel der parketten                                                                                            | 273 tot 284   |
| Arbeidsrecht — algemene bepalingen                                                                                                   | 73                         | Benoemingsvoorwaarden — Politierechtbank — rechters in de politierechtbank en vrederechters                                                | 187 en 188    |
| Arbeidsrechtbank — bevoegdheid                                                                                                       | 568 tot 583                | Benoemingsvoorwaarden — Rechtbank van eerste aanleg — leden                                                                                | 195 en 196    |
| Arbeidsrechtbank — leden van de arbeidsrechtbank — benoemingsvoorwaarden                                                             | 197 tot 202 en 206         | Benoemingsvoorwaarden — Rechtbank v. Koophandel — leden                                                                                    | 203 tot 205   |
| Arbeidsrechtbank, rechtbank van eerste aanleg, rechtbank van koophandel — bevoegdheid                                                | 568 tot 589                | Benoemingsvoorwaarden — Rechterlijke Orde — leden                                                                                          | 187 tot 287   |
| Arresten en vonnissen                                                                                                                | 19 tot 22                  | Benoemingsvoorwaarden — Vrederechters en rechters in de politierechtbank                                                                   | 187 en 188    |
| Arrondissementskamers en gerechtsdeurwaarders                                                                                        | 535 tot 548                |                                                                                                                                            |               |
| Arrondissementsrechtbank, rechtbank van eerste aanleg, arbeidsrechtbank, rechtbank van koophandel                                    | 73 tot 100                 |                                                                                                                                            |               |
| Arrondissementsrechtbank                                                                                                             | 74 en 75                   |                                                                                                                                            |               |
| Arrondissementsrechtbank — algemene bepaling                                                                                         | 73                         |                                                                                                                                            |               |

|                                                                                                                                  | Art.          |                                                                                                  | Art.                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| Bepaalde feiten — echtscheiding op grond van bepaalde feiten                                                                     | 1254 tot 1286 | Beslag — bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging                                       | 1386 tot 1675              |
| Bepaalde openbare verkoping van onroerende goederen                                                                              | 1186 tot 1193 | Beslag — bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging — algemene bepalingen                 | 1386 tot 1394              |
| Bepaalde verkopen van roerende goederen                                                                                          | 1194 tot 1204 | Beslag — bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                          | 1467 tot 1480              |
| Bepaling geldend voor het personeel van de griffies en de parketten en attaché's                                                 | 380           | Beslag — evenredige verdeling en rangregeling in geval van beslag op zeeschepen en binnenschepen | 1655 tot 1675              |
| Bepaling geldend voor leden van de rechtbank van koophandel en van de arbeidsrechtbank — benoemingsvoorwaarden                   | 206           | Beslag — goederen die niet in beslag kunnen genomen worden                                       | 1408 tot 1412              |
| Bepaling van de rechtsdag en verdaging                                                                                           | 749 tot 754   | Beslag inzake namaak                                                                             | 1481 tot 1488              |
| Bepalingen betreffende de griffiers — tucht                                                                                      | 415           | Beslag — pandbeslag                                                                              | 1461                       |
| Bepalingen betreffende de magistraten v. het Openbaar Ministerie — bevoegdheid, tucht                                            | 414           | Beslag op tak- en wortelvaste vruchten                                                           | 1529 tot 1538              |
| Bepalingen — uitoefenen van gerechtelijke ambten — geldende voor het personeel van de griffies en parketten en voor de attaché's | 354           | Beslag — rechtspleging tot omzetting van bezwarend beslag in uitvoerend beslag                   | 1489 tot 1493              |
| Bepalingen betreffende de plaatsvervangende magistraten — wedden                                                                 | 378 en 379    | Beslag tot terugvordering                                                                        | 1462 tot 1466              |
| Bepalingen betreffende de rechters — bevoegdheid, tucht                                                                          | 409 tot 413   | Beslag — uitvoerend beslag onder derden                                                          | 1539 tot 1544              |
| Bepalingen betreffende de secretarissen van de parketten en het personeel van de griffies en parketten — tucht                   | 416           | Beslag — uitvoerend beslag op onroerend goed                                                     | 1560 tot 1626              |
| Bepalingen gemeen aan regeling van geschillen van bevoegdheid                                                                    | 660 tot 663   | Beslag — uitvoerend beslag op roerend goed                                                       | 1499 tot 1528              |
| Bepalingen tot regeling van hiërarchie en toezicht — tucht                                                                       | 398 tot 403   | Beslag — uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                        | 1545 tot 1559              |
| Bepalingen — voorafgaande bepalingen — tussengeschieden en bewijs                                                                | 870 tot 876   | Beslagrechter                                                                                    | 1395 tot 1396              |
| Bepalingen — voorafgaande bepalingen — volstreckte bevoegdheid                                                                   | 556 tot 567   | Betaling — aanbod van betaling en consignatie                                                    | 1352 tot 1357              |
| Beraad — opschortende exceptie van boedelbeschrijving en van beraad                                                              | 853           | Betaling — summier rechtspleging om betaling te bevelen                                          | 1338 tot 1344              |
| Berechting — behandeling en berechting op tegenspraak                                                                            | 735 tot 801   | Betaling — uitstel van betaling                                                                  | 1333 tot 1337              |
| Berechting — behandeling en berechting bij verstek                                                                               | 802 tot 806   | Betaling — verbod van betaling, van teruggave en overdracht                                      | 1174                       |
| Berechting — behandeling en berechting van de vordering                                                                          | 731 tot 806   | Betekenis en kennisgeving                                                                        | 32 tot 47                  |
| Berechting van excepties                                                                                                         | 868 en 869    | Bevelen — summier rechtspleging om betaling te bevelen                                           | 1338 tot 1402              |
| Berechting van de zaak                                                                                                           | 769 tot 792   | Bevoegdheid                                                                                      | 556 tot 663                |
| Beroep — devolutieve kracht van het hoger beroep en recht om de zaak aan zich te trekken                                         | 1068 tot 1072 | Bevoegdheid — algemene bevoegdheid v. Hoven en Rechtbanken                                       | 556                        |
| Beroep — hoger beroep                                                                                                            | 1050 tot 1072 | Bevoegdheid — algemene bepalingen — regeling van geschillen van bevoegdheid                      | 639 tot 644 en 660 tot 663 |
| Beroep — tuchtraden van beroep — balie                                                                                           | 472 tot 477   | Bevoegdheid — regeling van geschillen van bevoegdheid                                            | 639 tot 663                |
| Beslag — voorafgaande regels — bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging                                                 | 1386 tot 1412 | Bevoegdheid — territoriale bevoegdheid                                                           | 622 tot 638                |
| Beslag — bewarend beslag — algemene bepalingen                                                                                   | 1413 tot 1421 | Bevoegdheid — tucht                                                                              | 409 tot 416                |
| Beslag — bewarend beslag op onroerend goed                                                                                       | 1429 tot 1444 | Bevoegdheid — volstreckte bevoegdheid                                                            | 556 tot 615                |
| Beslag — bewarend beslag op roerend goed                                                                                         | 1422 tot 1428 | Bevoegdheid — voorafgaande bepalingen                                                            | 556 tot 557                |
| Beslag — voorlopige tenuitvoerlegging bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging                                          | 1397 tot 1402 | Bewarend beslag                                                                                  | 1413 tot 1493              |
| Beslag — bewarend beslag onder derden                                                                                            | 1445 tot 1460 | Bewarend beslag — algemene bepalingen                                                            | 1413 tot 1421              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging                                                | 1386 tot 1675              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging — algemene bepalingen                          | 1386 tot 1394              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging — voorafgaande regels                          | 1386 tot 1412              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag onder derden                                                                     | 1445 tot 1460              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag op onroerend goed                                                                | 1429 tot 1444              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag — rechtspleging tot omzetting van bewarend beslag in uitvoerend beslag           | 1489 tot 1493              |
|                                                                                                                                  |               | Bewarend beslag op roerend goed                                                                  | 1422 tot 1428              |

|                                                                                                                     | Art.          |                                                                                                                                           | Art.          |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Bewarend beslag — voorlopige tenuitvoerlegging                                                                      | 1397 tot 1402 | Deskundigen — onderzoek                                                                                                                   | 962 tot 991   |
| Bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                                                      | 1467 tot 1480 | Devolutieve kracht van het hoger beroep en recht om de zaak aan zich te trekken                                                           | 1068 tot 1072 |
| Bewijs                                                                                                              | 870 tot 1016  | Dienst in Hof van Cassatie — reglement                                                                                                    | 132 tot 135   |
| Bewijs — voorafgaande bepalingen                                                                                    | 870 tot 876   | Dienst in de Hoven — reglement                                                                                                            | 106 tot 113   |
| Bewijs en tussengeschieden                                                                                          | 807 tot 1016  | Dienst in de Rechtbanken — reglement                                                                                                      | 88 tot 97     |
| Bewijskracht — geldigheid van getuigenverhoor en bewijskracht van de getuigenissen                                  | 956 tot 961   | Dienst der terechtzitting                                                                                                                 | 316 tot 318   |
| Bezitsvorderingen                                                                                                   | 1370 tot 1371 | Dienst — vrederechter en politierechtbank                                                                                                 | 59 tot 72     |
| Bijzondere rechtsplegingen                                                                                          | 1148 tot 1385 | Documentatie — attachés in de dienst voor de documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — benoemingsvoorwaarden | 285           |
| Binnenschepen — bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                                      | 1467 tot 1480 | Documentatie en overeenstemming der teksten                                                                                               | 136           |
| Binnenschepen — evenredige verdeling en rangregeling in geval van beslag op zeeschepen en binnenschepen             | 1655 tot 1675 | Dossier van de rechtspleging                                                                                                              | 720 tot 725   |
| Binnenschepen — uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                                    | 1545 tot 1559 | Echtscheiding door onderlinge toestemming                                                                                                 | 1287 tot 1304 |
| Bloed- of aanverwantschap — onverenigbaarheden                                                                      | 301 tot 304   | Echtscheiding — omzetting van scheiding van tafel en bed in echtscheiding                                                                 | 1309 tot 1310 |
| Bod — hoger bod op vrijwillige vervreemding                                                                         | 1323 tot 1332 | Echtscheiding op grond van bepaalde feiten                                                                                                | 1254 tot 1286 |
| Boedelbeschrijving                                                                                                  | 1175 tot 1184 | Echtscheiding, scheiding van tafel en bed, scheiding van goederen                                                                         | 1234 tot 1319 |
| Boedelbeschrijving — opschortende exceptie van boedelbeschrijving en van beraad                                     | 853           | Eed — titel, benoeming, eed en standplaats — gerechtsdeurwaarders                                                                         | 509 tot 515   |
| Borg — aanneming van borg                                                                                           | 1346 tot 1351 | Eedaflegging — installaties van de magistraten en griffiers                                                                               | 288 tot 291   |
| Borgstelling — exceptie van borgstelling van eisende vreemdeling                                                    | 851 en 852    | Eedaflegging — opgelegd bij vonnis                                                                                                        | 1005 en 1006  |
| Buitenlandse instelling — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een buitenlandse instelling | 308 en 309    | Eenzijdige — inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift                                                        | 1025 tot 1034 |
| Bureau voor rechtsbijstand in de Hoven                                                                              | 105           | Eerste aanleg — leden van de rechtbank van eerste aanleg                                                                                  | 195 en 196    |
| Bureau voor rechtsbijstand in de Rechtbanken                                                                        | 86            | Eerste aanleg — rechtbank van eerste aanleg — organisatie van de rechterlijke macht                                                       | 76 tot 80     |
| Burgerlijke rechtspleging                                                                                           | 664 tot 1385  | Eisende vreemdeling — exceptie van borgstelling van eisende vreemdeling                                                                   | 851 en 852    |
| Burgerlijke stand — verbetering van akten van de burgerlijke stand                                                  | 1383 tot 1385 | Emeritaat, inruststelling, pensionering                                                                                                   | 383 tot 397   |
| Cantonnement                                                                                                        | 1403 tot 1407 | Emeritaat en pensioen                                                                                                                     | 391 tot 397   |
| Cassatie — voorziening in cassatie                                                                                  | 1073 tot 1121 | Evenredige verdeling (distrib. par contribution)                                                                                          | 1627 tot 1638 |
| Conclusies                                                                                                          | 741 tot 748   | Evenredige verdeling en rangregeling in geval van beslag op zeeschepen en binnenschepen                                                   | 1655 tot 1675 |
| Consignatie — aanbod van betaling en consignatie                                                                    | 1352 tot 1357 | Excepties                                                                                                                                 | 851 tot 869   |
| Cumulatie van ambten                                                                                                | 292 tot 300   | Excepties — berechting van excepties                                                                                                      | 868 en 869    |
| Dagvaarding — rechtsingang door dagvaarding                                                                         | 700 tot 706   | Excepties van borgstelling van eisende vreemdeling                                                                                        | 851 en 852    |
| Dagvaarding — termijnen van dagvaarding                                                                             | 707 tot 710   | Excepties van nietigheid                                                                                                                  | 860 tot 869   |
| Dagvaarding — verschijning der partijen na dagvaarding                                                              | 727 tot 730   | Excepties van onbevoegdheid                                                                                                               | 854 tot 856   |
| Definitieve lijst — opmaken lijsten van gezworenen — jury                                                           | 230 tot 236   | Exceptie — opschortende exceptie van boedelbeschrijving en van beraad                                                                     | 853           |
| Deken, vice-deken en secretarissen — nationale orde van advocaten                                                   | 505 tot 508   | Exceptie — opschortende exceptie bij oproeping tot vrijwaring                                                                             | 857 tot 859   |
| Derden — bewarend beslag onder derden                                                                               | 1445 tot 1460 | Familieraad — adviezen van de familieraad                                                                                                 | 1232 tot 1237 |
| Derden — uitvoerend beslag onder derden                                                                             | 1539 tot 1544 | Feiten — echtscheiding op grond van bepaalde feiten                                                                                       | 1254 tot 1286 |
| Derden — verzet                                                                                                     | 1122 tot 1131 |                                                                                                                                           |               |

|                                                                                         | Art.                       |                                                                                                                              | Art.          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Geding                                                                                  | 700 tot 1041               | Gewijsde — herroeping van het gewijsde (requête civile)                                                                      | 1132 tot 1139 |
| Geding — afstand van geding                                                             | 820 tot 827                | Gewijsde — rechterlijk gewijsde                                                                                              | 23 tot 28     |
| Geding — hervatting van geding                                                          | 815 tot 819                | Gezworenen — opmaken van de lijsten van gezworenen                                                                           | 217 tot 241   |
| Gedwongen tenuitvoerlegging                                                             | 1494 tot 1675              | Goed — uitvoerend beslag op onroerend goed                                                                                   | 1560 tot 1626 |
| Gedwongen tenuitvoerlegging — algemene bepalingen                                       | 1494 tot 1498              | Goederen — bepaalde openbare verkoping van onroerende goederen                                                               | 1186 tot 1193 |
| Geldigheid van getuigenverhoor en bewijskracht van de getuigenissen                     | 956 tot 961                | Goederen — bepaalde verkopingen van roerende goederen                                                                        | 1194 tot 1204 |
| Gelijktijdige benoemingen in verscheidene gerechten                                     | 100                        | Goed — bewarend beslag op onroerend goed                                                                                     | 1429 tot 1444 |
| Gemeenschap — afstand van de gemeenschap en verwerping van nalatenschap                 | 1185                       | Goed — bewarend beslag op roerend goed                                                                                       | 1422 tot 1428 |
| Gemeentelijke lijst — gezworenen                                                        | 218 tot 227                | Goederen die niet in beslag kunnen genomen worden                                                                            | 1408 tot 1412 |
| Gerechtelijk Wetboek — algemene beginselen                                              | 1 tot 57                   | Goederen — inbezitstelling van goederen van afwezig                                                                          | 1226 tot 1227 |
| Gerechtelijk Wetboek — voorafgaande bepalingen                                          | 1 tot 16                   | Goederen — scheiding van goederen                                                                                            | 1311 tot 1319 |
| Gerechtelijke ambten                                                                    | 288 tot 427                | Goederen — uitvoerend beslag op roerend goed                                                                                 | 1499 tot 1528 |
| Gerechtelijke ambten — voorwaarden voor het uitoefenen van gerechtelijke ambten         | 288 tot 309                | Goederen — verdeling en veiling van onverdeelde goederen (licitation)                                                        | 1205 tot 1225 |
| Gerechtelijke ambten — uitoefening van gerechtelijke ambten                             | 310 tot 354                | Griffiepersoneel                                                                                                             | 177 tot 181   |
| Gerechtelijke verdeling                                                                 | 1207 tot 1225              | Griffiepersoneel — benoemingsvoorwaarden                                                                                     | 270 tot 272   |
| Gerechten — gelijktijdige benoemingen in verscheidene gerechten                         | 100                        | Griffiers                                                                                                                    | 157 tot 176   |
| Gerechtsdeurwaarders                                                                    | 509 tot 555                | Griffiers — benoemingsvoorwaarden                                                                                            | 260 tot 269   |
| Gerechtsdeurwaarders — arrondissementskamers van gerechtsdeurwaarders                   | 535 tot 548                | Griffiers — installatie van de magistraten en griffiers en hun eedaflegging                                                  | 288 tot 291   |
| Gerechtsdeurwaarders — nationale kamer van gerechtsdeurwaarders                         | 549 tot 555                | Griffiers (tucht)                                                                                                            | 415           |
| Gerechtsdeurwaarders — onverenigbaarheden                                               | 518                        | Griffies — bepalingen geldend voor het personeel van de griffies — parketten en attaché's — uitoefening gerechtelijke ambten | 354           |
| Gerechtsdeurwaarders — plaatsvervang                                                    | 524 tot 530                | Griffies — bepalingen geldend voor het personeel van de griffies en parketten en attaché's — wedden                          | 380           |
| Gerechtsdeurwaarders — taak van gerechtsdeurwaarders                                    | 516 en 517                 | Griffies — personeel van griffies en parketten                                                                               | 177 tot 181   |
| Gerechtsdeurwaarders — tarief                                                           | 519 tot 523                | Griffies — bepalingen betreffende het personeel van de griffies — tucht                                                      | 416           |
| Gerechtsdeurwaarders — tucht                                                            | 531 tot 534                |                                                                                                                              |               |
| Geschillen — regeling van geschillen van bevoegdheid                                    | 639 tot 663                | Handelingen — ontkenenis van proceshandelingen — tussengeschillen en bewijs                                                  | 848 tot 850   |
| Geschillen — regeling van geschillen van bevoegdheid — algemene bepalingen              | 639 tot 644 en 660 tot 663 | Herroeping van het gewijsde (requête civile)                                                                                 | 1132 tot 1139 |
| Getuigen — verhoor van getuigen                                                         | 933 tot 944                | Hervatting van het geding                                                                                                    | 815 tot 819   |
| Getuigen — verschijning van getuigen                                                    | 923 tot 932                | Hiërarchie — bepalingen tot regeling van hiërarchie en toezicht — tucht                                                      | 398 tot 403   |
| Getuigenissen — geldigheid van getuigenverhoor en bewijskracht van de getuigenissen     | 956 tot 961                | Hof — Samenstelling van het Hof (van Assisen)                                                                                | 119 tot 122   |
| Getuigenverhooren                                                                       | 915 tot 961                | Hof van Assisen                                                                                                              | 114 tot 127   |
| Getuigenverhooren — geldigheid van getuigenverhoor en bewijskracht van de getuigenissen | 956 tot 961                | Hof van Assisen — algemene bepalingen                                                                                        | 114 tot 118   |
| Getuigenverhoor — koten van getuigenverhoor                                             | 953 tot 955                | Hof van Assisen — jury                                                                                                       | 123 tot 124   |
| Getuigenverhoor — proces-verbaal v. getuigenverhoor                                     | 948 tot 951                | Hof van Assisen — samenstelling van het Hof                                                                                  | 119 tot 122   |
| Getuigenverhoor — sluiting van getuigenverhoor en vonnis                                | 945 tot 947                | Hof van Assisen — verhindering en nietigheid                                                                                 | 125 tot 127   |
| Getuigenverhoor — vonnis waarbij getuigenverhoor wordt toegestaan                       | 915 tot 922                | Hof van Beroep                                                                                                               | 101 en 102    |
| Getuigenverhoor — woordelijke opname van getuigenverhoor                                | 952                        | Hof van Beroep en Arbeidshof                                                                                                 | 114 tot 127   |

|                                                                                                                                                                                       | Art.          |                                                                                                                                          | Art.               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| Hof van Beroep en Arbeidshof — bevoegdheid                                                                                                                                            | 602 tot 607   | Inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift                                                                    | 1025 tot 1034      |
| Hof van Beroep — benoemingsvoorwaarden                                                                                                                                                | 210 tot 214   | Inruststelling                                                                                                                           | 383 tot 390        |
| Hof van Beroep — leden van het Hof van beroep, van het Arbeidshof en magistraten van het O.M. — benoemingsvoorwaarden                                                                 | 207 tot 216   | Inruststelling, pensionering en emeritaat                                                                                                | 383 tot 397        |
| Hof van Beroep — leden van het Hof van beroep, van het Arbeidshof en magistraten van het O.M. — benoemingsvoorwaarden — algemene bepalingen                                           | 207 tot 209   | Inschrijving op de rol                                                                                                                   | 715 tot 719        |
| Hof van Cassatie                                                                                                                                                                      | 128 tot 136   | Inschrijving op de rol — en rol                                                                                                          | 711 tot 719        |
| Hof van Cassatie — algemene bepalingen                                                                                                                                                | 128 tot 131   | Installatie van de magistraten en griffiers en hun eedaflegging                                                                          | 288 tot 291        |
| Hof van Cassatie — advocaten bij het Hof van Cassatie                                                                                                                                 | 478 tot 487   | Instelling — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een internationale, supranationale of buitenlandse instelling | 308 en 309         |
| Hof van Cassatie — attaché's in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — benoemingsvoorwaarden                                           | 285           | Instelling van de vordering                                                                                                              | 700 tot 730        |
| Hof van Cassatie — bepalingen geldend voor de attaché's in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — uitoefening van gerechtelijke ambten | 354           | Internationale instelling — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een internationale Instelling                  | 308 tot 309        |
| Hof van Cassatie — bepalingen geldend voor de attaché's in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — wedden en lonen                      | 380           | Jury — organisatie van de rechterlijke macht                                                                                             | 123 en 124         |
| Hof van Cassatie — bevoegdheid                                                                                                                                                        | 608 tot 615   | Jury — samenstelling van de rechtsprekende jury                                                                                          | 242 tot 253        |
| Hof van Cassatie — dienst (reglement)                                                                                                                                                 | 132 tot 135   | Juryleden                                                                                                                                | 217 tot 253        |
| Hof van Cassatie — documentatie en overeenstemming der teksten                                                                                                                        | 136           | Juryleden — bijzondere lijst voor iedere zaak                                                                                            | 237 tot 241        |
| Hof van Cassatie — leden van het Hof van Cassatie — benoemingsvoorwaarden                                                                                                             | 254 tot 259   | Juryleden — definitieve lijst                                                                                                            | 230 tot 236        |
| Hof van Cassatie — procedure inzake valsheidsincident voor het Hof van Cassatie                                                                                                       | 907 tot 914   | Juryleden — gemeentelijke lijst                                                                                                          | 218 tot 227        |
| Hoger beroep                                                                                                                                                                          | 1050 tot 1072 | Juryleden — opmaken van de lijsten van gezworenen                                                                                        | 217 tot 241        |
| Hoger beroep — algemene bepalingen                                                                                                                                                    | 1050 tot 1067 | Juryleden — provinciale lijst                                                                                                            | 228 tot 229        |
| Hoger beroep — devolutieve kracht van het hoger beroep en recht om de zaak aan zich te trekken                                                                                        | 1068 tot 1072 | Juryleden — samenstelling van de rechtsprekende jury                                                                                     | 242 tot 253        |
| Hoger bod op vrijwillige vervreemding                                                                                                                                                 | 1323 tot 1332 | Kantonnement                                                                                                                             | 1403 tot 1407      |
| Hoofdvordering — vorm waarin de hoofdvordering wordt gesteld                                                                                                                          | 700 tot 706   | Kamer — nationale kamer van gerechtsdeurwaarders                                                                                         | 549 tot 555        |
| Hoven en Rechtbanken — leden                                                                                                                                                          | 59 tot 136    | Kennisgeving — betekening en kennisgeving                                                                                                | 32 tot 47          |
| Hoven en Rechtbanken — zetel — personeel — rechtsgebied                                                                                                                               | 186           | Kortgeding — inleiding en behandeling van de vordering in het kortgeding                                                                 | 1035 tot 1041      |
| Hoven — algemene bevoegdheid van Hoven en Rechtbanken                                                                                                                                 | 556           | Kosten van getuigenverhoor                                                                                                               | 953 tot 955        |
| Hoven van beroep — advocaten ingeschreven bij de balie bij de hoven van beroep en de rechtbanken                                                                                      | 428 tot 477   | Kosten en uitgaven                                                                                                                       | 1017 tot 1024      |
| Inbezitstelling van goederen van afwezige Incident — procedure inzake valsheidsincident voor het Hof van Cassatie                                                                     | 1226 en 1227  | Koophandel — leden van de Rechtbank van Koophandel — benoemingsvoorwaarden                                                               | 189 tot 206        |
| Inleidende — behandeling ter inleidende zitting                                                                                                                                       | 735           | Kracht — devolutieve kracht van het hoger beroep en recht om de zaak aan zich te trekken                                                 | 1068 tot 1072      |
| Inleiding en behandeling van de vordering in het kortgeding                                                                                                                           | 1035 tot 1041 | Landpacht — rechtspleging inzake landpacht                                                                                               | 1345               |
|                                                                                                                                                                                       |               | Leden — benoemingsvoorwaarden voor leden van de rechterlijke orde                                                                        | 187 tot 287        |
|                                                                                                                                                                                       |               | Leden van het Arbeidshof — benoemingsvoorwaarden                                                                                         | 215 en 216         |
|                                                                                                                                                                                       |               | Leden van de arbeidsrechtbank — benoemingsvoorwaarden                                                                                    | 197 tot 202 en 206 |
|                                                                                                                                                                                       |               | Leden van het Hof van beroep, van het arbeidshof en magistraten van het O.M. — benoemingsvoorwaarden                                     | 207 tot 216        |

|                                                                                                                                                           | Art.               |                                                                                                                                         | Art.                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| Leden van het Hof van beroep, van het Arbeidshof en magistraten van het O.M. — benoemingsvoorwaarden — algemene bepalingen                                | 207 tot 209        | Mededeling aan het Openbaar Ministerie                                                                                                  | 764 tot 768               |
| Leden van het Hof van beroep — benoemingsvoorwaarden                                                                                                      | 210 tot 214        | Middelen om uitgifte of afschrift van een akte te verkrijgen                                                                            | 1372 tot 1382             |
| Leden van het Hof van Cassatie — benoemingsvoorwaarden                                                                                                    | 254 tot 259        | Minnelijke schikking                                                                                                                    | 731 tot 734               |
| Leden — Hoven en Rechtbanken — leden — organisatie van de rechterlijke macht                                                                              | 58 tot 136         | Minnelijke verdeling                                                                                                                    | 1205 en 1206 en 1225      |
| Leden van de rechtbank van eerste aanleg, van de arbeidsrechtbank, van de rechtbank van koophandel en van het Openbaar Ministerie — benoemingsvoorwaarden | 189 tot 206        | Nalatenschap — afstand van de gemeenschap en verwerping van nalatenschap                                                                | 1185                      |
| Leden van de rechtbank van eerste aanleg — benoemingsvoorwaarden                                                                                          | 195 en 196         | Nalatenschap — onbeheerde nalatenschap                                                                                                  | 1228 tot 1231             |
| Leden van de rechtbank van koophandel — benoemingsvoorwaarden                                                                                             | 203 tot 205 en 206 | Namaak — beslag inzake namaak                                                                                                           | 1481 tot 1488             |
| Levensonderhoud — uitkering tot levensonderhoud                                                                                                           | 1320 tot 1322      | Nationale Kamer van gerechtsdeurwaarders                                                                                                | 549 tot 555               |
| Licitatie — verdeling en veiling van onverdeelde goederen                                                                                                 | 1205 tot 1225      | Nationale Orde van de Advokaten                                                                                                         | 488 tot 508               |
| Lijst — bijzondere lijst voor iedere zaak — gezworenen                                                                                                    | 237 tot 241        | Nationale Orde van de Advokaten — algemene bepalingen                                                                                   | 488 en 489                |
| Lijst — defintieve lijst — gezworenen                                                                                                                     | 230 tot 236        | Nationale Orde van de Advokaten — algemene raad                                                                                         | 490 tot 504               |
| Lijst — gemeentelijke lijst — gezworenen                                                                                                                  | 218 tot 227        | Nietigheid — excepties van nietigheid                                                                                                   | 860 tot 867               |
| Lijst — opmaken van lijsten van gezworenen                                                                                                                | 217 tot 241        | Nietigheid — verhindering en nietigheid — (arrest van het Hof van Assisen)                                                              | 125 tot 127               |
| Lijst — provinciale lijst — gezworenen                                                                                                                    | 228 en 229         | Omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding                                                                            | 1309 en 1310              |
| Lonen — wedden — werkingskosten                                                                                                                           | 355 tot 382        | Omzetting — rechtspleging tot omzetting van bewarend beslag in uitvoerend beslag.                                                       | 1489 tot 1493             |
| Maatregelen — tuchtrechtelijke maatregelen                                                                                                                | 404 tot 408        | Onbeheerde nalatenschap                                                                                                                 | 1228 tot 1231             |
| Macht — organisatie van de rechterlijke macht                                                                                                             | 58 tot 287         | Onbekwaamverklaring                                                                                                                     | 1238 tot 1253             |
| Machtiging om in rechte op te treden en aanwijzing van wettelijke vertegenwoordiger om in rechte op te treden                                             | 567                | Onbevoegdheid — excepties van onbevoegdheid                                                                                             | 854 tot 856               |
| Magistraten — bepalingen betreffende de plaatsvervangende magistraten — wedden                                                                            | 378 en 379         | Onderlinge toestemming — echtscheiding door onderlinge toestemming                                                                      | 1287 tot 1304             |
| Magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een internationale, supranationale of buitenlandse instelling                               | 308 en 309         | Onderzoek — deskundig onderzoek                                                                                                         | 962 tot 991               |
| Magistraten — installatie van de magistraten en griffiers en hun eedaflegging                                                                             | 288 tot 291        | Onroerend goed — bewarend beslag op onroerend goed                                                                                      | 1429 tot 1444             |
| Magistraten — magistraten van het Openbaar Ministerie — benoemingsvoorwaarden                                                                             | 207 tot 216        | Onroerend goed — uitvoerend beslag op onroerend goed                                                                                    | 1560 tot 1626             |
| Magistraten — magistraten van het Openbaar Ministerie — benoemingsvoorwaarden — algemene bepalingen                                                       | 207 tot 209        | Onroerende goederen — bepaalde openbare verkoping van onroerende goederen                                                               | 1186 tot 1193             |
| Magistraten van het openbaar Ministerie en rechters der rechtbanken — benoemingsvoorwaarden                                                               | 189 tot 194        | Onsplitsbaarheid                                                                                                                        | 31                        |
| Magistraten van het Openbaar Ministerie — tucht                                                                                                           | 414                | Ontkennis van proceshandelingen                                                                                                         | 848 tot 850               |
| Magistraten — wedden van magistraten der rechterlijke orde                                                                                                | 355 tot 363        | Onttrekking van de zaak aan de rechter                                                                                                  | 648 tot 659 + 660 tot 663 |
|                                                                                                                                                           |                    | Ontzegeling                                                                                                                             | 1167 tot 1173             |
|                                                                                                                                                           |                    | Ontzegeling — verzegeling                                                                                                               | 1148 tot 1174             |
|                                                                                                                                                           |                    | Ontzegeling — verzet tegen ontzegeling                                                                                                  | 1165 tot 1166             |
|                                                                                                                                                           |                    | Onverdeelde goederen — verdeling en veiling van onverdeelde goederen (licitation)                                                       | 1205 tot 1225             |
|                                                                                                                                                           |                    | Onverenigbaarheden                                                                                                                      | 292 tot 304               |
|                                                                                                                                                           |                    | Onverenigbaarheden (gerechtsdeurwaarders)                                                                                               | 518                       |
|                                                                                                                                                           |                    | Opdracht van rechters van een rechtbank in een andere                                                                                   | 98 en 99                  |
|                                                                                                                                                           |                    | Openbaar ambt — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij internationale, supranationale of buitenlandse instelling | 308 en 309                |
|                                                                                                                                                           |                    | Openbaar Ministerie                                                                                                                     | 137 tot 156               |
|                                                                                                                                                           |                    | Openbaar Ministerie — benoemingsvoorwaarden (rechtbanken)                                                                               | 189 tot 206               |

|                                                                                                                                                                                     | Art.          |                                                                                                                                | Art.          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Openbaar Ministerie — bepalingen betreffende de magistraten van het Openbaar Ministerie                                                                                             | 414           | Parketten — bepalingen geldend voor het personeel van griffies, parketten, attachés — wedden                                   | 380           |
| Openbaar Ministerie — magistraten van het Openbaar Ministerie — benoemingsvoorwaarden (Hof) algemene bepalingen                                                                     | 207 tot 209   | Parketten — personeel van griffies en parketten — organisatie van de rechterlijke macht                                        | 177 tot 185   |
| Openbaar Ministerie — magistraten van het O.M. — benoemingsvoorwaarden                                                                                                              | 189 tot 194   | Parketten — personeel van de parketten — benoemingsvoorwaarden                                                                 | 273 tot 284   |
| Openbaar Ministerie — mededeling aan                                                                                                                                                | 764 tot 768   | Parketten — wedden van de secretarissen van de parketten en bepalingen hieraan gemeen                                          | 366 tot 377   |
| Openbare verkoping — bepaalde openbare verkopen van onroerende goederen                                                                                                             | 1186 tot 1193 | Partijen — verhoor van partijen                                                                                                | 992 tot 1004  |
| Opmaken van lijsten van gezworenen                                                                                                                                                  | 217 tot 241   | Partijen — verschijning van partijen na dagvaarding                                                                            | 727 tot 730   |
| Opname — woordelijke opname van getuigenverhooren                                                                                                                                   | 952           | Pension en emeritaat                                                                                                           | 391 tot 397   |
| Oproeping — opschortende exceptie bij oproeping tot vrijwaring                                                                                                                      | 857 tot 859   | Pensionering, inruststelling, emeritaat                                                                                        | 383 tot 397   |
| Opschortende exceptie bij oproeping tot vrijwaring                                                                                                                                  | 857 tot 859   | Personeel van griffies en parketten                                                                                            | 177 tot 185   |
| Opschortende exceptie van boedelbeschrijving en van beraad                                                                                                                          | 853           | Personeel van de parketten — organisatie van de rechterlijke macht                                                             | 182 tot 185   |
| Orde — Nationale Orde van Advokaten                                                                                                                                                 | 488 tot 508   | Personeel van de griffies en de parketten en attachés — wedden                                                                 | 380           |
| Orde — Nationale Orde van Advokaten — algemene bepalingen                                                                                                                           | 488 en 489    | Personeel van griffies en parketten — tucht                                                                                    | 416           |
| Orde — benoemingsvoorwaarden van de leden van de rechterlijke orde                                                                                                                  | 187 tot 287   | Personeel — griffiepersoneel                                                                                                   | 177 tot 181   |
| Orde — Stafhouder van de Raad der Orde                                                                                                                                              | 447 tot 455   | Personeel van de parketten                                                                                                     | 182 tot 185   |
| Organisatie van de rechterlijke macht                                                                                                                                               | 58 tot 287    | Personeel van de parketten — benoemingsvoorwaarden                                                                             | 273 tot 284   |
| Organisatie — rechterlijke organisatie                                                                                                                                              | 58 tot 555    | Personeel — bepalingen geldend voor het personeel van griffies en parketten en attachés — uitoefening van gerechtelijke ambten | 354           |
| Overdracht — verbod van betaling, van teruggave en overdracht                                                                                                                       | 1174          | Personeel — zetel, personeel, rechtsgebied van hoven en rechtbanken                                                            | 186           |
| Overeenstemming — attachés in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — benoemingsvoorwaarden                                           | 285           | Plaatsopneming                                                                                                                 | 1007 tot 1016 |
| Overeenstemming — bepalingen geldend voor de attachés in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — uitoefening van gerechtelijke ambten | 354           | Plaatsvervangende magistraten — wedden                                                                                         | 378 en 379    |
| Overeenstemming — bepalingen geldend voor de attachés in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie — wedde en lonen                       | 380           | Plaatsvervangende rechters                                                                                                     | 87            |
| Overeenstemming — documentatie en overeenstemming der teksten Hof van Cassatie                                                                                                      | 136           | Plaatsvervanging — gerechtsdeurwaarders                                                                                        | 524 tot 530   |
| Overlegging van de stukken — behandeling en berechting van de vordering                                                                                                             | 736 tot 740   | Plichten — rechten en plichten van de advocaten                                                                                | 439 tot 446   |
| Overlegging van stukken (tussengeschieden en bewijs)                                                                                                                                | 877 tot 882   | Politierechtbank en Vrederechter                                                                                               | 59 tot 72     |
| Pacht — rechtspleging inzake pacht (landpacht)                                                                                                                                      | 1345          | Politierechtbank en Vrederechter — algemene bepalingen                                                                         | 59 tot 65     |
| Pandbeslag                                                                                                                                                                          | 1461          | Politierechtbank en Vrederechter — dienst                                                                                      | 66 tot 72     |
| Parketten — bepaling betreffende de secretarissen van de parketten en personeel van griffies en parketten — tucht                                                                   | 416           | Politierechtbank — rechters in de politierechtbank — benoemingsvoorwaarden                                                     | 187 en 188    |
| Parketten — bepalingen geldend voor het personeel van griffies en parketten — attachés — uitoefening gerechtelijke ambten                                                           | 354           | Procedure — tuchtprocedure                                                                                                     | 417 tot 427   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Procedure inzake valsheidsincident voor het Hof van Cassatie                                                                   | 907 tot 914   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Procedure — valsheidsprocedure                                                                                                 | 895 tot 914   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Procedure — valsheidsprocedure — algemene bepalingen                                                                           | 895 tot 906   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Proceshandelingen — ontkentenis van proceshandelingen                                                                          | 848 tot 850   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Proces-verbaal van getuigenverhoor                                                                                             | 948 tot 951   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Provinciale lijst — opmaken lijsten van gezworenen — jury                                                                      | 228 en 229    |
|                                                                                                                                                                                     |               | Raad van de Orde — Stafhouder van de Raad der Orde                                                                             | 447 tot 455   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Rangorde en voorrang                                                                                                           | 310 tot 315   |
|                                                                                                                                                                                     |               | Rangregeling — evenredige verdeling en rangregeling in geval van beslag op zeeschepen en binnenschepen                         | 1655 tot 1675 |

|                                                                                                                                                                       | Art.          |                                                                                                             | Art.                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| Rangregeling — gedwongen onteigening                                                                                                                                  | 1639 tot 1654 | Rechters — opdracht van rechters van een rechtbank in een andere                                            | 98 en 99                     |
| Recht — devolutieve kracht van het hoger beroep en recht de zaak aan zich te trekken                                                                                  | 1068 tot 1072 | Rechters — plaatsvervangende rechters — organisatie van de rechterlijke macht                               | 87                           |
| Rechtbank van eerste aanleg — algemene bepalingen                                                                                                                     | 73            | Rechters — tucht                                                                                            | 409 tot 413                  |
| Rechtbank van eerste aanleg — leden — benoemingsvoorwaarden                                                                                                           | 195 en 196    | Rechtsbijstand                                                                                              | 664 tot 699                  |
| Rechtbank — leden van de rechtbank van eerste aanleg, van de arbeidsrechtbank, van de rechtbank van koophandel en van het openbaar ministerie — benoemingsvoorwaarden | 189 tot 206   | Rechtsbijstand — bureau voor rechtsbijstand in de hoven                                                     | 105                          |
| Rechtbank van eerste aanleg, arbeidsrechtbank en rechtbank van koophandel — bevoegdheid                                                                               | 568 tot 589   | Rechtsbijstand — bureau voor rechtsbijstand in de rechtbank                                                 | 86                           |
| Rechtbank van eerste aanleg — algemene bepalingen — bevoegdheid                                                                                                       | 568 tot 583   | Rechtsdag — bepaling van de rechtsdag en verdaging                                                          | 749 tot 754                  |
| Rechtbank — opdracht van rechters van een rechtbank in een andere                                                                                                     | 98 tot 99     | Rechtsgebied — regeling van het rechtsgebied — bepalingen hieraan gemeen                                    | 645 en 647<br>+ 660 tot 663  |
| Rechtbank van eerste aanleg — organisatie                                                                                                                             | 76 tot 80     | Rechtsgebied — zetel, personeel van hoven en rechtbanken                                                    | 186                          |
| Rechtbank van Koophandel — algemene bepaling                                                                                                                          | 73            | Rechtsingang door dagvaarding                                                                               | 700 tot 705                  |
| Rechtbank van Koophandel — organisatie                                                                                                                                | 84 en 85      | Rechtsmiddelen (voies de recours)                                                                           | 1042 tot 1147                |
| Rechtbank van Koophandel — leden van de rechtbank van koophandel (benoemingsvoorwaarden)                                                                              | 203 tot 206   | Rechtsmiddelen — algemene bepalingen                                                                        | 1042 tot 1046                |
| Rechtbank van Koophandel — Rechtbank van eerste aanleg, Arbeidsrechtbank — bevoegdheid                                                                                | 568 tot 589   | Rechtspleging — burgerlijke rechtspleging                                                                   | 664 tot 1385                 |
| Rechtbanken en Hoven — leden                                                                                                                                          | 59 tot 136    | Rechtspleging — bijzondere rechtspleging                                                                    | 1148 tot 1385                |
| Rechtbanken en Hoven — zetel, personeel, rechtsgebied                                                                                                                 | 186           | Rechtspleging — dossier van de rechtspleging                                                                | 720 tot 725                  |
| Rechtbanken — advocaten ingeschreven bij de balie bij de Hoven van beroep en de rechtbanken                                                                           | 428 tot 477   | Rechtspleging inzake pacht (landpacht)                                                                      | 1345                         |
| Rechtbanken — algemene bevoegdheid van hoven en rechtbanken                                                                                                           | 556           | Rechtspleging — summiere rechtspleging om betaling te bevelen                                               | 1338 tot 1344                |
| Rechtbanken — Voorzitters van de Rechtbanken — bevoegdheid                                                                                                            | 584 tot 589   | Rechtspleging tot omzetting van bewarend beslag in uitvoerend beslag                                        | 1489 tot 1493                |
| Rechte — machtiging om in rechte op te treden                                                                                                                         | 567           | Rechtsprekende jury — samenstelling van de rechtsprekende jury                                              | 242 tot 253                  |
| Rechten en plichten van de advokaten                                                                                                                                  | 439 tot 446   | Rechtsvordering — voorwaarden van rechtsvordering                                                           | 17 en 18                     |
| Rechter — Beslagrechter                                                                                                                                               | 1395 en 1396  | Regeling van geschillen van bevoegdheid                                                                     | 639 tot 663                  |
| Rechter — Onttrekking van de zaak aan de Rechter                                                                                                                      | 648 tot 659   | Regeling van geschillen van bevoegdheid — algemene bepalingen — bepalingen aan dit hoofdstuk gemeen         | 639 tot 644<br>+ 660 tot 663 |
| Rechter — verhaal op de rechter — (prise à partie)                                                                                                                    | 1140 tot 1147 | Regeling van hiërarchie en toezicht — tucht                                                                 | 398 tot 403                  |
| Rechterlijk gewijsde                                                                                                                                                  | 23 tot 28     | Regeling van rechtsgebied — regeling van geschillen van bevoegdheid                                         | 645 tot 647<br>+ 660 tot 663 |
| Rechterlijke macht — organisatie                                                                                                                                      | 58 tot 287    | Regels inzake tegenvordering, vorderingen tot tussenkomst inzake aanhangigheid en samenhang — bevoegdheid   | 563 tot 566                  |
| Rechterlijke orde — wedden van magistraten der rechterlijke orde                                                                                                      | 355 tot 363   | Rekening en verantwoording                                                                                  | 1358 tot 1369                |
| Rechterlijke orde — benoemingsvoorwaarden voor leden van de rechterlijke orde                                                                                         | 187 tot 287   | Roerend goed — bewarend beslag op roerend goed                                                              | 1422 tot 1428                |
| Rechterlijke organisatie                                                                                                                                              | 58 tot 555    | Roerend goed — uitvoerend beslag op roerend goed                                                            | 1499 tot 1528                |
| Rechters — vrederechters en rechters in de politierechtbank — benoemingsvoorwaarden                                                                                   | 187 en 188    | Roerende goederen — bepaalde verkopeningen van roerende goederen                                            | 1194 tot 1204                |
| Rechters en Magistraten van het O.M. der Rechtbanken — benoemingsvoorwaarden                                                                                          | 189 tot 194   | Rol en inschrijving op de rol                                                                               | 711 tot 719                  |
|                                                                                                                                                                       |               | Rol van de zaken                                                                                            | 711 tot 715                  |
|                                                                                                                                                                       |               | Samenhang en aanhangigheid — algemene beginselen                                                            | 29 tot 30                    |
|                                                                                                                                                                       |               | Samenhang — regels inzake tegenvorderingen en vorderingen tot tussenkomst inzake aanhangigheid en samenhang | 563 tot 566                  |

|                                                                                                                         | Art.          |                                                                                                                             | Art.          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Samenstelling van het Hof van Assisen                                                                                   | 119 tot 122   | Tenuitvoerlegging — bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging — voorafgaande regels                                 | 1386 tot 1412 |
| Samenstelling van de rechtsprekende jury                                                                                | 242 tot 253   | Tenuitvoerlegging — gedwongen tenuitvoerlegging — algemene bepalingen                                                       | 1494 tot 1498 |
| Scheiding van goederen, echtscheiding, scheiding van tafel en bed                                                       | 1234 tot 1319 | Tenuitvoerlegging — gedwongen tenuitvoerlegging                                                                             | 1494 tot 1675 |
| Scheiding van goederen                                                                                                  | 1311 tot 1319 | Tenuitvoerlegging — voorlopige tenuitvoerlegging                                                                            | 1397 tot 1402 |
| Scheiding van tafel en bed, echtscheiding, scheiding van goederen                                                       | 1234 tot 1319 | Terechtzitting                                                                                                              | 757 tot 763   |
| Scheiding van tafel en bed                                                                                              | 1305 tot 1308 | Terechtzitting — dienst der terechtzittingen                                                                                | 316 tot 318   |
| Scheiding van tafel en bed — omzetting van scheiding van tafel en bed in echtscheiding                                  | 1309 en 1310  | Termijnen                                                                                                                   | 48 tot 57     |
| Schepen — bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                                                | 1467 tot 1480 | Termijnen van dagvaarding                                                                                                   | 707 tot 710   |
| Schepen — evenredige verdeling en rangregeling van beslag op zeeschepen en binnenschepen                                | 1655 tot 1675 | Territoriale bevoegdheid                                                                                                    | 622 tot 638   |
| Schepen — uitvoerend beslag op zeeschepen                                                                               | 1545 tot 1559 | Teruggave — verbod van betaling, van teruggave en overdracht                                                                | 1174          |
| Schikking — minnelijke schikking                                                                                        | 731 tot 734   | Terugvordering — beslag tot terugvordering                                                                                  | 1462 tot 1466 |
| Schriftelijke behandeling                                                                                               | 755 en 756    | Titel, benoeming, eed, standplaats — gerechtsdeurwaarders                                                                   | 509 tot 515   |
| Schriftonderzoek                                                                                                        | 883 tot 894   | Toestemming — echtscheiding door onderlinge toestemming                                                                     | 1287 tot 1304 |
| Secretarissen, deken en vicedeken — nationale orde der advocaten                                                        | 505 tot 508   | Toezicht — bepalingen tot regeling van hiërarchie en toezicht                                                               | 398 tot 403   |
| Secretarissen van de parketten en personeel van griffies en parketten — tucht                                           | 416           | Tucht                                                                                                                       | 398 tot 427   |
| Secretarissen — wedden van griffiers en secretarissen van de parketten                                                  | 366 tot 375   | Tucht — advocaten                                                                                                           | 456 tot 471   |
| Sluiting van getuigenverhoor en vonnis                                                                                  | 945 tot 947   | Tucht — bepalingen betreffende de magistraten van het Openbaar Ministerie                                                   | 414           |
| Staflhouder van de Raad van de Orde                                                                                     | 447 tot 455   | Tucht — bevoegdheid                                                                                                         | 409 tot 416   |
| Standplaats, titel, benoeming, eed — gerechtsdeurwaarders                                                               | 509 tot 515   | Tucht — gerechtsdeurwaarders                                                                                                | 531 tot 534   |
| Standplaats — voorwaarden voor uitoefening van gerechtelijke ambten                                                     | 305 tot 307   | Tucht — griffiers                                                                                                           | 415           |
| Stukken — overlegging van de stukken — behandeling en berechting van de vordering                                       | 736 tot 740   | Tucht — magistraten van het O.M.                                                                                            | 414           |
| Stukken — overlegging van stukken — tussengeschieden en bewijs                                                          | 877 tot 882   | Tucht — personeel griffies en parketten                                                                                     | 416           |
| Summiere rechtspleging om betaling te bevelen                                                                           | 1338 tot 1344 | Tucht — rechters                                                                                                            | 409 tot 413   |
| Supranationale instelling — magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een supranationale instelling | 308 en 309    | Tucht — secretarissen van de parketten                                                                                      | 416           |
|                                                                                                                         |               | Tuchtprocedure                                                                                                              | 417 tot 427   |
| Taak van gerechtsdeurwaarder                                                                                            | 516 en 517    | Tuchtraden van beroep — advocaten                                                                                           | 472 tot 477   |
| Tak — beslag op tak- en wortelvaste vruchten                                                                            | 1529 tot 1538 | Tuchtrechtelijke maatregelen                                                                                                | 404 tot 408   |
| Tarief — gerechtsdeurwaarders                                                                                           | 519 tot 523   | Tussengeschieden en bewijs                                                                                                  | 807 tot 1016  |
| Tegenspraak — behandeling en berechting op tegenspraak                                                                  | 735 tot 801   | Tussenkomst                                                                                                                 | 811 tot 814   |
| Tegenvorderingen, vorderingen tot tussenkomst — bevoegdheid                                                             | 563 tot 566   | Tussenkomst — regels inzake tegenvorderingen en vorderingen tot tussenkomst inzake aanhangigheid en samenhang — bevoegdheid | 563 tot 566   |
| Teksten — documentatie en overeenstemming der teksten — Hof van Cassatie                                                | 136           | Tussenvorderingen                                                                                                           | 807 tot 810   |
| Tenuitvoerlegging — bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging                                                   | 1386 tot 1675 | Uitgaven en kosten                                                                                                          | 1017 tot 1024 |
| Tenuitvoerlegging — bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging — algemene bepalingen                             | 1386 tot 1394 | Uitgifte — middelen om uitgifte of afschrift van een akte te verkrijgen                                                     | 1372 tot 1382 |
|                                                                                                                         |               | Uitkering tot levensonderhoud                                                                                               | 1320 tot 1322 |
|                                                                                                                         |               | Uitlegging en verbetering van het vonnis                                                                                    | 793 tot 801   |
|                                                                                                                         |               | Uitoefening van gerechtelijke ambten                                                                                        | 310 tot 354   |
|                                                                                                                         |               | Uitoefenen van gerechtelijke ambten — voorwaarden                                                                           | 288 tot 309   |
|                                                                                                                         |               | Uitstel van betaling                                                                                                        | 1333 tot 1337 |
|                                                                                                                         |               | Uitvoerend beslag onder derden                                                                                              | 1539 tot 1544 |
|                                                                                                                         |               | Uitvoerend beslag op onroerend goed                                                                                         | 1560 tot 1626 |
|                                                                                                                         |               | Uitvoerend beslag — rechtspleging tot omzetting van bewarend beslag in uitvoerend beslag                                    | 1489 tot 1493 |

|                                                                                                     | Art.          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Uitvoerend beslag op roerend goed                                                                   | 1499 tot 1528 |
| Uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                                    | 1545 tot 1559 |
| Vacantie en Vacantiekamers                                                                          | 334 tot 339   |
| Vacantiekamers — vacantie en vacantiekamers                                                         | 334 tot 339   |
| Valsheidsprocedure                                                                                  | 895 tot 914   |
| Valsheidsprocedure — algemene bepalingen                                                            | 895 tot 906   |
| Valsheidsprocedure inzake valsheidsincident vóór het Hof van Cassatie                               | 907 tot 914   |
| Veiling — verdeling en veiling van onverdeelde goederen (licitation)                                | 1205 tot 1225 |
| Verantwoording en rekening                                                                          | 1358 tot 1369 |
| Verbetering — uitlegging van het vonnis                                                             | 793 tot 801   |
| Verbetering van akten van de burgerlijke stand                                                      | 1383 tot 1385 |
| Verdaging — bepaling van de rechtsdag en verdaging                                                  | 749 tot 754   |
| Verdeling — evenredige verdeling (distribution par contribution)                                    | 1627 tot 1638 |
| Verdeling — evenredige verdeling en rangregeling in geval van beslag op zeeschepen en binnenschepen | 1655 tot 1675 |
| Verdeling — gerechtelijke verdeling                                                                 | 1207 tot 1225 |
| Verdeling — minnelijke verdeling                                                                    | 1206 — 1225   |
| Verdeling en veiling van onverdeelde goederen (licitation)                                          | 1025 tot 1225 |
| Verdeling der zaken                                                                                 | 726           |
| Vergaderingen — algemene vergaderingen                                                              | 340 tot 352   |
| Verhaal op de rechter (prise à partie)                                                              | 1140 tot 1147 |
| Verhinderend en nietigheid — Hof van Assisen                                                        | 125 tot 127   |
| Verhinderend en vervanging — uitoefening gerechtelijke ambten                                       | 319 tot 330   |
| Verhoor — geldigheid van getuigenverhoor en bewijskracht van de getuigenissen                       | 956 tot 961   |
| Verhoor van getuigen                                                                                | 933 tot 944   |
| Verhoor — getuigenverhoor                                                                           | 915 tot 961   |
| Verhoor — kosten van getuigenverhoor                                                                | 953 tot 955   |
| Verhoor van partijen                                                                                | 992 tot 1004  |
| Verhoor — proces-verbaal van getuigenverhoor                                                        | 948 tot 951   |
| Verhoor — sluiting van getuigenverhoor en vonnis                                                    | 945 tot 947   |
| Verhoor — vonnis waarbij getuigenverhoor wordt toegestaan                                           | 915 tot 922   |
| Verhoor — woordelijke opname van getuigenverhoor                                                    | 952           |
| Verkoop — bepaalde openbare verkoping van onroerende goederen                                       | 1186 tot 1193 |
| Verkopingen — bepaalde verkopingen van roerende goederen                                            | 1194 tot 1204 |
| Verlof en afwezigheid                                                                               | 331 tot 333   |
| Verschijsing van getuigen                                                                           | 923 tot 932   |
| Verschijsing der partijen na dagvaarding                                                            | 727 tot 730   |
| Verschijsing — vrijwillige verschijsing                                                             | 706           |
| Verschoning en wraking                                                                              | 828 tot 847   |

|                                                                                        | Art.          |
|----------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Verstek — behandeling en berechting bij verstek                                        | 802 tot 806   |
| Vertegenwoordigers — wettelijke vertegenwoordigers om in rechte op te treden           | 567           |
| Vervanging — verhinderend en vervanging — uitoefening van gerechtelijke ambten         | 319 tot 330   |
| Vervreemding — hoger bod op vrijwillige vervreemding                                   | 1323 tot 1332 |
| Verwerping — afstand van de gemeenschap en verwerping van nalatenschap                 | 1185          |
| Verzegeling                                                                            | 1148 tot 1164 |
| Verzegeling en ontzegeling                                                             | 1148 tot 1174 |
| Verzet                                                                                 | 1047 tot 1049 |
| Verzet — derden verzet                                                                 | 1122 tot 1131 |
| Verzet tegen ontzegeling                                                               | 1165 en 1166  |
| Verzoekschrift — inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift | 1025 tot 1034 |
| Vice-deken, deken, secretaris — nationale orde van de advocaten                        | 488 tot 508   |
| Volstrekke bevoegdheid                                                                 | 556 tot 615   |
| Vonnissen en arresten                                                                  | 19 tot 22     |
| Vonnis — sluiting van getuigenverhoor en vonnis                                        | 945 tot 947   |
| Vonnis — uitlegging en verbetering van het vonnis                                      | 793 tot 801   |
| Vonnis — waarbij getuigenverhoor wordt toegestaan                                      | 915 tot 922   |
| Voorafgaande bepalingen — bevoegdheid                                                  | 556 tot 567   |
| Voorafgaande bepalingen — bewijs                                                       | 870 tot 1016  |
| Voorafgaande bepalingen — gerechtelijk wetboek                                         | 1 tot 16      |
| Voorlopige tenuitvoerlegging — bewarend beslag                                         | 1397 tot 1402 |
| Voorrang en rangorde                                                                   | 310 tot 315   |
| Voorwaarden van de rechtsvordering                                                     | 17 en 18      |
| Voorwaarden voor het uitoefenen van gerechtelijke ambten                               | 28 tot 309    |
| Voorziening in cassatie                                                                | 1073 tot 1121 |
| Voorzitters van de Rechtbank — bevoegdheid                                             | 584 tot 589   |
| Vordering, behandeling en berechting van de vordering                                  | 731 tot 806   |
| Vordering — inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift      | 1025 tot 1034 |
| Vordering — bezitsvorderingen                                                          | 1370 en 1371  |
| Vordering — inleiding en behandeling van de vordering in het kortgeding                | 1035 tot 1041 |
| Vordering — instelling van de vordering                                                | 700 tot 730   |
| Vordering tot tussenkomst en tegenvordering — bevoegdheid                              | 563 tot 566   |
| Vordering — vorm waarin de hoofdvordering wordt gesteld                                | 700 tot 706   |
| Vordering — waarde van de vordering                                                    | 557 tot 562   |
| Vorm waarin de hoofdvordering wordt gesteld                                            | 700 tot 706   |
| Vrederechters — bevoegdheid                                                            | 590 tot 601   |
| Vrederechter en Politie rechtbank                                                      | 59 tot 72     |

|                                                                          | Art.                        |                                                                                                      | Art.          |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Vrederechter en Politierechtbank — algemene bepalingen                   | 59 tot 65                   | Woordelijke — woordelijke opname van getuigenverhoor                                                 | 952           |
| Vrederechter en Politierechtbank — dienst                                | 66 tot 72                   | Wortelvaste — beslag op tak- en wortelvaste vruchten                                                 | 1529 tot 1538 |
| Vrederechters en rechters in de politierechtbank — benoemingsvoorwaarden | 187 en 188                  | Wraking en verschoning                                                                               | 828 tot 847   |
| Vreemdeling — exceptie van borgstelling van eisende vreemdeling          | 851 en 852                  |                                                                                                      |               |
| Vrijwaring — opschortende exceptie bij oproeping tot vrijwaring          | 857 tot 859                 | Zaak — bijzondere lijst voor iedere zaak — jury                                                      | 237 tot 241   |
| Vrijwillige — hoger bod op vrijwillige vervreemding                      | 1323 tot 1332               | Zaak — berechting van de zaak                                                                        | 769 tot 792   |
| Vrijwillige verschijning                                                 | 706                         | Zaak — devolutieve kracht van het hoger beroep en recht om de zaak aan zich te trekken               | 1068 tot 1072 |
| Vruchten — beslag op tak- en wortelvaste vruchten                        | 1529 tot 1538               | Zaak — onttrekking van de zaak aan de rechter                                                        | 648 tot 659   |
|                                                                          |                             | Zaken — rol van de zaken                                                                             | 711 tot 715   |
|                                                                          |                             | Zaken — verdeling der zaken                                                                          | 726           |
| Waarde van de vordering — bevoegdheid                                    | 557 tot 562                 | Zeeschepen — bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                          | 1467 tot 1480 |
| Wedden, lonen en werkingskosten                                          | 355 tot 382                 | Zeeschepen — evenredige verdeling en rangregeling in geval van beslag op zeeschepen en binnenschepen | 1655 tot 1675 |
| Wedden van griffiers, secretarissen van de parketten                     | 366 tot 377                 | Zeeschepen — uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen                                        | 1545 tot 1559 |
| Wedden van magistraten der rechterlijke orde                             | 355 tot 363<br>+ 376 en 377 | Zetel en personeel van hoven en rechtbanken en hun rechtsgebied                                      | 186           |
| Werkingskosten                                                           | 381 en 382                  | Zitting — behandeling ter inleidende zitting                                                         | 735           |
| Werkingskosten, wedden en lonen                                          | 355 tot 382                 | Zitting — terechtzitting                                                                             | 757 tot 763   |
| Wettelijke vertegenwoordigers om in rechte op te treden                  | 567                         |                                                                                                      |               |